

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ»**
(1-2 листопада 2019 року)

Полтава
2019

УДК 80(063)
П76

П76 **Пріоритети розвитку сучасної філології.** Науково-практична конференція (м. Полтава, 1-2 листопада 2019 р.). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2019. – 100 с.
ISBN 978-617-7640-72-0

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Пріоритети розвитку сучасної філології». Розглядаються загальні питання української мови і літератури, романських, германських та інших мов, мови і засобів масової комунікації, теорії і практики перекладу, міжкультурної комунікації та інші.

Збірник призначено для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться філологічними науками, а також для широкого кола читачів.

УДК 80(063)

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Приблуда Л.М. МЕТОНІМІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ УВИРАЗНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ	5
Смоліна О.А. АКТУАЛЬНІ СКЛАДНИКИ ПРОФАЙЛІНГОВОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ..	7
Стадник Т.О. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ДВАДЦЯТОГО СТОЛІТТЯ	10

РОСІЙСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Карпіна О.С. АКТУАЛІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ТЕМИ В РОСІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОЛІТТЯ	14
---	----

ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Кіщенко А.Ю. ФУНКЦІЇ АНТРОПОНІМІВ В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ	19
Сердюкова Т.В. ЕВОЛЮЦІЯ ЦІННОСТЕЙ В РОМАНІ ОЛДОСА ХАКСЛІ «О ДИВНИЙ НОВИЙ СВІТ».....	22

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Абрамович В.В. АНАЛІЗ ВЕРБАЛЬНО-СЕМІОТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ АНГЛОМОВНОГО ІНТЕРВ'Ю.....	26
Вакалюк Ю.А. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ.....	29
Волошина М.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ МАКСИМ П. ГРАЙСА У МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	33
Кечеджі О.В. ТИПОЛОГІЯ ГАЛУЗЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНШОМОВНИХ МОРФЕМ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	37
Матюхіна Є.А. МОВНІ ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТІВ BODYPOSITIVE-BODYNEGATIVE В АМЕРИКАНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ЖУРНАЛАХ	41
Скидан Н.О. СЛОВОТВОРЧІ ЕЛЕМЕНТИ В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. УТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	43
Скоринович М.І. ОСОБЛИВОСТІ АБРЕВІАТУР В АНГЛІЙСЬКОМУ МЕДІА-ДИСКУРСІ.....	48
Стужук І.В. КОМУНІКАТИВНА ПОВЕДІНКА АМЕРИКАНЦІВ У АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....	52

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Соловйова Т.І., Цьох Л.Й.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ
НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЛЮДИНА»: ЛІНГВОСТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ 55

Хаджи А.Ю.

КОНТАМІНАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД СЛОВОТВОРУ, ЙОГО ФУНКЦІЇ..... 59

ЛІТЕРАТУРНЕ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА ТЕКСТОЛОГІЯ

Карабахцян А.Т.

ТВОРИ ЯРОСЛАВА-БОГДАНА РУДНИЦЬКОГО
ЯК ЛІНГВІСТИЧНЕ ДЖЕРЕЛО 62

МОВА І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Несміянова А.С.

МЕМИ ЯК ЖАНР ІНТЕРНЕТ-ФОЛЬКЛОРУ
(НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ РЕСУРСІВ)..... 65

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Барановська А.М.

ОСНОВНІ СПОСОБИ АДЕКВАТНОГО ТА ЕКВІВАЛЕНТНОГО
ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЛЕКСИКИ..... 68

Мартиняк О.Р.

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ «ХРОНІКИ НАРНІЇ:
ПРИНЦ КАСПАН» КЛАЙВА СТЕЙПЛЗА ЛЬЮІСА (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ) 72

Мелина Н.Б.

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ
«КОЛГОСП ТВАРИН» ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ) 75

Саміло І.П.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ ІНСТРУКЦІЙ
ДО МЕДИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ 78

Стецюк Ю.А.

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОДЯЧНИХ ПРОМОВ
ПЕРЕМОЖЦІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ КІНОПРЕМІЇ «ОСКАР» 82

Судук Н.Р.

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕКЛАДУ
ФРАНЦУЗЬКОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ..... 85

Тригуб К.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ ІМЕН
НА МАТЕРІАЛІ САГИ ДЖОАН РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР»..... 88

Харитонюк Ж.О.

ОСОБЛИВОСТІ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ
АНГЛІЙСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ..... 92

Чех Ю.А.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ У ГЕНДЕРНОМУ АСПЕКТІ 94

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Приблуда Л.М.

доцент,

Національний університет харчових технологій

МЕТОНІМІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ УВИРАЗНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ

Мовотворчість письменників-постмодерністів – яскравий приклад використання метонімії. Художник слова за допомогою різних засобів привертає увагу читача на предмет, явище, розкриваючи внутрішню форму зображуваного як естетичної цінності. Особливим засобом образного зображення, який потребує творчого осмислення предмета і який спричиняє естетичне переживання є метонімія [5, с. 111]. Метонімія становить інтерес для дослідників не лише як механізм мислення й категоризації людського досвіду, але й як дискурсивне явище, що зумовлено загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення дискурсивних особливостей тропеїки [3, с. 22]. Вона завжди перебували в полі зору мовознавців.

І.Б. Голуб підкреслює: «Метонімію часто розглядають як різновид метафори, але між ними існують суттєві відмінності: при метафоричному переносі назви зіставлених предметів повинні бути обов'язково подібними, а при метонімії такої подібності немає; метафору легко перетворити на порівняння, метонімію – ні» [2, с. 136].

Сутність метонімії полягає в тому, що замість назви одного предмета вживається назва іншого, пов'язаного з першим постійним або зовнішнім зв'язком. Метонімія – перенесення значення, побудоване на суміжності між двома предметами або явищами. Стилїстичний ефект метонімії полягає в зміщенні фокусу уваги з безлічі інших об'єктів. Метонімія покликана ідентифікувати ціле за характерною для нього частиною [5, с. 220].

У сучасній українській прозі метонімія слугує ефективним стилїстичним засобом увиразнення художньої дійсності. У мовотворчості письменників-постмодерністів вона виконує номінативну та емоційно-оцінну функції.

В.А. Гладка переконує, що основними функціями метонімії можна вважати конструктивно зв'язану та ситуаційно зумовлену конструкцію,

яка ідентифікує конкретний предмет чи особу із суміжним предметом у певній ситуації мовлення. Вона може бути виведеною логічно, завдяки встановленню різних типів зв'язку між задіяними в процесі і комунікації поняттями й категоріями [1, с. 73].

Здебільшого в художній творчості сучасних творців метонімічне зіставлення відбувається за ознакою належності до понять одного порядку. Вони пов'язані між собою просторовими, часовими відношеннями і не мають емоційно-експресивного наповнення. Пор.: *наш селянин навчив Канаду сіяти й орати?* (Є. Дудар); *Новина про те, що Плющик одружується, мов грім, вразила всю поліклініку* (І. Роздобудько); *Діло було за Брежнєва. Часи були туманні, невиразні і сповнені тихого смутку* (Ю. Винничук); *Москва, вочевидь, сприймає не постать сусіда, а його позу* (Є. Дудар). У наведених прикладах метонімія виконує номінативну функцію. Вона поймає населену людьми територію, а також людей, які проживають на цій території, приміщення та людей, пов'язаних із ним просторовими ознаками, назву столиці, що вживаються на позначення уряду цієї країни.

Метонімія також надає зображуваній художній дійсності емоційно-оцінного забарвлення, увиразнює мовлення сучасних авторів. Пор.: – *Ха, брат, в тім-то й штука – всі ви читаєте не того Маркса і не того Енгельса* (С. Жадан); *Я припух, лежу собі отако на ліжку, руки за головою, а вона читає там якогось Блока* (Ю. Винничук). У наведених прикладах увиразнення контексту досягається передаванням натяку на недостатню художню вартість аналізованого художнього явища, зневажливого ставлення, іронії через використання частки *там* та неозначеного займенника *якийсь*. Однак часто такий контекст є емоційно нейтральним. Пор.: *Я крав поезію та маловідомих українських забутих письменників ХІХ – початку ХХ сторіч, виданих у 50-60-х роках, коли я ще не міг їх придбати: Стефана Коваліва, Дніпрову Чайку, Любов Яновську, Тимофія Бордуляка, Грицька Григоренка...* (Ю. Винничук).

Метонімія володіє великим потенціалом експресивності, збільшує виразність за рахунок смислової насиченості, надає художньому текстові емоційно-оцінного значення. Вона створює в читача зорове уявлення про зображувані явища художньої дійсності й одночасно виявляє суб'єктивно-оцінне ставлення до них. Пор.: *бавиться-відривається Град, як уже вміє, у передчутті дня завтрашнього, нелегкого, робочого* (О. Ірванець); *Смт гудів аки сакраментальний, сакралізований президентською сльозою вулик* (Люко Дашвар).

Отже, в сучасній українській прозі метонімія не лише називають об'єкти навколишньої дійсності. Вона є яскравим засобом увиразнення

мовосвіту письменників постмодерного періоду, що сприяє динамізації й водночас спрощенню мовлення, його узагальненню.

Список використаних джерел:

1. Гладка В.А. Метонімія і метафора: питання диференціації понять // Закарпатські філологічні студії. – Вип. 1. – 2015. – С. 71–75.
2. Голуб И.Б. Стилистика русского языка. – М.: Айрис-пресс, 1997. – 448 с.
3. Качур І.В. Сучасна лінгвістична теорія метонімії: лінгвоконітивний і дискурсивний підходи // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Сер.: Філологія. – 2016. – № 23. – Том 2. – С. 21–25.
4. Мойсеєнко С.М. Метафора та метонімія як лексичні засоби творення образності мови в комп'ютерному дискурсі // Наукові записки. Серія «Філологічна». – 2012. – Вип. 26. – С. 218–221.
5. Ходаковська Н.Г. Лексико-стилістичні засоби поетичного мовлення німецьких поетів-символістів // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Серія «Філологічні науки». – 2016. – Вип. 1(83). – С. 107–112.

Смоліна О.А.

магістр другого року навчання,

Науковий керівник: Ковалевська Т.Ю.

доктор філологічних наук, професор,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

АКТУАЛЬНІ СКЛАДНИКИ ПРОФАЙЛІНГОВОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

На даному етапі розвитку суспільства вкрай важливою є оптимізація комунікативних процесів у всіх сферах життя. Серед сучасних дисциплін, які пов'язані із процесом комунікації, профайлінг є однією із центральних та значущих. В ХХІ столітті профайлінг є інструментом для побудови міжособистісної комунікації та ефективної роботи комерційної, банківської, політичної систем тощо.

Актуальність обраної теми зумовлена широким спектром сфер використання профайлінгу та потребою його всебічного дослідження. Окрім того, феномен брехні, який служить об'єктом для профайлінгу, є повсюдним у сучасному рухливому житті, але сягає давнини. Тому маємо великий велику кількість інформації, яку можемо використовувати у нашому дослідженні. Результати нашої роботи можна застосовувати на практиці, тим самим наближуючись до розуміння

профайлінгу як такого та підвищуючи рівень розуміння вербальних та невербальних ознак брехні.

Профайлінг – це поняття, що означає сукупність психологічних методів і методик оцінки та прогнозування поведінки людини на основі аналізу найбільш інформативних особистісних ознак, характеристик зовнішності, невербальної і вербальної поведінки [1].

До теми профайлінгу звертались такі видатні вчені, як П. Екман, Ф. Олдерт, В. Біркенбіл, В. Лабунська, Є. Спіріца, В. Белянин тощо. Зазначимо, що профайлінг – дуже молода наука, тому думки науковців, щодо її статусу різняться. К. Москаленко, О. Назаров, Ю. Аврутін, Ю.М. Волинський-Басманов вважають, що це – галузь психології. Є. Спіріца, Т. Ковалевська доводять, що це самостійна наука, яка вивчає вербальні і невербальні складники особистісної поведінки.

Об'єктом для профайлінгу виступає емоційний стан брехні та поведінка зумовлена ним. Для нас цікавим є феномен брехні у поведінці суб'єкта. Неправдива інформація має доволі широкий синонімічний ряд: брехня (контрарний антонім до «правда»), обман, кривда, ошука, фальш, вигадка, наклеп, байка та ін. [4, с. 32].

Мета роботи – дослідити актуальні аспекти профайлінгової ідентифікації на матеріалі теле-шоу «Детектор брехні». Ми обрали для нашого практичного експерименту обрали восьмий випуск сьомого сезону телепередачі «Детектор брехні» від 16.03.2015. Учасниця випуски – Лариса Копьонкіна, відома бізнесвумен, власниця компанії з продажу елітної нерухомості. Цей випуск дає нам можливість ознайомитись з принципами роботи телеграфа та дослідити зміни емоційного стану учасниці під час постанови її питань.

Відповідно до сформульованої мети ставимо перед собою такі завдання:

1. Опрацювати та засвоїти основні теоретичні засади профайлінгу.
2. Ознайомитися та систематизувати основні праці таких видатних вчених, як П. Екман, Ф. Олдерт, В. Біркенбіл, В. Лабунська, Є. Спіріца, В. Белянин тощо.

3. Зробити спробу практичного застосування отриманого матеріалу.

Дмитро Ющенко у своїй статті «Сучасний профайлінг. Менталіст на сторожі наших інтересів» виділяє напрямки, що стали в подальшому основою сучасного профайлінга: криміналістичний, безпека в цивільній авіації, науково-дослідницький, медико-психологічний, спеціальний, психотехнологічний [6].

Основними факторами ідентифікування брехні є вербальні і невербальні показники.

Вербальний аспект є вкрай важливим при визначенні брехні. Пропонуємо взяти за основу термін, поданий в енциклопедії практичної психології. Вербальне спілкування – спілкування словами, мовою, процес обміну інформацією та емоційного взаємодії між людьми або групами за допомогою мовних засобів [3]. Можемо виділити такі основні групи ознак неправдивої інформації: застереження, тиради, ухильні відповіді, постійні спроби змінити тему розмови.

Проте, навіть знаючі основні групи вербальних ознак неправдивої інформації, неможливо отримати 100-відсотковий позитивний результат. Невербальні маркери є не менш важливими. Також потрібно пам'ятати, що якнайкраще можна визначити і правильно інтерпретувати емоцію, якщо сприймати і те, що референт каже, і те, як він це робить у нерозривному синтезі.

На рівні невербаліки неправдиву інформацію засвідчують т. зв. емблеми та ілюстрації [5, с. 53]. Невербальні аспекти неправдивості інформації, особливо ті, що пов'язані з діяльністю ВНС є, певною мірою, більш вірогідними, ніж вербальні, бо вони не залежать від волі і бажання людини щодо їх появи та прояву.

Таким чином, ми спробували проаналізувати вербальні та невербальні маркери брехні, які змогли зафіксувати під час перегляду випуску телепередачі «Детектор брехні». Аналіз цієї передачі дав нам змогу визначити, що емоційна зміна відбувається під час постановки інтимних питань, зачіпання особистих, глибоко хвилюючих учасницю тем. Ця зміна емоційного стану не тільки фіксується датчиками детектора брехні, а й проявляється на вербальному і невербальному рівнях.

На прикладі аналізу випуску передачі «Детектор брехні» ми зробили спробу практично довести та продемонструвати значущість профайлінгу. Нами було зафіксовано характерні показники неправди на рівні вербальної й невербальної поведінки. На рівні вербаліки Лариса вдається до частих повторів, не закінчує фрази, з'являються більш тривалі паузи тощо. На рівні невербаліки Лариса неодноразово потирає ніс, тим самим беручи паузу перед відповіддю. Також Лариса змінює позицію рук – схрещує пальці, утворюючи з них «замок» у відповідь на зауваження, або зміну обставин. Це зазвичай стає ознакою стресу або втрати впевненості. Вона опускає кутки губ вниз, надаючи роті форму перевернутої букви U, що свідчить про сильний дистрес (дискомфорт). Це знаковий мімічний жест або сигнал того, що людина перебуває у стресовому стані [2, с. 105]. також зафіксована велика кількість ілюстрації, приховування великих пальців рук тощо.

Наукову перспективу нашого дослідження вбачаємо в тому, що профайлінг – наука складна, тісно пов'язана з багатьма допоміжними дисциплінами, такими як психологія, мовознавство, лінгвістика тощо. Тому існує потреба в розширенні теоретичної бази та її поглибленому вивченні. Таким чином, на теренах української держави профайлінг, за умови його більш детального вивчення, розширення кола спеціалістів та проведення нових експериментів і використання їх результатів, може полегшити роботу соціальних інститутів та комерційних систем та сприяти оптимізації процесів комунікації.

Список використаних джерел:

1. The Compact Edition of the Oxford English Dictionary / English Dictionary. – New York: Oxford University Press, 1971. – 1616 p.
2. Наварро Д. Я вижу, о чём вы думаете / Д. Наварро, М. Карлинс; пер. с англ. О.Г. Белошеев. – Минск: Попурри, 2009. – 336 с.
3. Невербаліка [Електронний ресурс]. // ПСИХОЛОГІС. Енциклопедія практичної психології: [сайт]. – Режим доступу: <http://psychologis.com.ua/neverbalika.htm>
4. Психологический словарь / под ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
5. Экман П. Психология лжи. Обмани меня, если сможешь / П. Экман. – СПб.: Питер, 2010. – 304 с.
6. Ющенко Дмитрий. Современный профайлинг. Менталист на страже наших интересов. – Режим доступу: <https://www.b17.ru/article/30624/>

Стадник Т.О.

бакалавр,

Науковий керівник: Братусь І.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ДВАДЦЯТОГО СТОЛІТТЯ

Ще в першій половині двадцятого століття тенденції розвитку стилю і моди, вказувала еліта, яка була невеликою групою «кращих» людей світу, нині ж в епоху масовості з'являється право кожному заявити про себе, тепер кожна думка могла бути почутою. І право на погляд, яке має кожна людина, привело до знецінення такого права і як результат до зниження якості таких оцінок, які привели до загальних фраз «за»,

«проти», «подобається», «не подобається». У наслідку такого положення справ нічого окрім як знеособлення кожного, окремо взятої людини та, як наслідок, появи загальної маси, рухомої своїми потребами чекати не доведеться. Безликий світ, намагається наклеїти ярлики на все і всіх, оцінити все, що його оточує, загальна маса, плаваючи на поверхні подій, не ризикує пірнути вглиб. Спочатку після закінчення Другої Світової Війни сталися істотні зрушення загального соціального розуміння. Поступово, коли світ охопив економічний бум післявоєнних років, багато молодих людей почали ставити під сумнів таке безумне прагнення до матеріального. Змінюються кордони. На початку 1960-х років відбуваються великі зміни у сфері культури, і зокрема стосунки авангарду до публіки. Особливо в США.

Зміни побачила і критика. Авангард завжди відкидав буржуазію, відтепер митці стали на сторону середнього класу і його інтересів що стосуються всього нового і сучасного. Крім всього змінився сам образ митця, віднині він цікавіший, завдяки своїй широкій популярності. Зміни відбуваються не лише в образотворчому мистецтві, але і в літературі. З'являється абсолютно новий рух бітників, який став продуктом сумнівів, у зв'язку із загальним прагненням до всього матеріалістичного. У світі капіталізму вони відчували загрозу людській духовності та соціальній рівності. До їх незадоволеності відносно культури вжитку додавався протест проти соромливості старшого покоління, яку вони вважали принизливою. Заборону, направлену на вільне обговорення сексуальності людей, вони вважали чимось хворим і потенційно шкідливим. У світі мистецтва молоді письменники зайняли сторону опозиції правильному, практично бездоганному, формалізму епохи модернізму. Їх література була прямою, вільною і яскравою. Досить часто бітники у своїх творах переступали межу дозволеного, і в наслідок цього цензура забороняла їх. Багато хто не включає літературу бітників в ряд серйозного мистецтва, проте з часом стало яким, що їх спадщина довговічніше і вплив ширший. У сучасному світі ми спостерігаємо за новою хвилею повернення до цінностей біт-покоління. Суспільство знову і знову ставить все ті ж питання про масовість культури, про знецінення індивідуального і духовного.

Багато хто може подумати, що бітники «дикуни» відкидають засади суспільства, але це не так. На початку 40-х років в Колумбійському університеті зустрілися засновники біт-руху. Рушійною силою на багато років вперед ще невеликої групи однодумців стали Джек Керуак і Аллен Гинзберг, до цієї групи також увійшли Люсьєн Карр, Джон Келллон Холмс і Нил Кессиді. Першим поетом-бітником був Грегорі Корсо.

І не дивлячись на те, що їх заяви були анти-наукові, а точніше сказати анти-академічні, все біт-покоління було досить освідченими. Всі вони були вихідцями з середнього класу. Керуак придумав назву «біт-покоління», і тут він виявився абсолютно прав. Одним з письменників цього руху був Уільям Берроуз, хоч він і був декілька старше і більш досвідченим за своїх сучасників. Ймовірно, завдяки втручанню вищих сил, життєві дороги Берроуза, Керуака і Гинзберга сплелися воедино. Творчі пошуки цих людей і дали початок літературі бітників. Так само недосвідчена людина, що відвідує сучасну галерею, опиняється в скруті, ставлячи питання – Звідки беруться такі фантазії? Чому про них так багато говорять в ЗМІ не лише в нашій країні, але і за кордоном? Чому розміри цих явищ такі, що час від часу про них висловлюються глави держав? Було б помилкою вважати, що такі явища, більш-менш широко відомі під ім'ям постмодернізм, підстроєні торговцями та багатими колекціонерами. Це не так. Це новий рух має свій корінь в самому розвитку людської свідомості. Звичайно, ділові та політичні, інтереси можновладців знаходять в конкретному стані розумів безкрайне поле для своїх маніпуляцій, але в основі лежить щось глобальніше – хвороба духу, яка відображує глибокі сперечання історичного життя народів в період занепаду колишньої цивілізації та переходу до нових, ще незвіданих, форм суспільного устрою.

Найбільшу увагу, з руху бітників, притягував до себе Джек Керуак. Повне розбіжностей і депресій було його життя. Не змирившись з роллю рупора цілого покоління, він помер від алкоголізму. Будучи дуже сором'язливим, йому доводилося особливо важко в ті часи, коли суспільство відкидало його твори. Його успіхом став роман «В дорозі», філософська притча про подорож, тут вдало змішалися потоки свідомості, наркотичні захоплення і глибокий погляд на ті події, з якими до сих пір резонують покоління. З цією книгою він отримує популярність в перший же день. Так само він писав в цілому і про художнє ремесло. Саме ці, до кінця не зрозумілі, роздуми про літературу стали своєрідним вікном у свідомість бітників. Саме тут можна знайти надію, але на жаль вона розбивається об думку де домінує безлад і незгасний ідеалізм, не дивлячись на сумну реальність споживчої культури.

Окрім протесту проти модернізму прибічники нового руху бачать в нім протест ширшого соціального плану – проти американського способу життя, розділення концепцій корисності, бізнесу. Естетизуюча все марне, потворне, застаріле, вони начебто ламають постійну традицію, і хоча за цією точкою зору ховаються вірні ідеї про критичне відношення

до прозаїзму, бездушності, машинізації життя, все ж сприймати протест бітників і попістів серйозно не доводиться. Дуже марно і безглуздо їх естетичне кредо, щоб бачити в них справжніх критиків сучасного способу життя, представників прогресу. Навпаки, вони, швидше, затверджують буржуазну дійсність зі всією її убогістю, міщанським дрантям і покидьками, стверджують безпристрасно байдуже, цинічно, грубо, майже завжди відсторонюючись від складнощів, соціальних суперечностей і конфліктів сучасності.

РОСІЙСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Карпіна О.С.

кандидат філологічних наук,

старший викладач,

Горлівський інститут іноземних мов

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

АКТУАЛІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ТЕМИ В РОСІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОЛІТТЯ

«Одним із найважливіших творчих завоювань російської літератури першої половини ХІХ ст. стало утвердження і розквіт різноманітної у своїх проявах історичної теми» (переклад мій – О.К.) [4, с. 7]. Це було пов'язано, насамперед, із тим, що кінець ХVІІІ – перші десятиліття ХІХ ст. були епохою великих історичних подій: соціальних зрушень, жорстоких війн, політичних потрясінь, серед яких варто пригадати Велику Французьку буржуазну революцію, піднесення і драматичний фінал Наполеона, національно-визвольні революції на Заході, повстання декабристів у Росії. Все це породжувало у свідомості людей тієї пори загострене відчуття історії, у якому сучасники бачили нову ознаку століття, яка сприяла формуванню особливого «історичного напрямку» думки, уваги, інтересів. Недаремно Ю.М. Лотман зазначав: «Ми зараз переживаємо час захоплення історією» [2, с. 9].

Історична тема стала особливо актуальною для російської літератури першої половини ХІХ ст. внаслідок пробудження національної свідомості у період Вітчизняної війни 1812 року, що дала імпульс для активної розробки історичних сюжетів, образів і мотивів. Представники різних художніх напрямів, течій, угруповань (М.І. Гнедич, Ф.М. Глінка, М.М. Карамзін, О.С. Пушкін, В.Ф. Одоєвський та ін.) наголошували на необхідності глибокого вивчення та відтворення історії своєї вітчизни. Патріотичний підйом після перемоги Росії у війні з Наполеоном призвів до потужного розвитку історичної науки й пошуку нових форм відображення історії в художній літературі [3, с. 1].

Створення Н.М. Карамзіним багатотомної «Історії держави Російської» також пробудило величезний інтерес серед самих широких верств народу до минулого власної вітчизни, адже національна історія є

шляхом до національного самопізнання. Дійсно, знання минулого допомагає зрозуміти теперішнє та пояснює задачі майбутнього. Варто зазначити, що саме у цей час на літературній арені бурхливо розвивався романтизм, однією із головних естетичних задач якого було осмислення минулого та його художнє зображення.

Таким чином, цілком природно вийшло так, що письменники намагалися у своїх працях порушити один із напружених періодів в історії російського народу. Вони зверталися до минулого з метою вивчення закономірностей соціального розвитку, витягу позачасових уроків і осмислення сучасності. Наслідком цього стало створення нового жанру історичного роману.

Історичним прийнято вважати такий роман, «действие которого развертывается на фоне исторических событий» [1, с. 335].

Необхідно зазначити, що батьком історичного роману, який дав могутній імпульс у цьому напрямку всій європейській художній творчості, треба вважати британського письменника сера Вальтера Скотта (1771–1832), цього, за словами О.С. Пушкіна, «шотландского чародея», «который увлѣк за собой целую толпу подражателей», діяння якого «ощутительно во всех отраслях современной ему словесности» [1, с. 337].

Романи Вальтера Скотта і зараз читаються з великим інтересом, але для людей того часу вони були новаторським явищем. До речі, вони користувалися величезним успіхом і у російських читачів 20-30-х років XIX ст.

Історичні романи шотландського митця зіграли величезну роль у подальшому розвитку цього жанру в літературі європейських держав. Під пером В. Скотта склався і сам тип історичного роману, у якому органічно поєднується художній вимисел з реальною історичною дійсністю. Формулу такого роману саме на основі досвіду В. Скотта і його численних послідовників дав О.С. Пушкін: «В наше время под словом «роман» разумею историческую эпоху, развитую на вымышленном повествовании» [5, с. 92].

Свою задачу під час написання історичних романів В. Скотт бачив у «відновленні минулого», яке для нього полягало у точному вивченні та відтворенні побуту, культури, норів різних людей тієї чи іншої епохи. Персонажі історичного роману – історично обумовлені особистості, які і дають уявлення про нориви епохи, що зображається, «відновлюють» її дух.

Саме творчість В. Скотта стала тим підґрунтям, на базі якого в 30-60-ті роки XIX ст. сформувався російський історичний роман.

Історична тема стала настільки популярною у російській літературі, що майже кожен письменник – і той, хто мав досвід літературного письма, і той, хто тільки вступав на цей шлях – пробував свої сили в історичних жанрах.

Першим у російській історичній белетристиці по стопах Вальтера Скотта пішов М.М. Загоскін. Його історичний роман «Юрій Милославський, або Росіяни в 1612 році» (1829) вважається першим зразком російського історичного роману вальтер-скоттівського типу. Він мав винятковий успіх у читачів. Коло джерел, якими користувався письменник, – це, головним чином, праці, присвячені опису побуту і способу життя росіян у XVII ст.

О.С. Пушкін привітав спробу М.М. Загоскіна зобразити життя народу і вирішити проблему співвідношення правди і вимислу в дусі реалізму і не загострювати увагу на питаннях історичної точності роману. Між тим, засвоївши прийоми В. Скотта, М.М. Загоскін залишився далеким від глибокого історизму англійського письменника. Якщо для В. Скотта роман був засобом відтворення історії за допомогою вимислу, то у Загоскіна історія служить для обґрунтування певних політичних ідей і, перш за все, ідеї православ'я і об'єднання всіх станів навколо престолу. Підкорення історичних фактів політичній тенденції було принциповою позицією російського романіста.

Серед інших російських письменників, які працювали у жанрі історичного роману і внесли вагомий внесок у його розвиток, варто зазначити І.І. Лажечнікова («Останній Новік» (1833), «Крижаний будинок» (1835), «Басурман» (1838)), О.К. Толстого («Князь Срібний» (1862)), Вс.С. Соловйова («Юний імператор» (1877), «Капітан гренадерської роти» (1878), «Цар-Дівича» (1878)), Г.П. Данилевського («Мирович» (1879), «Княжна Тараканова» (1883), «Спалена Москва» (1886)), Д.Л. Мордовцева («Великий розкол» (1878), «Дванадцятий рік» (1880), «Пан Великий Новгород» (1882)), Є.А. Саліаса-де-Турнеміра («На Москві» (1880), «Петербурзьке дійство» (1880), «Аракчєєвський синок» (1888)), В.В. Крестовського («Петербурзькі нетрі» (Т. 1 – 1864, Т. 2 – 1867)), О.Ф. Вельтмана («Святославич, ворожий вихованець» (1835), «Олександр Пилипович Македонський» (1836)).

У другій половині XIX ст. у Росії відбувався стрімкий розвиток книжкового ринку та масової белетристики. У першу десятку найпопулярніших авторів у цей час входили І.І. Лажечников, Вс.С. Соловйов, Є.А. Саліас-де-Турнемір, В.В. Крестовський, Г.П. Данилевський.

Слід відзначити, що історичний роман є досить своєрідним художнім феноменом. Представники різних країн Європи, які працювали у цьому жанрі, привнесли у нього свої національні особливості.

Зупинимося на специфічних особливостях російського історичного роману. Перш за все, необхідно сказати про співвідношення минулого та теперішнього: теперішнє розкривається через минуле, минуле «проростає» у теперішньому, при цьому авторське бачення грає першорядну роль. Воно служить своєрідним камертоном у розробці жанрового змісту, який утворює концепцію твору. Істотним для визначення жанру історичного роману є і те, що сам письменник сприймає життя, яке зображає, як дійсність, що стала історією. Предметом історичного роману є минуле як певна епоха, яка вже завершилася у своєму розвитку.

У якості основної жанрової домінанти історичного роману виділяємо в ньому «действительное, с опорой на документы, зафиксированное в истории существование лиц и событий, изображенных в романе, присутствие дистанции во времени с целью извлечь уроки для современности, историзм как философскую основу жанра, а также наличие в романе исторического колорита, исторических деталей» [6, с. 14].

Цілком очевидно, що історичні романи стали найпоширенішим жанром у російській літературі XIX ст. та завоювали любов мільйонів читачів. Це можна пояснити тим, що люди намагалися відшукати у минулому відповіді на животрепетні питання сучасності, а також осягнути закономірності історичного процесу.

Отже, актуалізація історичної теми в російській літературі XIX століття обумовлена головним чином наступними факторами: тривожними історичними подіями епохи, виникненням жанру історичного роману у творчості Вальтера Скотта та усвідомленням російськими письменниками необхідності йти в ногу з тенденціями сучасного їм літературного процесу. Звертаючись до історичної тематики, вони намагалися, з одного боку, привернути увагу читачів до ключових проблем свого часу, а з іншого – віддати дань літературній традиції, наслідуючи шотландського романіста.

Список використаних джерел:

1. Благой Д. Исторический роман. *Литературная энциклопедия: словарь литературных терминов*. Москва; Ленинград : Изд-во Л.Д. Френкель, 1925. Т. 1. С. 335-342. URL: <http://feb-web.ru/feb/slt/abc/lt1/lt1-3351.htm> (дата обращения: 21.06.2019).
2. Лотман Ю. Беседы о русской культуре. Москва : Просвещение, 1994. 298 с.

3. Марченко Т.М. Епоха Богдана Хмельницького в російській романтичній картині світу: трансформація фольклорних, літописних, історіографічних традицій: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.02 / Таврійський нац. ун-т ім. В.І. Вернадського. Сімферополь, 2011. 40 с.

4. Марченко Т.М. Образ Богдана Хмельницького в літературі русського романтизму : монографія. Донецьк : Норд-Пресс, 2009. 296 с.

5. Пушкин А.С. Полн. собр. соч.: в 16 т. Москва : Изд-во АН СССР, 1949. Т. 11. 338 с.

6. Щедрина Н.М. Исторический роман в русской литературе последней трети XX века (Пути развития. Концепция личности. Поэтика): дис. ... д-ра филол. наук: 10.01.01 / Башкир. гос. ун-т. Уфа, 1995. 379 с.

ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Кіщенко А.Ю.

студентка,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

ФУНКЦІЇ АНТРОПОНІМІВ В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

Літературно-художня антропоніміка така ж давня, як і літературнохудожня творчість. Адже від найдавніших часів письменники, називаючи персонажів, змушені були володіти певними емпіричними знаннями у галузі антропоніміки [4, с. 3].

Проте, як окрема галузь науки, літературно-художня ономастика виокремилась відносно недавно – у II пол. ХХ ст., тому й досі існує проблема у єдиному погляді на визначення назви та структури цієї об'ємної галузі. Наука, яка вивчає особливості вживання власних назв у художньому тексті мовознавцями трактується по-різному. Найуживанішим зараз терміном є «літературна ономастика», під якою Ю. Карпенко розуміє «суб'єктивне відтворення об'єктивного, «гру» що здійснює автор, загальномовними ономастичними нормами» [2, с. 80].

Белей Л. пропонує вживати термін, який найповніше і найточніше передає суть позначуваного поняття – літературнохудожня ономастика. Паралельно існують терміни поетична ономастика (Т. Немировська), ономатопоетика (Е. Магазаник), поетика оніма (В. Калінкін), проте їм властива надмірна загальність та неконкретність [5, с. 9].

Світ художнього тексту є складним мозаїчним утворенням, що інтегрує множину різних підсвітів, які існують в ньому не статично, а динамічно. Показниками такої взаємодії підсвітів у межах художнього тексту можуть бути численні експліцитні текстові елементи різного мовного статусу, що прямо чи опосередковано вказують на зв'язки між кількома підсвітами, поєднуючи їх між собою [3, с. 144]. Лінгвіста-дослідника цікавлять й особливості функціонування мовних засобів у художньому тексті, й особливості стилістичної майстерності письменника, при цьому ми не можемо не враховувати семантичної місткості екстралінгвальних факторів. Нині увага мовознавців обернена до вивчення процесу оновлення відомих функцій ономатів, виявлення

специфіки їх конотативного фону, притаманного певним жанрам, з'ясування системності / несистемності їх функціонального навантаження з точки зору розвитку мовних засобів художньої літератури на зламі тисячоліть.

Як нова галузь мовознавства, літературнохудожня ономастика й досі залишається на периферії лінгвістичних дисциплін, репрезентована переважно в дисертаційних роботах, окремих монографіях та статтях. Незважаючи на численні праці в царині літературно-художньої ономастики загалом й антропоніміки зокрема, актуальним і досі залишається дослідження ономастичного простору творів українських письменників [2, с. 355].

Нині увага дослідників звернена до виявлення специфіки конотаційного «ореолу» ономатів, притаманного певним жанрам. Дослідження онімного простору художнього твору окремих письменників здійснюється за допомогою таких методів: описового (головного в дослідженні), стилістичного аналізу (використовується для опису стилістичних функцій онімів у художньому творі), кількісного (потрібного для встановлення кількості слововживань та їхнього відсоткового співвідношення), контрастивного аналізу (застосовується для детального вивчення та зіставлення онімних просторів творів різних авторів і полягає у визначенні спільних і відмінних рис номенів, що становлять особливість ідіостилю письменників), етимологічного аналізу (потрібного для актуалізації внутрішньої форми слова через відшукування етимона) тощо [2, с. 358].

Головна функція літературно-художніх антропонімів – працювати на художній текст (розуміння читачем, адекватне інтерпретування) та на підтекст, адже антропоніми становлять вагому частину художнього твору [4, с. 73]. Безперечно, підбір імені для персонажа є надзвичайно відповідальним етапом при авторському іменотворенні, бо від того буде залежати ставлення читача до персонажа. У канві будь-якого твору антропоніми виконують різноманітні функції: номінативну, локалізаційну, соціологічну, оцінну, характеристичну.

Номінативна функція. Ця функція в творах часто виходить на другий план і служить лише для виділення з ряду подібних. Відтворюючи події, письменник найчастіше вдається до одноклексного та двоклексного іменування (ім'я + прізвище, детермінатив + ім'я), номінує особу лише ім'ям чи похідним варіантом його, а антропомодель «ім'я + по батькові» та трілексемне іменування взагалі не вживає.

Локалізаційна функція. Використовуючи реальний сільський антропонімікон, письменник творить картини описуваного ним періоду.

Соціологічна функція. Всякий антропонім – це продукт людського суспільства, і в цьому сенсі може вважатися соціально значущим [6, с. 170], однак часто антропонім потребує «штучного» підсилення конкретним змістом, бо ж кожна особа є членом людської спільноти, є батьком чи матір'ю, сином чи дочкою, належить до певного суспільного стану, може мати якусь професію, може бути вбогою чи багатою [3, с. 39].

Експресивно-оцінна функція. Використання антропонімів-експресивів від здрібніло-пестливих до зневажливо-згрубілих форм надає художньому тексту відповідне емоційне навантаження.

Характеристична функція. Часто зустрічаються прізвища, імена та замітники імен, які є водночас характеризуючими, проте цього значення автор не трактує і не коментує, а пропонує читачеві самому глибше зануритись у сюжетну колізію та проаналізувати вживання антропонімів.

Отже, суворій історичної детермінованості реальної онімії протистоїть воля автора, однак не сваволя, а саме свобода, що усвідомлюється як необхідність у художньому творі об'єктивно відображати суб'єктивне. Конструюючи літературно-художні антропоніми, автор обирає найбільш характерну ознаку персонажа, щоб досягти бажаного ефекту у сприйнятті образу. Розкриття стилістичного навантаження імені забезпечується співтворчістю письменника, націленого на актуалізацію певного елемента відповідно до авторського задуму, та читача, що вміє використовувати доступний йому підтекст, спираючись на власний досвід, а також на фонові знання. Мовні експерименти, гра в порушення семантичних і прагматичних канонів, маніпулювання з семантикою і правилами комунікації, оригінальність і сміливість у доборі засобів додають яскравості народженим образам, покращують процес запам'ятовування тексту, сприяють реалізації авторського задуму загалом. Експресивна ефективність, стилістична дієвість імені в художньому тексті можуть бути різними за силою, що залежить від майстерності письменника, його уваги до онімного потенціалу, від різновиду імені та інших факторів. Власні імена, які функціонують у ролі експресем художнього тексту, формують особливу сферу ономастичної дійсності. Подальше дослідження онімного простору творів української літератури, вивчення літературнохудожніх антропонімів як знаків соціальної оцінки, що співпадає з характеристикою, наданою автором, а також усебічне висвітлення функцій поетонімів видається нам перспективним.

Список використаних джерел:

1. Бунь О. Художній текст крізь призму можливих світів: модально-референційний аспект / О.А. Бунь // Вісник Київського лінгвістичного університету. – 2003. – Т. 6. – С. 141–147.
2. Калінкін В.О. Карпенко як джерело слов'янської поетонімології // Чорноморські новини. – 2010. – № 005 (21046), четвер 14 січня. – С. 1.
3. Малюга Н. Використання власних назв: суб'єктивний погляд на об'єктивну дійсність / Н.М. Малюга // Література. Фольклор. Проблеми поетики: зб. наук. праць. – Вип. 25. – К. : Акцент, 2006. – С. 235–240.
4. Михайлов В. Специфика собственных имен в художественном тексте // Филологические науки. – 1987. – № 6. – С. 78–82.
5. Муромцев І. Коннотація власних назв у художньому тексті // Вісник Харківського ун-ту. Проблеми філології. – 1992. – № 369. – С. 93–99.
6. Сколоздра О. Літературно-художня ономастика як предмет дослідження у вищій школі / Олеся Сколоздра // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. – 2010. – Вип. 50. – С. 355–360.

Сердюкова Т.В.

студентка,

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

Науковий керівник: Гетман Ю.С.

кандидат філологічних наук, доцент,

Педагогічний університет

ЕВОЛЮЦІЯ ЦІННОСТЕЙ В РОМАНІ ОЛДОСА ХАКСЛІ «О ДИВНИЙ НОВИЙ СВІТ»

Антиутопія – це анти-жанр, особливий вид літературного жанру, або, як його іноді називають, «пародійний жанр» [1, с. 238].

Найголовнішою проблемою утопічної літератури у ХХ столітті стала проблема здійсненності – нездійсненності утопії, яка, загалом, призвела до прояви антиутопії [1, с. 236].

Антиутопія з'явилася тоді, коли держава і суспільство виявилися свої негативні риси, стали небезпечними для людини, не сприяли прогресу. Це критичне зображення державної системи, що не відповідало принципам механізму. В антиутопії завжди виражався протест проти насильства, абсурдного соціального устрою, безправного становища людини. Автори антиутопій, посиляючись на аналіз реальних суспільних процесів, за допомогою фантастики

намагалися передбачити тим самим про небезпечні наслідки існуючого порядку або утопічних ілюзій [1, с. 238].

Жанр характеризувався, певними ознаками: змалювання певного суспільства або держави, їх політичної структури; зображення дії в далекому майбутньому (передбачається майбутнє); у поданий світ із середини, через бачення його окремими мешканцями, що відчують на собі його закони і представлені в якості ближніх; показ негативних явищ у житті соціалістичного суспільства, класової моралі, нівелювання особистості; ведення розповіді від імені героїв, у формі щоденника, нотаток; о відсутність опису домашнього житла і родини, як місця, де панують свої принципи і духовна атмосфера; мешканцям антиутопічних міст притаманні такі риси, як раціоналізм і запрограмованість [1, с. 238].

Одним з найпопулярніших творів англійської літератури ХХ століття вважається роман-антиутопія Олдоса Хакслі «О дивний новий світ». Олдос Хакслі у своєму творі розповідає історію «дикуна» (звичайної людини), яка потрапила у автоматизований світ суспільства споживання – капіталістичний рай «Ери Форда». Світ, у якому не знають, що таке любов, піклування про інших, сім'я, героїзм та благородство, адже у час технократії людина перестає цього потребувати.

Головним предметом нашого дослідження є визначення концепту «щастя» у тексті роману Олдоса Хакслі «О дивний новий світ».

У «Короткому словнику когнітивних термінів»: концепт (лат. сопсерііз – думка, поняття) – у когнітивній лінгвістиці – одиниця ментальних або психічних ресурсів свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання й досвід людини; оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку, усієї картини світу, відображеної в мозку людини; відомості проте, що індивід знає, припускає, думає, уявляє про об'єкти світу [2, с. 379].

На думку О. Гінкевич: «концепт – категорія розумова, неспостережлива, з'являється великий простір для її широкого тлумачення. «Концепт, – зазначають лінгвісти, – народжується як образ, але, з'явившись у свідомості людини, цей образ здатний просуватися по щаблях абстракції. Зі збільшенням рівня останньої концепт поступово перетворюється з чуттєвого образу в власне розумовий» [3, с. 203].

В. Татаркевич вважає, що: «щастя означає що не-будь сприятливе, проте ні в тому ні в іншому воно не означає того вищого блага і головної мети життя, яким, власне, і вважається щастя. Удача взагалі не може бути метою діяльності, так як вона супроводжує людину незалежно від його дій. А сама по собі удача не такі вже й цінна; цінної вона стає тоді,

коли усвідомлена, відчута, використана. Той, кому пощастило (в об'єктивному значенні), не завжди відчуває щастя (в суб'єктивному значенні). І тоді об'єктивне щастя стає маловажним, а то і зовсім знецінюється. Правда, люди, мріючи про щасливу долю, розраховують, що вона буде для них джерелом радості, що вона зробить їх життя приємним, але це очікування часом буває оманливим. Давнє польське прислів'я говорить: «Помірне щастя – найкраще». У ній висловлено переконання в тому, що найбільша удача ще не дає повного щастя. При такому розумінні щастя, не був би щасливим той, хто, володіючи найвищими благами, не відчував би задоволення від них; в кінцевому рахунку щастя визначають не блага, а почуття, не те, чим ми володіємо, а те, як ми на це реагуємо. Володіння благами, внутрішніми або зовнішніми, необхідно для щастя, бо важко бути щасливим, не маючи ніяких благ; але одне це ще не є щастя» [4, с. 33].

О. Хакслі запевняє, що: «У натуральному вигляді щастя завжди виглядає убого поруч з барвистими прикрасами нещастя. І, зрозуміло, стабільність куди менш колоритна, ніж нестабільність. А задоволеність абсолютно позбавлена романтики битв зі злою долею, немає тут барвистою боротьби зі спокусою, немає ореолу згубних сумнівів і пристрастей. Щастя позбавлене грандіозних ефектів» [5, с. 115].

Звернемося до роману-антиутопія Олдоса Хакслі «О дивний новий світ». У романі Олдоса Хакслі ми можемо виділити два концепти «щастя», які автор описує у своєму творі. Перший концепт «щастя» формується у так званому «Новому світі», тільки уявіть, що за допомогою синтетичних продуктів вирішена проблема голоду, усі ситі та задоволені. Встановлено культ споживання. Інститут браку відсутній як такий, усі знову ж таки ситі і задоволені, людина не несе ніяку відповідальність, тому що сексуальні стосунки не супроводжують процесу народження дітей та створенню сім'ї. Щастя підкреслюється умовною свободою. Причому, у буквальному розумінні – діти, або правильніше говорити, нові одиниці суспільства з'являються на світ у спеціальних інкубаторіях, чії співробітники і виконують первинні виховні функції. Люди не конфліктують, працюють задля суспільної користі. Завдяки хімічному втручання в процес розвитку зародка кожна одиниця народжується з певними закладеними в неї якостями – від зростання до інтелекту, і поповнює собою одну з каст. Особистість заздалегідь впевнена у своєму майбутньому, немає про що хвилюватися. Розв'язана проблема старості і фізичного нездоров'я. Людина після досягнення статевої зрілості залишається молодою і повною сил усе життя, що зберігається, до моменту смерті. Тут немає книг, які нудно

читати, але є величезна кількість розваг, що заміщають цей сумнівний винахід. Немає бога, є віра у науковий прогрес. Людина у «Новому світі» не переживає негативні емоції, тільки насолода, яку підтримують вживанням спеціального наркотику «сома», який не завдає абсолютно ніякої шкоди організму. Без похмілля, без ломки, без звикання. Можна сказати, що це ідеальний концепт щастя, адже кожному з нас хоч одного разу з'являвся подібний набір думок у нашій голові. Особливо, такий концепт нам притаманний, коли втомлюємося або переживаємо не найкращі часи у житті. Олдос Хакслі пропонує читачу світ, у якому є стабільність, спільність, однаковість.

Другий концепт «щастя» формується у резервації. Резервація – зона старого світу, яку державі просто не вигідно підгортати, адже населення дуже мало, а витрати потрібні колосальні. У цьому світі живуть люди – дикарі, тобто суспільство, що має інше мислення. У резервації немає постійного відчуття «щастя», але у всякому разі люди по-справжньому зберігають свій уклад щастя, одружуються, живуть сім'ями, кохають, страждають, хвилюються, хворіють, вмирають, вірують у різних богів, дотримуються християнства, говорять на різних мовах, читають книжки, а не довідкову літературу. Біблія та твори Шекспіра формують характер та допомагають стати людиною, незалежною та вільною. Немає стандартів.

Таким чином, автор показує нам той досконалий концепт «щастя» «Нового світу», до якого багато хто прагне у XXI столітті. Цінності еволюціонують в залежності від розвитку технологій, матеріальних благ, покращення цивілізації. Концепт «щастя» «Старого світу» відходить на другий план, що є великою загрозою для людини та її формування, як повноцінної особистості.

Олдос Хакслі за допомогою анти-утопічного жанру пропонує своїм читачам поміркувати над тим, яка користь людині, якщо вона придбає увесь світ, а душі та щастю своєму зашкодить.

Список використаних джерел:

1. Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М., Гринчак Н.І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2011. С. 236-238.
2. КСКТ 2007. Короткий словник когнітивних термінів. Москва : Наука, 2007. С. 379.
3. Духовність літератури світу: поетика, ментальність і духовність. 2018. Вип. 11. С. 203.
4. Татаркевич В. Про щастя і досконалість людини. Москва : Прогрес, 1981. С. 33.
5. Хакслі О. Про чудовий новий світ: Роман-антиутопія. Пер. з англ. О. Сороки. Москва : Книжкова палата, 1989. С. 115.

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Абрамович В.В.

студентка,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

АНАЛІЗ ВЕРБАЛЬНО-СЕМІОТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ АНГЛОМОВНОГО ІНТЕРВ'Ю

На сьогоднішньому етапі розвитку суспільства, проблема інтерпретації інформації набуває нової значущості: абсолютно зрозумілим стає те, що відірваність тексту від комунікативної ситуації може зіграти злий жарт з тим, хто сприймає інформацію. Особливу небезпеку становить інтерпретація тексту чи текстових фрагментів з іноземної мови, розуміння яких неможливе без знання соціо-культурних особливостей мовного середовища.

Інтерв'ю в англійській мові, як і в будь-якій іншій, визначається як спілкування між двома чи більше людьми на різноманітні теми. Також, варто зазначити, що при аналізі інтерв'ю, слід враховувати також індивідуальний стиль журналіста, який задає настрій читачеві, даючи налаштування за допомогою опису умов, за яких відбувалося інтерв'ю, опис зовнішності та реакції респондента.

Аналіз вербально-семіотичних параметрів інтерв'ю виступає першим етапом аналізу інтерв'ю, оскільки саме на цьому етапі розглядається обраний учасниками інтерв'ю набір вербальних та синтаксичних одиниць.

Н. Кравченко вказує, що до засобів вербально-семіотичного рівня відносять:

- тематичний ланцюжок, оціночні номінативи, атрибутиви, експресиви, фразеологію, займенники, риторичні засоби;
- семантико-синтаксичні фігури;
- граматику / синтаксис (вибір синтаксичних конструкцій, особливості підрядних речень, зворотів, топікалізації, модальність, пасивацію / активацію, генералізацію, номіналізацію, марковану / немарковану тему);

- когезію: топіки, засоби забезпечення топікальної узгодженості смислів, маркування основної теми й епізодів, тематичні й кореферентні висловлення;

- в усному дискурсі – систему взяття ходів; просодичні моделі, інтонацію, ритм в усному мовленні, графологічні особливості (розмір шрифту тощо) у писемних текстах [1].

Прикладом вербально-семіотичного аналізу дискурсу слугують такі аспекти: *маркована / не маркована тема; тематичний ланцюжок; актив / пасив; займенники; засоби експліцитної оцінки і концептуальної поляризації* тощо. Розглянемо запропоновані характеристики детальніше:

- маркована / немаркована тема – збіг фразового суб'єкта з темою є немаркованою темою; розбіжність індексує марковану тему, що виконує в тексті особливу смислорозрізнявальну функцію) [2]. Прикладом такого є наступний уривок:

(1) *«Which is to say that Wolf, a Daily Show veteran who broke out with the blistering HBO special Nice Lady in 2017 and a burn-it-down turn at the White House correspondents' dinner in 2018, is not particularly accommodating or nice. Because there are things that are better than that. Like being funny.»* (The Guardian, from June 11, 2019)

У прикладі (1) маркована тема, виражена підрядним атрибутивним реченням, спрямована на актуалізацію знань читача та подачу мотивів журналістики до проведення цього інтерв'ю. Крім того, завдяки такому прийому, оціночне судження – *«...is not particularly accommodating or nice.»* – виноситься у рематичний аспект, налаштовуючи читача на те, що респондент – дуже приємна людина з відмінним почуттям гумору.

- засоби експліцитної оцінки; синтаксис – реалізується у специфічній побудові таким чином, щоб привернути увагу читача до проблемного питання, і, можливо, переконати його зайняти позицію автора; часто реалізується у вигляді риторичних запитань:

(2) *«The constant refrain was, if we've got this so-called rockstar economy, how is it that we have the worst homelessness in the OECD? How is it that you can't swim in most of New Zealand's rivers and lakes? How is it that child poverty had grown to the extent it has?»* Robertson says.» (The Guardian, from June 11, 2019)

У фрагменті (2) респондент висловлює сумніви стосовно загальноприйнятих фактів щодо економічної системи країни (використавши словосполучення *«rockstar economy»*), протиставляючи їх наявним гостросоціальним проблемам, використовуючи риторичні запитання, та повтори, виражені однаковою моделлю речення *«How is it that...»*;

- актив / пасив; тематичний ланцюжок – вибудовується завдяки граматичній структурі речення, задля того, аби підкреслити ставлення автора до того, що відбувається. Так, порівняємо наступні зразки:

(3) «*The decline was painfully obvious every Wednesday lunchtime, when Cable would have to wait the best part of 45 minutes to be called at Prime Minister's Questions, long after the leaders of Labour and the Scottish National Party and a string of backbenchers.*»

(4) «*He does not claim too much personal credit for the Lib Dem renaissance. The local advances, he says, were the fruit of old-fashioned Lib Dem graft: activists plugging away, on the ground, for years.*» (*The Guardian*, from June 10, 2019)

У фрагментах (3), (4) простежується, що журналіст позитивно ставиться до респондента, оскільки, говорячи про політичні проблеми його партії, він використовує пасивні конструкції, аби підкреслити, що опитуваний не мав безпосереднього впливу на ситуацію: «*The decline was painfully obvious...*», «*to be called at Prime Minister's*». У другому прикладі, простежується симпатія до респондента, зреалізована в наступних прикладах: «*Cable would have to wait*», «*He does not claim*»;

- займенники; лексичні засоби концептуальної поляризації «ми – вони»; актив; перформативні дієслова, як-от:

(5) «*It wasn't that we'd rejected literature, but that it had rejected us. It was the same with politics. An exception was made for old authors like Émile Zola and Victor Hugo because we knew they were on our side and fought for us.*» (*The Guardian*, from June 8, 2019).

У представленому фрагменті (5) для відповідь респондента на запитання використано займенники *we* для привертання уваги аудиторії до того, що висловлювання співвідносить себе із певною групою індивідумів, про яких іде мова, об'єднуючи їх у специфічний соціальний прошарок; та *it*, що, у даному випадку протиставляється першому, аби підкреслити непривілейованість соціальної групи, з якою самоідентифікувався автор. Крім того, наявність перформативних дієслів *rejected*, *fought*, а також граматичні та секвентивні конструкції, у яких їх було використано, створюють ефект безпорадності та підкреслюють неможливість цієї соціальної групи робити вибір самостійно, акцентуючи увагу на обмеженні її прав. Варто також вказати, що чітко простежується протиставлення політиків та певного прошарку суспільства, що підкреслюється завдяки референсу на відомих гострополітичних французьких авторів.

Таким чином, підсумовуючи, зазначимо, що перший етап аналізу дискурсу інтерв'ю неможливий без аналізу мовних конструкцій, що були

підібрані учасниками бесіди. Проте складність полягає в тому, що, наприклад, граматичні конструкції англійської мови відрізняються від наявних в українській, а їх використання обумовлюється певним меседжем, закладеним автором.

Список використаних джерел:

1. Полюжин М. Когнітивний підхід до вивчення дискурсу [Електронний ресурс] / М. Полюжин. – 2008. – Режим доступу: http://old.lingua.lnu.edu.ua/Foreign_Philology/Foreign_Philology/Foreign_Philology_120/articles/13%20%20polyuzhyn,%20style%20formatted.pdf

2. Почепцов Г. Прагматические особенности текста / Г. Почепцов // Прагматическая интерпретация и планирование дискурса: Тез. совещания – семинара. – Пятигорск: Изд-во Пятигорск, пед. ин-та ин. языков, 1991. – 150 с.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Freedland J. Vince Cable: «The Tories have made a Horlicks of Brexit» [Електронний ресурс] / Jonathan Freedland // The Guardian. – 2019. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2019/jun/10/vince-cable-lib-dem-leader-tories-made-horlicks-of-brexit> (дата звернення: 15.06.2019).

2. Ainge Roy E. Grant Robertson: «New Zealand’s prosperity is about much more than GDP growth» [Електронний ресурс] / Eleanor Ainge Roy // The Guardian. – 2019. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/society/2019/jun/11/grant-robertson-new-zealand-prosperity-growth-wellbeing> (дата звернення: 06.07.2019).

3. Willsher K. Édouard Louis: «We didn’t reject literature – it rejected us» [Електронний ресурс] / Kim Willsher // The Guardian. – 2019. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/books/2019/jun/08/edouard-louis-who-killed-my-father-interview> (дата звернення: 03.07.2019).

Вакалюк Ю.А.

студентка,

Чернівецький національний університет

імені Юрія Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ

В даний час саме зарубіжні фільми і серіали користуються найбільшою популярністю в нашій країні. Назва фільму грає одну з найважливіших ролей, так як вона дає потенційному глядачеві уявлення про зміст і головну ідею цього фільму. Крім цього, назва фільму наділена

такою важливою функцією, як спонукання інтересу у глядачів, а значить, вона повинна бути цікавою і неординарною. Відповідно, при перекладі назв фільмів з англійської мови на українську, перекладачам доводиться докласти чимало зусиль для того, щоб переклад правильно відбивав всі функції оригінальної назви. Теоретичну основу дослідження становлять роботи дослідників Н.А. Фролової, Л.С. Бархударова, В.Н. Комісарова і А.Д. Швейцера та їх класифікації основних способів перекладу реалій і Е.Ж. Бальжінімаєвої, яка виділяє основні стратегії, які використовуються в перекладі назв фільмів.

Матеріалом дослідження послужили 150 назв англомовних фільмів. Відбір матеріалу здійснювався на основі випадкової вибірки з ресурсу Інтернет. Мета роботи – проаналізувати назви англомовних фільмів для встановлення відповідності між їх назвою і змістом, а також визначення адекватності перекладу назв фільмів на англійську мову і доцільності застосування того чи іншого перекладацького прийому.

Що ж стосується роботи перекладачів, дослідник Бальжінімаєва Е.Ж. виділяє три стратегії, які вживала при перекладі назв фільмів:

1. Прямий переклад англомовних назв фільмів на українську мову. Як правило, така стратегія застосовується до назв фільмів, в яких відсутні неперекладні культурноспецифічні компоненти. До даної стратегії також відносяться такі прийоми перекладу, як транслітерація і транскрипція імен власних, що не володіють внутрішньою формою [1, с. 95].

В процесі відбирання назв фільмів для дослідження і їх аналізу, з'ясувалося, що дана стратегія є найбільш популярною перекладацькою технікою. Прикладів прийому прямого перекладу назв досить багато:

40 днів і ночей (40 days and nights); Артур Ньюман (Arthur Newman); Безпека не гарантується (Safety not guaranteed); Білосніжка і мисливець (Snow White and the Huntsman); Великі надії (Great expectations); Борджіа (Borgias) Гнів титанів (Wrath of the titans); Голодні ігри (Hunger games); Джек Річер (Jack Reacher); Джон Картер (John Carter); Будинок в кінці вулиці (House at the end of the street); Життя Пі (Life of Pi); Клятва (Vow); Лінкольн (Lincoln); Місце злочину: Майамі (CSI: Miami); Месники (Avengers); Нешвілл (Nashville); Відчайдушні домогосподарки (Desperate housewives); Паркер (Parker); Прометей (Prometheus); Сіністер (Sinister); Пліткарка (Gossip girl); Хоббіт: неждана подорож (The hobbit: an unexpected journey); 47 ронінів (47 Ronin); Битва проклятих (Battle of the damned); Великий Гетсбі (Great Gatsby); Дракула (Dracula); Дзвінок (The ring), однак у слова «ring» крім значення «телефонний дзвінок», також є значення «кільце». Дана адаптація може

вважатися не зовсім точною, так як у фільму є оригінальний слоган «*Before you die, you see the ring*», що в перекладі «*Перед тим, як ти помреш, ти побачиш кільце*». Слоган згодом довелося помінати. Як видно, прийоми транскрипції і транслітерації використовуються, в основному, в тих випадках, коли назва фільму або серіалу є власною назвою. Що стосується прикладів, в яких був застосований прямий переклад, очевидно, що в назвах відсутні елементи, що представляють труднощі для перекладу. Крім того, оригінальні назви є досить простими, а також досить точно передають основну ідею фільму і привертають увагу потенційних глядачів.

2. Трансформація. Як відзначають багато дослідників, прийом трансформації в перекладах обумовлений різними факторами: лексичними, стилістичними, функціональними, прагматичними. Назви багатьох фільмів перекладаються за допомогою заміни або додавання лексичних елементів, а використання ключових слів фільму компенсує в назві смислову або жанрову недостатність дослівного перекладу. Крім усього іншого, це відображає і рекламну функцію назв фільмів. Поряд з додаванням, може використовуватися і прийом опущення [3, с. 42].

Прикладами цієї перекладацької стратегії служать наступні назви фільмів: *007 Координати «Скайфол» (Skyfall)*, *Білосніжка: помста гномів (Snow White)*, *Ефект колибри (Hummingbird)*, *Проект ІКС: дорвалися (Project X)*, *На межі (Man on a ledge)*, *Патруль (End of watch)*, *Август (August: Osage County)*.

3. Заміна. Незважаючи на основні вимоги, які стоять перед перекладачем: збереження семантично-структурної рівності і рівня комунікативно-функціональної властивості [2, с. 145], випадків зміни назв фільмів при перекладі досить багато.

Дана перекладацька стратегія є однією з найпопулярніших і вимагає чималих зусиль і творчих здібностей перекладачів, поряд зі знанням культурологічних особливостей обох країн. Наведемо приклади перекладів таких назв: *Літо. Однокласники. Любов, кохання. (LOL: Laughing Out Loud)*, *Мачо і ботан (21 Jump Steet)*, *Товстун на рингу (Here comes the boom)*, *Гранд реванш (Grudge match)*. Дана стратегія є дуже вдалою і найбільш поширеною.

Отже, стратегії перекладу назв фільмів, являють собою огляд теоретичних матеріалів з прикладами, що ілюструють перекладацькі стратегії та прийоми. Назви фільмів складають окремий розряд власних імен з певними підгрупами. Також були наведені та проілюстровані прикладами основні перекладацькі трансформації. Крім того, були розглянуті основні стратегії перекладу, які застосовуються

перекладачами при перекладі назв фільмів; представлені точки зору різних досліджень на цей рахунок, запропоновані кілька класифікацій.

Назва – це орієнтир при виборі фільму. Придумати яскравий і правильний заголовок – певне мистецтво. Але не менше мистецтво – правильно перекласти назву фільму, щоб вона була рівноцінна оригінальній назві. Для цього необхідно не тільки відмінне володіння іноземною і рідною мовою, а й певні екстралінгвістичні знання і творчі здібності.

Отже, проаналізувавши 150 назв фільмів, ми дійшли до наступних висновків: 1) Найпоширенішим способом перекладу є дослівний переклад, оскільки структура назв більшості фільмів цілком відповідає природі української мови, що робить використання дослівного перекладу самим адекватним способом перекладу для досягнення благозвучності назви українською мовою; 2) Другим за частотою використанням способом перекладу є транскрипція. Дійсно в якості назви фільмів часто використовуються імена власні, або якісь географічні назви, а так само інші реалії, які не мають аналогів в українській мові; 3) Далі слідує лексико-семантична заміна. Даний спосіб перекладу є відмінним засобом у руках перекладача для досягнення багатьох основних завдань перекладача: досягнення милозвучності назви українською мовою, досягнення відповідності назви маркетинговим завданням кінопрокатної компанії, досягнення найбільш міцного зв'язку між назвою фільму і його змістом і т.д.; 4) Граматичні заміни в перекладі назв фільмів використовуються досить рідко, оскільки назви зазвичай являють собою або окремі слова, або поєднання двох-трьох слів; 5) Калькування виявилось самим не поширеним способом перекладу, згідно з аналізом цих 150 фільмів.

Список використаних джерел:

1. Бальжинимаєва Е.Ж. Стратегии перевода названий фильмов. Улан-Уде, 2009. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.labatr.bsru.ru
2. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – Москва : Высш. шк., 1990.
3. Милевич И. Стратегии перевода названий фильмов // Рус. яз. за рубежом. 2007. – № 5. – С. 65-71.

Волошина М.Ю.

студент,

Харківський педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ МАКСИМ П. ГРАЙСА У МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

На початку ХХІ століття у лінгвістиці активно проводяться дослідження питань функціонування мови в різних сферах громадського життя. У зв'язку з широким розповсюдженням телебачення та мережі Internet, вчені приділяють особливу увагу функціонуванню масмедійного дискурсу, як перетину наукових інтересів лінгвістики, філософії, соціології, психології, журналістики, теорії комунікації та їх поєднання – лінгвофілософії, соціолінгвістики, психолінгвістики, медіалінгвістики.

Дослідженнями функціонування мови у сфері мас-медіа займалися вітчизняні (М.А. Жовтобрюх, А.П. Коваль, А.О. Капелюшний) та зарубіжні вчені (J. Aitchison, A. Bell, L. Manovich, F. Presbrey, A. Swaan, В.Г. Костомаров, С.І. Сметаніна, О.І. Соколова, Г.Я. Солганік та інші).

Як відомо, ключовим компонентом теорії дискурсу є всебічний комплексний підхід до аналізу мовної діяльності, розуміння дискурсу як складного комунікативного явища, яке охоплює всю сукупність екстралінгвістичних факторів, які супроводжують процес комунікації, включаючи відправника повідомлення, його одержувача, різні види контексту, особливості виробництва, поширення і сприйняття інформації, культурно-ідеологічний фон тощо. Аналіз численних визначень, розроблених як зарубіжними, так і вітчизняними вченими, дозволяє виділити три основні підходи до визначення дискурсу – структурний, функціональний та тематичний. При визначенні дискурсу в рамках структурного підходу акцент робиться на його структурних складових, дискурс розуміється як продукт мовної діяльності, взятий в сукупності всіх вироблених і екстралінгвістичних характеристик, пов'язаних з його виробництвом, розповсюдженням і сприйняттям.

В рамках функціонального підходу головним критерієм визначення дискурсу є взаємозв'язок мово використання з різними сферами людської діяльності, які багато в чому зумовлюють особливості мовної комунікації. На основі мовних практик у відповідних сферах виділяються різні види дискурсів, наприклад, такі як науковий, політичний, медичний, юридичний, релігійний, і, звичайно, цікавий для нас масмедійний.

З точки зору функціонального підходу медіадискурс представляє собою сукупність текстів, які функціонують у сфері масових комунікацій. При використанні функціонального підходу слід враховувати, що з'єднання двох суспільно-значущих сфер мово використання призводить до виникнення гібридних типів дискурсу, що з'єднують в собі властивості і ознаки двох видів дискурсивних практик.

Не менш важливим є і третій підхід до визначення дискурсу – тематичний, який дозволяє згрупувати письмові та усні тексти як продукти мовленнєвої діяльності навколо певних соціальнозначущих тем, які в той чи інший момент виявляються в центрі суспільної уваги, наприклад, расові відносини, імміграція, тероризм, фемінізм, вибори органів влади. Так, в англійській мові вже досить давно використовуються такі словосполучення, як *racist discourse*, *terrorist discourse*, *feminist discourse*, *immigration discourse*, *electoral discourse*. Наприклад, *Western feminist discourse and political practice is neither singular nor homogeneous in its goals, interests or analyses*.

При визначенні масмедійного дискурсу слід враховувати всі три підходи, оскільки тільки таким чином можна скласти об'ємне уявлення про особливості мовотворення в сфері мас медіа. Таким чином, масмедіадискурс – це функціонально-обумовлений тип дискурсу, який розуміється як сукупність мовних практик і продуктів мовленнєвої діяльності в сфері масової комунікації у всьому багатстві і складності їх взаємодії.

Конкретні медійні жанри можуть володіти особливостями, які відрізняють їх від дискурсів інших типів. Наприклад, у відомій роботі ван Дейка [1] була розглянута структура медійних новин. Новини – це тип дискурсу, який визначається відразу двома параметрами: жанром і сферою життя.

Масмедійний дискурс являє собою інтегрований комплекс субдискурсів: преси, радіо, телебачення, Інтернету. В основі такого поділу лежить конкретизація їх соціально орієнтованих завдань, функцій і комунікативної ситуації.

Наприклад, дискурс ток-шоу – це мисленнєво-комунікативний феномен, який віддзеркалює загальні риси сучасної західної культури, актуалізується в різноманітних жанрах та є результатом мовної та екстралінгвальної діяльності двох або більше індивідів на значущу тему з метою оприлюднення в засобах масової інформації. При цьому обидва комуніканти скеровують та регулюють обрані ними комунікативні стратегії й тактики відповідно до їхньої комунікативної мети та з урахуванням комунікативної ситуації [2].

Ток-шоу, від англійського talk-show, означає «розмовне уявлення». Виник жанр на американському телебаченні в шістдесятих роках ХХ століття. Його творцем був журналіст Філ Донахью. Завдання жанру ток-шоу – активізувати сприйняття змісту, укладеного в передачі за допомогою діалогу, гострих питань, висловлювання різних точок зору. У лінгвістиці структура діалогу активно вивчалася в термінах теорії мовленнєвих актів і прагматичних постулатів Г.П. Грайса, який був першим, хто відзначив, що будь-яка розмова характеризується принципом кооперації і запропонував теорію імплікатури [3, с. 345].

Нормальний діалог передбачає дотримання деяких принципів, так званих комунікативних максим П. Грайса: максима кооперації передбачає готовність партнерів до співпраці; максима кількості (кожен повинен вносити в розмову досить, але не дуже багато інформації); максима якості наказує правдивість висловлювань; максима релевантності, згідно з якою репліки повинні бути доречні і відповідати поточному контексту діалогу; максима способу комунікації вимагає уникати неясності, двозначності [3].

Також до цих пропозиціонально значущих максим П. Грайса додає максиму «Будь ввічливим», що, на його думку, виявляється у спілкуванні комунікантів і породжує неконвенційні (тобто конверсаційні) імплікатури. Л. Безугла зауважує, що максими П. Грайса не є категоричними правилами проведення комунікативного акту, а описують лише характер існуючої комунікації [4, с. 14-18].

Серед теорії П. Грайса, вчені виділяють неоднозначність принципу кооперації та відсутність максим ввічливості [5]. Спрямовуючи увагу свого дослідження на ефективність та інформативність, вчений ігнорує експресивний аспект мови, внаслідок чого універсальність максим, окреслених П. Грайсом обмежена сферою ділового спілкування [6]. Дж. Томас [7, с. 54], виділяє питання які не досліджувалися вченим, а саме: свідомий відступ співрозмовників від максим, відсутність класифікації їх порушення, а також деякі контексти, в яких принцип кооперації є недосяжним: фатична метакомунікація, гумористичний дискурс, гендерні відмінності комунікантів, соціальна асиметрія, міжкультурна компетенція. Принцип кооперації П. Грайса, на думку Р. Уоттса, є мало реальним, досить абстрактним і відокремленим від реальних соціальних умов [8], що пояснюється зацікавленістю вченого логікою та лінгвофілософією.

Таким чином, яскравим прикладом дотримання або недотримання принципу кооперації в сучасному світі стали численні ток-шоу, теледебати, дискусії, інтерв'ю. Образи (прямі і алегоричні), невміння

слухати і чути співрозмовника, вибір тактики нападу, а не співпраці – це типові свідомі порушення принципу кооперації. Учасники цих передач часто прагнуть не до розв'язання якогось питання, а до утвердження свого соціального статусу.

Список використаних джерел:

1. Ван Дейк Т.А. К определению дискурса. 1998. URL: <http://www.nsu.ru/psych/internet/bits/vandijk2.html>
2. Човганюк М.М. Ток-шоу як сучасна дискурсивна практика / М.М. Човганюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць / [гол. ред. Н.Л. Іваницька]. – Вінниця: ТОВ «фірма «Планер», 2014. – Вип. 19. – С. 386-389.
3. Грайс Г.П. Логика и речевое общение. – М.: КомКнига, 2011. – 345 с.
4. Безуглая Л.Р. Теория импликатур Г.П. Грайса в свете субъективистской методологии / Л.Р. Безуглая // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Харків, 2005. – № 667. – С. 14–18.
5. Van de Walle L. Pragmatics and Classical Sanskrit. A pilot study in linguistic politeness / Lieve Van de Walle. – Amsterdam : John Benjamins Publishing House, 1993. – 454 p.
6. Honda A. Conflict management in Japanese public affairs talk shows / A. Honda // Pragmatics. – 2002. – Volume 34. – № 5. – P. 195-213.
7. Thomas J. Meaning in Interaction. An Introduction to Pragmatics / J. Thomas. – London; New York : Longman, 1995. – 430 p.
8. Watts R. Linguistic politeness and politic verbal behavior / R. Watts // Politeness in Language : Studies in its History, Theory and Practice. – [ed. By R. Watts, S. Ide, K. Ehlich]. – Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 1992. – P. 43-70.

Кечеджі О.В.

старший викладач,

Приазовський державний технічний університет

**ТИПОЛОГІЯ ГАЛУЗЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ІНШОМОВНИХ МОРФЕМ
(НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)**

Розвиток суспільства – це розвиток всіх складових його культур, а зокрема, і всіх мов. Як зауважують науковці, контакти відбуваються у всіх сферах повсякденного життя, а саме – політиці, економіці, мистецтві, що, в свою чергу, призводить до значних змін в укладі життя, світогляді, а також й у мові завдяки появі в її вокабулярі нових лексичних одиниць, які відбивають ці зміни. Ми погоджуємося із зазначеною класифікацією актуальних галузей функціонування інновацій, однак вважаємо доречним додати: Європейський союз, наукову галузь, питання людського здоров'я та кулінарію. Лексичні інновації з'являються завдяки запозиченій лексиці та словотвору за участю як власномовних так й іншомовних лексем деякі з яких, з часом, набувають статусу словотвірних морфем. Не останню роль в цьому процесі відіграє економія мовних ресурсів.

Згідно опрацьованому нами матеріалу, вважаємо доречним зауважити, що останнім часом центром атракції є функціонування запозиченого елемента **Euro-**. За участю зазначеного препозитивного **Euro-**, в словниковому складі англійської мови, з'явився численний глосарій інновацій: *Euro-area, euroblock, Eurocurrency, Euro-economics, Euro-enthusiast, Euro-establishment, eurofan, Eurofighter, Eurofirst, Euro-initiative, Eurokid, euro-manager, euromoney, Euronext, Europanto, Europlug, Euro-referendum, Euroset, euro-summit, Eurotour, Eurotunnel, Eurovision, Euro-zone (eurozone)*. Як свідчать наведені приклади, всі неологізми містять в собі гетерогенний елемент **Euro-** і мають значення «пов'язаний з ЄС». Цей факт є наслідком того, що останнім часом з'явилася багата кількість літератури та різного виду публікацій, які пов'язані з глобальним лідерством Європи у світі. В будь-яких аналітичних схемах, публікаціях ЗМІ постійно простежується інформація стосовно ЄС та його потенціалу. Саме тому, на нашу думку, домінування сфери ЄС та зростання інновацій за участю гетерогенного елемента **Euro-** є сталим фактом останніх років.

Маємо зазначити, що медична сфера також нараховує багату кількість дериваційних елементів, які є як препозитивного так й

постпозитивного характеру. Особливо це стосується дериваційних елементів класичних мов: *anti-*, *-phobe*, *pre-*, *super-* тощо. Інновації, які утворені за участю запозичених елементів також є численними: *andrologist*, *antigerm*, *apitherapy*, *donorcycle*, *germaphobe*, *gossypiboma*, *intensivist*, *liposculpture*, *neuroethics*, *obesogen*, *obesogenic*, *prebiotics*, *prehypertension*, *previvor*, *retrogenesis*, *sarcopenia*, *sonopuncture*, *superinfector*, *supersoap*, *surgicalist*, *surgiholic*, *xenozoonosis*.

Спостерігається випадок використання одночасно двох етимологічно гетерогенних елементів у складі однієї лексичної одиниці: *prehypertension*. Вважаємо, що це явище є зайвим підтвердження економії мовних ресурсів та відбиває розвиток медичної галузі, коли мова йдеться не тільки про фіксування хвороби, але й про її попередження. В сфері медицини спостерігається використання певних запозичених елементів, які не виявляли своєї продуктивності в інших галузях повсякденного життя: *lipo-*, *-oma*, *sarco-*. Це свідчить про «вузьку» семантику зазначених іншомовних елементів та їх відношення до певної галузі.

У зв'язку з поширенням медичних проблем, на перший план постають питання, які пов'язані з психічним станом людей на сучасному етапі. Актуальність цього підтверджується зростанням кількості спеціалістів цієї галузі: психолог, психопатолог, психотерапевт тощо. Темп та проблеми сучасного життя змушують людей постійно звертатися до спеціалістів цієї галузі. На сучасному етапі, модною тенденцією є мати, навіть, особистого або сімейного спеціаліста. Зазначені факти цієї сфери знаходять своє відбиття і у низки інновацій: *bibliotherapy*, *cinematherapy*, *cosmophobia*, *dysrationalia*, *egosurfing*, *hopophobia*, *magicology*, *microboredom*, *micro-expression*, *neuroethics*, *neurolaw*, *neuromarketing*, *neurotheology*, *paraskevidekatriaphobia*, *tridecaphobia*. Численна кількість лексичних одиниць з використанням препозитивного гетерогенного елемента *neuro-*, який має семантичне значення «пов'язаний з нервовою системою», свідчать та підтверджують наше зауваження стосовно психічних проблем суспільства на сучасному етапі.

Збільшення кількості питань, які останнім часом стосуються навколишнього середовища, сприяли зростанню інновацій цієї сфери: *biostitute*, *carborexix*, *eco-driving*, *eco-efficiency*, *ecolonomics*, *eco-porn*, *eco-tech*, *hydrail*, *hypermiler*, *myco-diesel*, *pollutician*, *pyrogeography*, *regreen*, *solastalgia*, *warmist*. Оскільки домінуючою ланкою є екологічні проблеми, найбільшу продуктивність показує препозитивний елемент *eco-*. Однак, стосовно зазначеного елемента, слід зауважити, що

спостерігається розширення семантичного значення *eco-* оскільки, на сучасному етапі, він позначає різні зв'язки з навколишнім середовищем та екологічною політикою. Спостерігається активізація препозитивного елемента *myso-*, який позначає будь-які процеси або продукти, основою для яких є грибок.

Не поступається кількісним складом лексичних інновацій і біологічна сфера. Питання біології та значна кількість проблем, які пов'язані із зазначеною галуззю, знаходять своє відбиття у численних інноваціях: *biofraud, biometrics, bionomics, biopharming, biopiracy, biotecture, bioterrorist, extremophile, foliologist, global ecophagy, hyper-evolution, megadiversity, mycoremediation, neurosecurity, xenotransplant*. Головним постачальником неологізмів є препозитивний елемент грецького походження *bio-*. Неологізми, які утворені за участю *bio-*, мають значення «будь-яке відношення до життя або біології».

Останнім часом, спостерігається тенденція до здорового способу життя, а зокрема, харчування. Цей факт знаходить своє підтвердження у появі великої кількості спеціалістів-дієтологів, багатої кількості наукових публікацій, програм й навіть телевізійних каналів: *The Healthy Food Guide, Healthy Eating, Healthy Gourmet, В Healthy* тощо. Останнім часом, завдяки появі у словотворі сучасної англійської мови гетерогенних елементів постпозитивного характеру німецького походження *-burger* та *-further*, можна говорити про появу інновацій за участю запозичених елементів. Завдяки зазначеним морфемам, лексикон англійської мови поповнився інноваціями, які позначають продукти харчування: *beefburger, bearburger, buffaloburger, chickenburger, chickfurter, deerburger, fishburger (fish burger), pastrami burger, seaburger*.

Окрім зазначених гетерогенних елементів німецького походження, слід звернути увагу на функціонування морфем інших мов-донорів: італійську (*broccoflower < broccoli and cauliflower, nicotini < nicotine + martini*), французьку (*chickenability < chicken + -ability, cocktailian < cocktail + -ian, flexitarian < flexible + vegetarian, foodoir < food + memoir, groceraunt < grocery + restaurant, liquor-cycle < liquor + cycle*), грецької (*gastronaut < gastro- + -naut nutraceutical < nutritional + pharmaceutical*), латинської (*supertaster < super- + taster*), китайської (*tofurkey < tofu + turkey*).

Як свідчать наведені приклади, газель кулінарії, на сучасному етапі, маркується високою потенцією не тільки в утворенні інновацій, але й появою нових словотвірних морфем. Головним чином, це трапляється завдяки телескопії.

Сучасний стан військових дій та тероризму у світі і події, які пов'язані із цим, й досі залишаються актуальними питаннями сьогодення: терористичні акти у світі, виведення американських військ з території Іраку, десятирічна річниця терактів у США тощо. Враховуючи сучасний стан цих питань, не є дивним той факт, що інновації цієї галузі є частовживаними та актуальними: *a-geographic, bioterrorist, de-conflict, de-proliferate, exfiltration, homicide bombing, hyper-power, Iraqnophobia, jihobbyist, panda-hugger*, і т.д. Військова галузь маркується численною кількістю гетерогенних елементів як препозитивного, так й постпозитивного характеру. Стосовно мов-донорів дериваційних елементів, слід зауважити, що в цій сфері переважають класичні мови.

Окрім зазначених галузей, існує ціла низка сфер використання гетерогенних елементів, які були актуальними й в попередні роки: економіка (*bionomics, Chermany, Chimerica, Chindia, dollarize, ecolonomics, econophysics, endism, microcredit, zombie bank*), кіберпростір (*audioblog, biohacker, defriend, digitalia, hacktivist, microblogging, transliteracy*), повсякденне життя (*audism, blander, commemorabilia, Dianabilia, murderabilia, ostalgia, retrofuturism, retrophilia, snaparazzi*) тощо. Домінування галузей використання етимологічно гетерогенних елементів залежить від певних позамовних чинників, а саме – світових подій, сфер концентрації інноваційних процесів, розвитку одних та спаду інших галузей суспільного життя і т.д.

Список використаних джерел:

1. Азарова Л.Є. Термінологія та її сучасний стан розвитку // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах / Л.Є. Азарова // Зб. наук. праць. – Випуск 2 / Ред. кол.: В.Д. Каліущенко (відп. ред.) та ін. – Донецьк: ДонДУ, 1999. – С. 163-168.
2. Амосова Н.Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка / Н.Н. Амосова // Предисл. О.И. Бродович. Изд. 2-е, доп. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 224 с.
3. Андрусак І.В. Людина й суспільство : фрагмент концептуального аналізу англійських неологізмів кінця ХХ століття / І.В. Андрусак // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць. – Ужгород : «Мистецька лінія», 2001. – С. 9–22.
4. Балюта Є.Г. Проблеми охорони довілля й інноваційні процеси в словниковому складі англійської мови: монографія / Є.Г. Балюта. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2010. – 200 с.
5. Бортничук Е.Н. Словообразование в современном английском языке / Бортничук Е.Н., Василенко И.В., Пастушенко Л.П. / Под редакцией Ю.А. Жлуктенко, д-ра филол. наук, проф. – К. : Изд-во при Киевском госуд. ун-те, 1988. – 262 с.

Матюхіна Є.А.

студентка,

Науковий керівник: Мосійчук А.В.

кандидат філологічних наук,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

МОВНІ ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТІВ BODYPOSITIVE-BODYNEGATIVE В АМЕРИКАНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ЖУРНАЛАХ

Дослідження вербалізації концептів BODYPOSITIVE-BODYNEGATIVE на матеріалі американських жіночих журналів зумовлює необхідність дослідження їх структури та низки тем, які в них висвітлюються. Структура американських жіночих журналів базується на системі цінностей, норм і характеристик жіночої поведінки, стилі життя і способі мислення, набутих жінками як особистостями в процесі соціалізації. Сьогодні для багатьох жінок читання журналів стало джерелом уявлень про спосіб життя. Ось як викладають такі «апріорні» уявлення про зміст життя сучасної жінки видавці російськомовної версії журналу «COSMOPOLITAN» у «Листі редактора», який з'явився у першому номері видання: «Це журнал для молодих, сучасних жінок, яких цікавить кар'єра, мода, краса, здоров'я і ще багато чого іншого. Однак головна тема «Cosmo» – емоційний світ жінки, її відносини з чоловіком чи коханим, з друзями та колегами, дітьми і батьками» [1, с. 89]. Усі вищезазначені ознаки не лише формують для жінки нову систему суспільних координат, але й виставляють їх у ієрархічній послідовності: спочатку краса, мода, кар'єра та здоров'я, а вже потім сім'я і суспільство.

Суттєвої трансформації зазнало й поняття «краса». Споконвіку до прекрасної половини людства зараховували жінку, чия краса була втіленням уявлень людства про прекрасне. Ці уявлення, змінюючись відповідно до цінностей, що домінують у суспільстві, покладено в основу всієї світової культури. Однак конкретні форми цих уявлень змінилися. Традиційні для ранніх періодів цивілізації уявлення про красу жінки як плодоносної, здатної народжувати потомство, одомашненої давно відійшли в минуле. Жіночі форми, що колись переважали як широкі стегна, розвинуті груди, повнотілість змінилися «пропорціями дівості»: стрункість, підтягнутість, навіть атлетизм. Мода в глянцеви

жіночих журналах перетворилась на один з найефективніших способів апріорних форм сприйняття [2, с. 86].

Звичайно, усі вищезокреслені уявлення знаходять відображення у формуванні світогляду сучасної жінки, її сприйнятті своєї зовнішності та зовнішності оточуючих. Так, у автобіографії актриси К. Харісон, опублікованому у журналі *TheNewRepublic*, виділяється фрагмент, що описує її в гендерній ролі доньки. Актриса висвітлює перед адресатом найглибиннішу істину, на якій базувалася комунікація в структурній парі гендерних ролей «мати-дочка», а саме: її мати намагалася своєю поведінкою і дискурсом обмежити її в їжі, щоб з дитинства сформувати у неї «потрібне» тіло, відповідне культурним нормам і очікуванням. При цьому акторка впевнена, що подібна комунікація між матір'ю і дочкою на тему їжі властива і іншим сім'ям:

An uneasy relationship with food is the standard example in cases such as my mother's and mine. At fifteen, when I stop eating, is it because I want to secure her grudging admiration? Do I want to make myself smaller and smaller until I disappear, truly becoming my mother's daughter, the one she doesn't see? У даному фрагменті концепт BODY NEGATIVE вербалізується такими лексемами як *disappear, make, stop eating, secure*.

У даному випадку актуалізація концепту BODY NEGATIVE відбувається шляхом інференції – логічного висновку на основі асоціативних семантичних зв'язків: *Do I want to make myself smaller and smaller* – виражається словосполученням.

Засобом об'єктивування оцінки зовнішності концепту BODY NEGATIVE є оцінні прикметники, що виражають сенсорне оцінне ставлення до зовнішності людини: *standard, smaller, grudging, uneasy, valuable*.

У своєму інтерв'ю журналу *Vogue* Бейонсе повчає жінок словами своєї матері про важливість бачити свій внутрішній світ, а не тільки зовнішність: *«My mother taught me the importance not just of being seen but of seeing myself.»* У цьому випуску Бейонсе розмірковує про дискримінацію, з якою вона зіткнулася на початку своєї кар'єри, і про прогрес, якого вона досягла, не зважаючи на це: *«When I first started, 21 years ago, I was told that it was hard for me to get onto covers of magazines because black people did not sell. Clearly that has been proven a myth. Not only is an African American on the cover of the most important month for Vogue, this is the first-ever Vogue cover shot by an African American photographer»*. Бейонсе звертає увагу на те, що багато людей страждають через колір своєї шкіри. Співачка звертає увагу на важливість бути природнім і не соромитися свого вигляду: *«I think it's*

*important for women and men to see and appreciate the beauty in their natural bodies. That's why I stripped away the wigs and hair extensions and used little makeup for this shoot». У даному фрагменті вербалізуються когнітивні ознаки концепту BODY POSITIVE за допомогою наступних лексичних одиниць: *natural bodies, I stripped away the wigs and hair extensions, used little*.*

Як було встановлено, концепти BODY POSITIVE-BODY NEGATIVE є складовою частиною сучасного американського світобачення і виражають два протилежні погляди на сприйняття жінкою себе і оточуючих – прийняття себе особливостей власної зовнішності (BODY POSITIVE) та піддавання критиці себе та оточуючих через певну невідповідність загальноприйнятим еталонам краси (BODY NEGATIVE).

Список використаних джерел:

1. Альперина С.И. Американское и российское издание журнала «Космополитен»: сравнительный анализ. *Вестник Московского университета. Серия 10: Журналистика*. 2000. № 2. С. 72–93.
2. Маркова К.Г. Гендерні стереотипи та їх відображення в жіночих та чоловічих журналах. *Соціальні комунікації*. 2014. URL: http://www.drsk_2014_4_20.pdf
3. The New Republic. URL: <https://newrepublic.com/article/119008/james-wolcott-reviews-kiss>
4. Vogue. URL: www.vogue.com/voguedaily

Скидан Н.О.

студентка,

*Науковий керівник: Титаренко О.Ю.
кандидат філологічних наук, професор,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

СЛОВОТВОРЧІ ЕЛЕМЕНТИ В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. УТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Для постійного оновлення, збагачення і розвитку мови необхідним є безперервне поповнення її словникового запасу мовними новоутвореннями. Основними джерелами поповнення словникового складу сучасної англійської мови є різноманітні види морфологічного,

синтаксичного та синтактико-морфологічного способів словотвору. Зокрема, сучасні можливості у фіксуванні нових лексем зумовили розвиток комп'ютерних технологій та функціонування міжнародної інформаційної мережі – Інтернету. З кінця 80-х років ХХ ст. в Інтернеті функціонує електронний варіант найбільш повного тлумачного словника англійської мови Merriam-Webster's collegiatedictionary, який оновлюють щодня. Цей словник подає найповнішу інформацію про нові (і не тільки) слова англійської мови. Практика регулярного фіксування нових слів і нових значень, що з'являються в мовленні, дозволяє лінгвістам об'єктивно оцінювати стан функціонування англійської мови в конкретний часовий проміжок [5, с. 78-118]. В свою чергу, інноваційні процеси охоплюють не лише лексичну, а й словотвірну систему сучасної англійської мови, оскільки кількісні зміни у словниковому складі супроводжуються якісними змінами у шляхах, способах та засобах утворення нових лексем. Так, особливості вживання неологізмів визначаються не лише семантичною компетенцією мовця, яка відповідає за співвіднесеність знака й світу, а й прагматичною, що забезпечує перманентний зв'язок між мовцем і знаком. Тому важливим аспектом неологізмів є аналіз особливостей їх функціонування у дискурсі, де найповніше проявляються їхні параметри, що характеризуються постійним оновленням лексичного вокабуляру. Така його властивість зумовлена тим, що публіцистичний дискурс за своєю суттю є неоднорідним явищем, яке інтегрує ознаки інших типів дискурсу й охоплює всі сфери життя суспільства. Зокрема, важливим джерелом словотворчих елементів є сленг і жаргони. При запозиченні таких елементів в літературній мові відбуваються зміни в їх семантиці. Їх поява визначається потребою в експресивних синонімах літературної лексики.

Термін «словотвір» має два основних значення. В одному значенні він використовується для вираження процесу творення нових слів у мові. Мова знаходиться в стані постійного розвитку, який складається з окремих мовних процесів, в тому числі і процес творення слів. Проте у мові є багато лексичних новоутворень, які являють собою нові формальні різновиди (аббревіатури, усікання) або нові семантичні варіанти вже існуючих у мові лексичних одиниць, тобто йдеться про нові або лише за формою, або лише за значенням лексичні одиниці [4, с. 47-53]. Існує два основних підходи до визначення «поля діяльності» словотвору: 1) зведення словотвору до афіксального способу; 2) включення до юрисдикції словотвору способи вербокреації (афіксація, основоскладання, телескопія), що ґрунтується на формальних трансформаціях та семантичних модифікаціях.

Зауважимо, що конститuantами словотвору слугують одиниці морфемного, лексичного та синтаксичного рівнів мови, що є будівельним матеріалом для формування нових лексичних одиниць. Сюди відносять як твірні основи (якими можуть бути як лексеми, словосполучення, речення), так і словотвірні морфеми (афікси, афіксоїди). Базою для формування нових слів можуть слугувати і синтаксичні одиниці – словосполучення, речення. У результаті «стягнення» синтаксичних конструкцій у єдину лексему, утворюються так звані складні слова синтаксичного типу, або слова-фрази, наприклад: *can-do, day-to-day, easy-to-read, just-in-time, president-to-be, middle-class-people, work-in-progress* (*If you are looking for a new special scent, then «Kenzo Flower Eoue De Parfum» is a must-have. (Cosmopolitan, March, 2017); Within is first month, more than 4000 requests for hitherto confidential or hard-to-access information were made across central government, half of them by journalists (The Economist, February, 12, 2015).*

В якості словотворчих елементів можуть функціонувати і фонеми. Так, наприклад, скорочення слова *electronic* до однієї літери *e* і її використання для створення таких лексичних інновацій як: *e-mail, e-book, e-signature, e-ticket* – дало підстави для твердження про можливість використання конститuantів фонемного рівня у словотворчих актах. Поява нового слова, в цілому, є результатом боротьби двох тенденцій – розвитку мови та її зберігання. Хоча новотвори відіграють вагомий роль у поповненні лексичної системи мови, незважаючи на їхнє периферійне місце у цій системі, вони здебільшого заповнюють існуючі ланки у семантиці мови, що створює передумови для їхнього входження до основного масиву лексичної системи мови.

Таким чином, вкажемо що означає і сам дискурс – це комунікативно-прагматичний зразок мовленнєвої поведінки, що відбувається в певній сфері [1, с. 12]. Його особливістю є вживання фрагментованих лексичних одиниць, які виконують такі ключові функції: ідентифікатори – направлені на ідентифікацію цільового читача, принцип непояснення певних ФЛЮ використовується у виданнях, наближених до фахових, для створення рубрик з метою використання термінів та економії площі; атрактанти–функціонують як стандартні лексеми з емоційним текстуальним навантаженням, спрямовані на атракцію уваги аудиторії; оптимізатори вживаються для спрощення громіздких структур та полегшення сприйняття інформації (US, NATO, FBI) [3, с. 20]. Отже, прикладами публіцистичного стилю можуть виступати тексти різних жанрів, як монологічні, так і діалогічні за формою: журнальні статті, соціально-політичні есе, публічні виступи,

політичні дебати. Характерною рисою публіцистичного дискурсу є постійна лексична креативність. Внаслідок словотвору виникають як неологізми, так і okazіоналізми – слова, які вводяться у висловлення лише за наявності необхідних для його сприйняття умов як лінгвістичного, так і екстралінгвістичного характеру.

У сучасній англійській мові існує велика група словотворчих елементів, створених шляхом афіксації лексичних одиниць [6]:

– **abuse** (*sex-abuse, child-abuse, alcohol-abuse, drug-abuse*), *child abuse – the crime of harming a child physically, sexually, or emotionally*, e.g. A dozen «families» camped out on DuPage County government land this week to bring home the message that it takes a community to stop *child-abuse* (*Daily Herald, March 2017*), «Impulsivity is a multifaceted construct that has recently been recognized as a factor contributing to enhanced vulnerability to *drug-abuse* (*Biotech Week November 26*);

– **based** (*clan-based, community-based, China-based, urban-based, England-based*), e.g. *Of these applications, 60 were filed by China-based Taiwanese companies, followed by 28 filed by Taiwanese companies based in Canada and the United States (Wireless News, November 20)*;

Urban-based youth led organizations working to improve the living conditions of their communities in developing countries can now apply for financial assistance. **something** (*twenty-something, forty-something, thirty-something*), *Twenty-something* – people who are in their thirties can be called 'thirtysomethings'; **-wise** (*experience-wise, money-wise, power-wise, trailwise*), e.g. Their teams are at opposite ends of the spectrum *experience-wise* (*The Hays Daily News, January 19*). Науковці вважають, що більшість словотворчих елементів, які створено шляхом афіксації лексем, є суфіксоїдами. Однак останнім часом в англійській мові з'явилися і префіксоїди – **near**, що має значення «майже, приблизно». Наприклад: *near-absolute, near-dictator, near-elimination, near-joke, near-record, near-siege. But the near-stagnation of Germany, which accounts for nearly one-third of euro-area GDR, lies in the root of most of them (The Economist, August 20, 2015)*.

Зазначимо, що слова та словотворчі елементи складають діалектичну єдність і знаходяться у відносинах взаємозв'язку та взаємозалежності. Словотворчі морфеми входять до складу слів, а лексичні одиниці, в свою чергу, стають будівельним матеріалом для створення нових формантів. Зокрема, процес формування нових дериваційних засобів активно діє у наш час, свідченням чого є існування у сучасній англійській мові великої групи елементів, корелятивних за формою і семантикою лексичним одиницям або їх фрагментам, які

фактично виконують функцію словотворчих формантів. Нові форманти належать до категорії словотворчих елементів перехідного характеру, оскільки вони, хоча і виконують відповідні словотворчі функції, але ще не мають усіх необхідних ознак повновартісних афіксів. Різниця між напівафіксами та афіксами носить формально-семантичний характер: напівафікси являють собою відносно вільні морфеми, які ще не втратили семантичного зв'язку з вільними лексичними корелятами.

Виключно важливу роль при утворенні нових словотворчих елементів відіграє словотворення за аналогією. Так, використання одного з компонентів слова (компонента складного слова або телескопійної одиниці, вільно виділеної зі складу слова морфеми, скороченої форми слова) в якості словотворчого форманта можна вважати типовим явищем в сучасній англійській мові. Джерелами виникнення нових дериваційних засобів слугують, головним чином, іншомовні та внутрішньомовні запозичення, при цьому останні являють собою результат взаємодії різних національних варіантів та різних функціонально-стилістичних підсистем. В останні десятиліття активно діє тенденція до демократизації мови, яка в значній мірі впливає на розвиток специфічних тенденцій у словотворенні та безпосередньо зумовлює розширення сфери діяльності певних способів словотвору, словотвірних можливостей окремих дериваційних елементів, дає можливість більш широкого використання в літературній нормі стилістично-знижених елементів.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Текст, дискурс, речевой жанр: соотношение понятий // Вісник Харківського національного університету. № 520: Серія Філологія. – Вип. 33. – Харків, 2001.
2. Видерман М.Е. «К питанню про етимологію англійських термінів» / М.Е. Видерман // Молодий вчений. – 2011. – № 1. – С. 129-133.
3. Гусак І.П. Структура і прагматика фрагментованих лексичних одиниць у сучасній англійській мові (на матеріалі мови мас-медіа): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львівськ. нац. ун-т ім. І.Франка. – Львів, 2005. – 21 с.
4. Єнікеева С.М. До статусу морфем англійської мови (на матеріалі нових словотворчих елементів) // Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки. – 2004. – № 4. – С. 47–53.
5. Квеселевич Д.І., Сасіна В.П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 126 с.
6. Longman Dictionary of Contemporary English. – Longman Group Ltd, 1995. New Dictionary of Contemporary Informal English / Ed. by S. Glazunov. – М. : Russky Yazyk Publishers, 2000. – 776 p.
7. Rayevskaya N.M. English Lexicology. – Kiev, 1990.

Скоринович М.І.

студентка,

Науковий керівник: Карамішева І.Д.

кандидат філологічних наук, доцент,

Інститут комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Національного університету «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ АБРЕВІАТУР В АНГЛІЙСЬКОМУ МЕДІА-ДИСКУРСІ

В англійській мові можна простежити помітно виражену тенденцію до різного роду скорочень слів. Зростання числа скорочень можна пояснити тим, що складні слова і словосполучення, як правило, громіздкі і незручні, внаслідок чого носії мови прагнуть передати їх в скороченій формі. При цьому особливе місце в словниковому складі англійської мови відведено аббревіатурам. У нашому дослідженні проведено аналіз особливостей використання аббревіатур в англійському медіа-дискурсі, реалізація якого відбувається за допомогою ЗМІ.

Медіа-дискурс є продуктом мовленнєвої діяльності, а також сукупністю мовленнєвих актів. Він характеризується встановленими цілями і спрямований на певний результат комунікативного процесу. Спосіб досягнення такого результату знаходиться в прямій залежності від мовних засобів, використаних його учасниками. Одним з таких засобів є явище аббревіації [2, с. 23].

Таким чином, актуальність цього дослідження пов'язана безпосередньо з екстралінгвістичним фактором – аналізом сучасного англійськомовного медіа-дискурсу, що представляє на теперішній момент широке поле для досліджень, а також обумовлена значним розширенням впливу ЗМІ на суспільство та зростаючим інтересом до засобів, за допомогою яких цей вплив посилюється.

Метою дослідження є виявлення особливостей функціонування аббревіатур на матеріалі двох англійськомовних медіа порталів *The Daily Telegraph* і *The Daily Mail*. Ці джерела є діаметрально відмінними одне від одного. *The Daily Telegraph* є зразком якісної широкоформатної преси, в той час як *The Daily Mail* належить до числа масових видань.

У ході проведеного дослідження виявлено певні закономірності та відмінні риси, притаманні зазначеним медіа порталам. У першу чергу, необхідно зазначити, що тематика розглянутих статей значно варіювалася.

Таблиця 1

Диференціація статей за рубриками (*The Daily Telegraph*)

Рубрики	Кількість статей	Кількість абревіатур	Відсоткове співвідношення, %
<i>Політика і економіка</i>	5	27	23,4
<i>Наука</i>	7	21	18,4
<i>Освіта</i>	4	11	8,5
<i>Культура</i>	2	3	2
<i>Гроші та бізнес</i>	5	16	14,8
<i>Новини</i>	11	38	32,7

У рамках проведеного дослідження складений список абревіатур, що характеризуються найвищою частотністю в медіа порталі *The Daily Telegraph*.

Таблиця 2

Частотний аналіз абревіатур у медіапорталі *The Daily Telegraph*

Абревіатури	Пояснення	Кількість
UK	The United Kingdom	17
Mr	Mister	10
Dr	Doctor	10
NHS	National Health System	8
US	The United States	7
EU	European Union	6
Brexit	Britain Exit	6
MP	Member of the Parliament	5

Згідно з даними таблиці, найбільш популярними є такі абревіатури, як *UK, Mr, Dr*. Кількісні показники вживання інших абревіатур незначно відрізняються один від одного.

У кожній статті без винятку були виявлені абревіатури, які можна класифікувати на певні типи. Поширеною є класифікація Б.А. Гончарова, що включає в себе такі типи скорочень: ініціалізми (initialisms) – послідовність початкових літер; акроніми (acronyms) – послідовність звуків, позначених початковими літерами, які читаються як звичайне слово; скорочені слова (contractions); усічення (contraction clipping) – злиття усічених основ [1, с. 143-144]. Велика частина абревіатур належить до типу ініціальних абревіатур.

Окрім цього, деякі абрєвіатури зустрічаються в заголовках самих статей (15 абрєвіатур було використано в заголовках). Вони застосовуються як для економії мовних засобів, так і для залучення уваги читачів, будучи при цьому більш експресивними за своєю формою одиницями.

Аналіз медіа порталу *The Daily Mail* дозволив диференціювати статті за окремими розділами.

Таблиця 3

Диференціяція статей за рубриками (*The Daily Mail*)

Рубрики	Кількість статей	Кількість абрєвіатур	Відсоткове співвідношення, %
<i>Наука</i>	4	10	9,2
<i>Політика</i>	8	50	36,6
<i>Здоров'я</i>	7	17	14,5
<i>Культура</i>	3	3	2,8
<i>Новини</i>	34	66	36,9

Аналіз змісту статей дозволив також укласти список абрєвіатур, частотність вживання яких є найвищою в цьому медіа порталі. Виходячи з даних Таблиці 3, можна зробити висновок про те, що найбільш популярними є абрєвіатури *Mr*, *UK* і *US*. Однак інші абрєвіатури знаходяться в рівному співвідношенні за частотою вживання.

Таблиця 4

Частотний аналіз абрєвіатур у медіапорталі *The Daily Mail*

Абрєвіатури	Пояснення	Кількість
Mr	Mister	11
UK	The United Kingdom	8
US	The United States	8
Dr	Doctor	5
NATO	The North Atlantic Treaty Organization	4
MP	Member of the Parliament	2
ISIS	Islamic State of Iraq and Syria	1
HNS	National Health System	2

У результаті проведеного дослідження встановлено певні закономірності функціонування абрєвіатур в медіапорталі *The Daily*

Telegraph та *The Daily Mail*, а також виявлено основні відмінності, що стосуються змістовного аспекту представлених джерел. У першу чергу, необхідно відзначити, що назви рубрик незначно відрізняються. Перше джерело доповнюють такі розділи, як «Гроші і Бізнес» (Money and Business) і «Освіта» (Education), в той час як в зразку масової преси дані розділи відсутні. Однак в окрему групу виділено статті, присвячені здоров'ю.

У цьому випадку загальне число статей в медіа порталі, що представляє якісну пресу, в два рази перевищує кількість статей в медіа порталі – «таблоїді». Істотна різниця кількісного характеру може бути продемонстрована на прикладі розділу новин (News). Великий обсяг статей відображений в порталі *The Daily Mail*, оскільки цей тип видання, головним чином, орієнтований на виклад тих сенсаційних фактів, іменованих в англійській мові breaking news (останні, свіжі новини), які привертають увагу читача.

Незважаючи на значні відмінності кількісного складу статей в обох медіа порталах, число аббревіатур, використаних в них, є практично однаковим. Це, в свою чергу, свідчить про те, що ці лексичні одиниці користуються великою популярністю в сучасному медіа-дискурсі.

Іншою важливою особливістю є різноманітність аббревіатур, які були вжиті незалежно від змістовного аспекту статті. Це означає, що аббревіатури різного характеру можуть бути використані в будь-якому розділі, незважаючи на його основну тематику.

Варто також зробити акцент на тому, що типи аббревіатурних одиниць тотожно збігаються, незалежно від категорії джерела, до яких вони належать (елітарна чи масова преса).

Аналітичний етап проведеної роботи показав, що аббревіатури є невід'ємною частиною англійського медіа-дискурсу. В ході обробки результатів дослідження були відзначені певні закономірності функціонування аббревіатур, такі як розширення області застосування аббревіації, розширення сфери вживання аббревіатур, розширення функцій аббревіатур.

Список використаних джерел:

1. Гончаров Б.А. Теорія і практика перекладу. Республіканський міжвідомчий науковий збірник / Б.А. Гончаров // Вища школа. – 1991. – № 17. – С. 143–144.
2. Тиригіна В. О. Жанрова стратифікація мас-медійного дискурсу / Валентина Олексіївна Тиригіна. – Москва: LIBROCOM, 2010. – 320 с.
3. The Daily Mail [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dailymail.co.uk/home/index.html>
4. The Daily Telegraph [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.telegraph.co.uk>

Стужук І.В.

студент,

Науковий керівник: Кіщенко Н.Д.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

КОМУНІКАТИВНА ПОВЕДІНКА АМЕРИКАНЦІВ У АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Під комунікативною поведінкою ми розуміємо сукупність норм і традицій спілкування народу. Вперше поняття «комунікативна поведінка» в цьому сенсі було опубліковане Й.А. Стерніним в роботі «Про поняття комунікативної поведінки» [4]. Комунікативна поведінка поєднує в собі вербальну та невербальну складові.

Варто зазначити, що комунікативна взаємодія людей на три чверті складається із мовленнєвого (вербального) спілкування.

Комунікативна поведінка етносу визначається його комунікативною свідомістю. Національна комунікативна поведінка – сукупність норм і етнічних традицій спілкування певної лінгвокультурної спільноти.

Вивчення комунікативної природи мовлення та поведінки американців у англомовному дискурсі направлене на те, щоб виявити яким чином їх вербальні засоби спілкування використовуються для досягнення успішного та взаємного обміну інформацією. На думку Ф.А. Моїсеєвої, спілкування, як один з найважливіших видів людської діяльності, в цьому випадку досліджується з використанням теорії ввічливості, розробленої такими вченими як Дж. Ліч, П. Браун та С. Левінсон та принципу кооперації, що дозволяють дослідити комунікативну поведінку людини [3, с. 2].

Великий відсоток американців вважає, що ідеальне спілкування – це взаємна передача думок, а не односторонній монолог, не самомилювання і не навмисний показ своєї дотепності. Для повсякденної та плідної комунікації не варто бути ерудованим. Звичка спочатку думати, а потім говорити уберігає американців від багатьох незручних ситуацій у розмові. Потрібні лише щирість, взаємна зацікавленість і вміння просто і ясно викладати свої думки і почуття. О.А. Семенюк наголошує на тому, що часто один із співрозмовників починає розмову на свою улюблену тему, наприклад, про професійні проблеми, не припускаючи, чи вона зацікавить іншого [1, с. 83]. Отже, в реальних комунікативних ситуаціях справа йде інакше.

Найтиповіший американській комунікативній поведінці притаманний ряд яскраво виражених особливостей:

– Низький рівень контексту. Американці не звикли до багатослів'я й багатозначності. Все має бути сформульовано коротко й однозначно.

– Неформальність. Американці уникають формальні коди поведінки, титули та ритуальні манери. Вони надають перевагу прямому звертанню до співбесідника по імені.

– Рівність. На роботі немає ні чоловіків, ні жінок, а є лише колеги. Як наслідок, американці намагаються не робити статевих відмінностей у стилі вербального спілкування. Так «*policemen*» став «*police officer*».

– Особиста незалежність. Вона відображається в недопустимості прямого впливу на адресата в мові. З огляду на це, переважають непрямі питальні висловлювання: «*Could you tell me where the bus stop is?* (Чи могли б ви сказати мені, де автобусна зупинка?)».

– Індивідуалізм й колективізм. Слово «я» американці пишуть з великої літери. В українській мові кажуть «ми з другом», в англійській – «*my friend and I* (мій друг і я)».

– Американці уникають формальних кодів поведінки, титулів, ритуальних манер. Їм притаманна неформальність. Вони надають перевагу прямому звертанню до співбесідника по імені.

– Посмішка – сигнал ввічливості. Типовою рисою вважаються відкритість і дружелюбність. Але останнє не варто плутати з дружбаю. Хоча американці й схильні до панібратства, та це не означає, що вони завтра згадають, як вас звати. Сталою формою взаємовідносин цієї нації є поверхневе знайомство.

– Формальна ввічливість. На просте запитання: «*Tea or coffee?* (Чаю чи кави?)» не можна відповісти просто «*Tea* (Чаю)», потрібно обов'язково завжди додавати «*please*» – «*Tea, please* (Чаю, будь ласка)». Це буде абсолютно по-американськи: коротко, ясно і ввічливо.

– Суперництво. Американці, особливо якщо вони навчаються по одній і тій же спеціальності, сприймають один одного як майбутнього конкурента за вакансію. Вони вірять, що суперництво – це хороший стимул до ефективної роботи.

– Активність і мобільність. Відпочинок американців не може бути пасивним і непродуктивним. Практично всі вони протягом життя не одноразово змінювали місце постійного проживання (будинки, штати).

– Словесне вираження патріотизму. Американці називають батьківщину «*she*» (вона), тобто уособлюють її: «*Where America was and where she is now.* (Де Америка була і де вона зараз)». В їхніх текстах можна зустріти «*mother country* (батьківщина-мати)» [2, с. 208].

Отже, вивчення комунікативної природи мовлення та мовленнєвої (вербальної) поведінки американців дозволяє нам визначити характерні та доволі значимі відмінності їхньої комунікативної поведінки у різних типах дискурсу та направити результати дослідження для досягнення успішного внутрікультурного та міжкультурного обмінів інформацією.

Список використаних джерел:

1. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику / А.Н. Баранов. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 360 с.
2. Васильева И.И. О значении идеи М.М. Бахтина о диалоге и диалогических отношениях для психологии общения / И.И. Васильева // Психологические исследования общения. – М. : Наука, 1985. – С. 81–94.
3. Моїсеєва Ф.А. Комунікативна поведінка в аспекті стосунків між особами / Ф.А. Моїсеєва. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_NMIV_2009/Philosophia/40558.doc.htm
4. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації. Навчальний посібник. – К. : ІнЮре, 2009. – 276 с.

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Соловйова Т.І.

магістрантка;

Цьох Л.Й.

*кандидат філологічних наук, доцентка,
Ужгородський національний університет*

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЛЮДИНА»: ЛІНГВОСТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Фразеологічні одиниці, які є яскравим відображенням взаємовпливу мови і культури, становлять яскравий пласт мовної системи, тісно пов'язаний з національним менталітетом. Особливо яскраво це виявляється у фразеологічних групах на позначення поняття «людина».

Мета даного дослідження – охарактеризувати особливості англійських фразеологізмів на позначення поняття «людина», запропонувати їх класифікацію за тематичними групами, з'ясувати джерела їх походження, визначити основні структурні типи та семантичні категорії в межах кожної тематичної групи.

Підготовка до виконання завдання полягала в укладанні корпусу з 1839 фразеологічних одиниць, сформований методом суцільної вибірки з фразеологічних словників і словників ідіом: Cambridge International Dictionary of Idioms [5], Oxford Dictionary of English Idioms [6] та Англо-російським словником О. Куніна [2]. Фразеологічні одиниці розглядаємо як стійке сполучення двох і більше нарізно оформлених компонентів з повністю або частково переосмисленим значенням [3, с. 42]. Ми підтримуємо широке розуміння фразеології, тому до аналізу залучаються приказки, прислів'я, крилаті вислови, афоризми та ін.

Н. Венжинович у праці про репрезентацію людини у фразеологізмах української мови вказує на доцільність виділення тематичних ідіоматичних груп та проведення досліджень на емпіричному матеріалі кожної з них [1]. У нашому дослідженні весь корпусний матеріал на позначення особливостей людини було класифіковано за такими

ознаками: праця/рід діяльності, риси характеру, міжособистісні стосунки, ознаки зовнішності, інтелектуальні та фізичні прояви, інше.

Кількісна характеристика фразеотематичних груп представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Семантична класифікація англійськомовних
фразеологічних одиниць на позначення людини**

№	Тематична група	Кількість	%	Приклади
1.	Праця/рід діяльності	458	24,9	<i>a private eye, a son of Neptune, the watchdog of the Treasury, a private eye, pink-collar</i>
2.	Риси характеру	441	24	<i>a broth of a boy, game as Ned Kelly, a Peter Pan, a sad dog, a gay bird, as gentle as a lamb</i>
3.	Міжособистісні стосунки	342	18,6	<i>own flesh and blood, the girl next door, Darby and Joan, David and Jonathan, a man of your own heart, an earth mother</i>
4.	Ознаки зовнішності	243	13,2	<i>a gut-bucket, Teddy boy, a bag of bones, flash Harry, a dolly bird, as bald as a coot</i>
5.	Інтелектуальні та фізичні прояви	303	16,5	<i>Tom fool, the wise do at the beginning what fools do at the end, a man of (many) parts one-man band, Jack of all trades</i>
6.	Інше	52	2,8	<i>let George do it, send somebody packing, not for Joe, the old lady (or of) Threadneedle street</i>
7.	Всього	1839	100	

Джерело: розроблено автором

Продемонструємо алгоритм аналізу на прикладі тематичної групи «Риси характеру». Група ідіом, представлена 441 одиницями, що дорівнює 24% від загальної кількості вибірки, містить у структурі фразеологізму лексему, що позначає людину, вказуючи на риси

характеру або поведінкові особливості. Ці ідіоми можуть мати різне походження:

– фразеологізми-історизми: *the vicar of Bray* ‘букв. вікарій з Брей’ – a person who changes his views in accordance with what is suitable at the time ‘безпринципна людина, ренегат, пристосуванець’ (за ім’ям напівлегендарного вікарія XVI сторіччя, який чотири рази міняв свою релігію (2 рази був католиком і 2 рази протестантом) [2; 5]. Як правило, такі ідіоми мають у своєму складі номінацію історичної особистості чи історичної події;

– літературні фразеологізми: *a Peter Pan* ‘букв. Пітер Пен’ – youthful, boyish or immature man ‘інфантильний чоловік’ (головний персонаж повісті Дж. Баррі, хлопчик, який не хоче дорослішати та вічно залишається юним) [2; 5; 6];

– фразеологізми-біблеїзми: *Job’s post* ‘букв. листоноша Іова’ – person who always tells bad news ‘людина, що приносить погані звістки’ (етимологія – Job I, 13-19) [2; 5; 6];

– фразеологізми-шекспіризми: *a sad dog* ‘букв. похмурий пес’ – gloomy and sad person ‘похмура людина’ (W. Shakespeare, ‘King Richard II’, act V, sc. 5) [2; 6].

Аналіз структури ідіом на позначень рис характеру людини засвідчує переважну більшість одиниць субстантивного типу (66,5%), що складаються з прикметника та іменника: *a gay bird, an open book, a chear skate, a night owl*. на другому місці – звороти ад’єктивного типу (17,4%): *chicken-hearted*. Серед ад’єктивних фразеологізмів часті порівняльні конструкції: *as jolly as a sandboy*. Спостерігаються приклади дієслівних ідіом (10,3%): (*be as proud as a peacock*). Невелика кількість фразеологізмів на позначення рис характеру людини мають структуру речення (5,8%) від загальної кількості одиниць групи: *he that is full of himself is very empty*.

Н. Павленко, аналізуючи лексикографічне представлення фразеологічних одиниць з гендерним компонентом, зазначає, що за семантичним критерієм серед ідіом-номінацій людини можна виділити маскулінні (наявні певні маркери, що вказують на денотата чоловічої статі), фемінінні (наявні певні маркери, що вказують на денотата жіночої статі) та метагендерні (двопланова маркованість) [4].

У групі фразеологізмів на позначення рис характеру людини спостерігається переважання маскулінних ідіом (47,2%), наступними є метагендерні (40%) та фемінінні ідіоми (12,8%) (рис. 1).

Рис. 1. Семантичні особливості тематичної групи фразеологізмів «Риси характеру людини»

Джерело: розроблено автором

Далі нами було проведено аналіз всіх тематичних груп фразеологізмів на позначення поняття «людина» за етимологічним, структурним та семантичним принципом. Це дозволило нам зробити наступні узагальнення:

1. Походження фразеологізмів-номінацій людини представлено значною кількістю джерел. Серед них: історичні факти, документи, свідчення, антична міфологія, Біблія, літературні твори, іншомовні запозичення.

2. Структура англійських фразеологічних одиниць відображена субстантивними, ад'єктивними, адвербіальними, вербальними та комунікативними конструкціями. Переважають ідіоми субстантивного типу, сполучення комунікативного типу зі структурою речення, до яких відносяться прислів'я, складають 10% від загальної кількості одиниць вибірки.

3. Дані семантичного аналізу фактичного матеріалу засвідчують, що маскулінні ідіоми кількісно переважають інші гендерно марковані типи ідіом (фемінні й метагендерні).

Список використаних джерел:

1. Венжинович Н.Ф. Позитивна репрезентація людини у фразеологізмах української мови / Н.Ф. Венжинович // Українська мова. – 2010. – № 2. – С. 33-43.
2. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / А.В. Кунин // лит. ред. М.Д. Литвинова. – 5-е изд., исправл. – М.: Живой язык, 1998. – 944 с.
3. Левченко О.П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект / О.П. Левченко – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. – 265 с.

4. Павленко Н.А. Гендерный компонент в семантике английских фразеологических единиц / Н.А. Павленко // Філологічні трактати. – 2013. – Том 5. – № 2. – С. 87-92.

5. Cambridge International Dictionary of Idioms / [Ed. by E. Walter]. – UK: Cambridge, 1999. – 587 p.

6. Oxford Dictionary of English Idioms / [Ed. by John Ayto]. – N.Y.: Oxford University Press, 2009. – 685 p.

Хаджи А.Ю.

викладач,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

КОНТАМІНАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД СЛОВОТВОРУ, ЙОГО ФУНКЦІЇ

Початок ХХІ століття характеризується стрімким прогресом у всіх сферах людської діяльності, інноваціями та винаходами у науково-технічній галузі, поширенням інформаційних технологій, змінами у соціокультурному та політичному житті, що значним чином вплинуло на розвиток словникового складу кожної мови, а особливо на її словотвір. Люди прагнуть до більшої функціональності, лаконічності та інформативності при вираженні своїх думок. У лінгвістиці одним із найпродуктивніших способів вирішення цієї мети стає створення нових слів шляхом контамінації. Останні десятиліття спостерігається усталена тенденція до значного збільшення одиниць даного типу і серед англійських неологізмів.

На даний момент не існує єдиного визначення терміну контамінація. Адже деякі вчені навіть не розглядають цей спосіб словотворення як окремий, самостійний, а відзначають його як периферійне явище, особливий випадок або підвид словоскладання чи скорочення (І.І. Заботкіна, В.М. Лейчик, Г. Фріке, Р. Цюмне). На противагу їм, інші дослідники вважають його не тільки самостійним, але й унікальним, проте він не має чітких структурних закономірностей (Е. Доналіс, О.А. Земська, М.М. Шанський, М. Шульц та ін.).

Згідно «Словнику лінгвістичних термінів», контамінація – це «взаємодія мовних одиниць, які стикаються або в асоціативному, або в синтагматичному ряді, що призводить до їх семантичних або формальних змін або до утворення нової (третьої) мовної одиниці» [1, с. 200]. А в термінологічній енциклопедії, контамінацію визначено як взаємодію,

об'єднання номінативних одиниць, спосіб творення композитів, абревіатур, телескопізмів, а також фразеологізмів» [2, с. 251].

Зважаючи на відсутність чіткої дефініції цього поняття, неоднозначного його розуміння та трактування способів творення контамінантів, недостатньої інформації щодо тенденцій збагачення лексичного складу англійської мови контамінованими одиницями, вважаємо наше дослідження актуальним та перспективним.

Мета дослідження – окреслити основні характеристики поняття «контамінація» та визначити головні функції даного способу словотвору.

Контамінація стала широко популярною ще в кінці XIX століття, завдяки літературній творчості Льюїса Керрола – англійського письменника, автора найбільш відомих творів «Пригоди Аліси у Дивокраї» та «Аліса в задзеркаллі», який називав їх «portmanteau words» («слова-портмоне»). Так, Шалам-Балам пояснював Алісі слова: «Well, *slithy* means *lithe* and *slimy*... You see it's like a portmanteau – there are two meanings packed up into one word» [3, с. 104]. Проте існують й інші назви даному явищу – «слова-композиції» (composit words), «бленди» (blends), «слова-амальгами» (amalgam words), «слова-телескопи» (telescope words), «слова-гібриди» (hybrids), «слова-зрощення» (coalesced words) та «слова-злитки» (fusions).

Використання контамінантів у творчості таких письменників, як Л. Керрол, Дж. Джойс, Дж.К. Роулінг, С. Кінг було своєрідним способом зацікавити та розважити читачів, шляхом використання каламбурів та гри слів. Проте згодом такий спосіб словотвору поширився та почав використовуватися і в інших сферах життя – політика, економіка, технології і т.д. – виконуючи уже більш серйозні функції, а саме:

1) Найменування нових предметів, подій, явищ та ідей: advertecture = advertising + architecture, ecoteur = ecological + saboteur;

2) Формування нових складних логічних понять, шляхом використання більш відомих простих слів: bionicle = biological + chronicle, nucleonics = nuclear + electronics;

3) Раціональне скорочення кількості слів та словосполучень, їх звукового складу для економії часу: avgas = aviation + gasoline, caplet = capsule + tablet;

4) Називання лінгвокультурних концептів: cocacolonisation = Coca-Cola + colonisation, McJob = McDonalds + Job;

5) Навіювання людям певних думок, настрою, має психологічний вплив (використовується більшим чином у рекламі та політиці): stagflation = stagnation + inflation, sheeple = sheep + people, trumpmentum = Trump + momentum;

б) Мовна гра, протест проти механічного використання мови, проти кліше та евфемізмів: millionerror = millionaire + error, frankenfood = Frankenstein + food;

7) Створення комічного ефекту: wigger / wigga = white + nigger.

Варто відзначити, у сучасній англійській мові контамінанти досить часто виживаються у різних сферах людської діяльності та існує тенденція до їх збільшення. Неологізми утворенні шляхом контамінації утворюються постійно внаслідок нових винаходів, досліджень і т.д., але найбільша кількість контамінантів з'являється у кожній мові після якихось потрясінь у суспільстві. Проте все ж велика кількість контамінантів не переходить у загальноживану лексику, тому що є контекстуально залежними.

Отже, контамінація – це унікальний креативний і продуктивний спосіб утворення нових лексичних одиниць шляхом з'єднання фрагментів двох і більше існуючих слів. Як бачимо, на теперішній час він дуже розповсюджується у різних сферах діяльності, виходячи за рамки первинної його функції – розважити. При цьому залежачи від сфери вживання, контамінанти можуть відноситися до різних груп лексики – як до нейтральної, так і стилістично маркованої.

Список використаних джерел:

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва : Советская энциклопедия, 1966. 598 с.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
3. Carol L. Alice's Adventures in Wonderland. HarperCollins Publishers, 2010. 160 p.

ЛІТЕРАТУРНЕ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА ТЕКСТОЛОГІЯ

Карабахцян А.Т.

студентка,

Науковий керівник: Жаровська О.П.

доцент,

*Донецький національний університет
імені Василя Стуса*

ТВОРИ ЯРОСЛАВА-БОГДАНА РУДНИЦЬКОГО ЯК ЛІНГВІСТИЧНЕ ДЖЕРЕЛО

Українська діаспора – це збірне визначення української національної спільноти поза межами українських земель (етнічної української території), яка відчуває духовний зв'язок з Україною. Станом на 2004 рік за межами України мешкає від 10 до 15 млн. українців та їх нащадків, тобто близько третини корінної нації. Термін «діаспора» в нашій державі інколи трактується неоднозначно. В одних випадках під ним розуміють усіх без винятку українців, розсіяних по всьому світові; в інших – лише дисперсні (розпорошені) їх частини, що не становлять якоїсь спільноти; нарешті, діаспорою вважають усіх українців поза Україною, за винятком тих, котрі проживають у сусідніх державах на споконвічній етнічній території [1, с. 354].

Неоднозначне тлумачення поняття «діаспора» призводить до розмаїття його визначень. На Заході, наприклад, найчастіше вдаються до поєднання етноніма та політоніма («українські канадці», «україноканадці») або етноніма і громадянства («українець Канади», «українець США»), а при визначенні діаспорної групи – до термінів «українська етнічна група», «українська імміграція», «канадські вихідці з України» тощо. Через таку різноплановість учені віддають перевагу універсальному термінові – «українська діаспора» [2, с. 157]. Як вже відомо, дуже велика кількість вчених за тими чи іншими причинами, емігрувало за кордон. Але це не стало бар'єром і не завадило продовжувати займатися наукою – лінгвістикою. Одним з таких відомих лінгвістів був Ярослав-Богдан Рудницький, який залишив великий спадок лінгвістичних джерел для вивчення мови. Ярослав-Богдан

Рудницький (18 листопада 1910 р. – 19 жовтня 1995 р.) – український канадський лінгвіст і лексикограф за спеціальністю етимологія та ономастика, фольклорист, бібліограф, письменник та публіцист [4, с. 6]. Він був одним з піонерів славістики в Канаді і один з батьків-засновників канадського «мультикультуралізму». У науці, найвідоміші праці, які є дуже важливими лінгвістичними джерелами це неповні два томи «Етимологічного словника української мови» та його українсько-німецький словник. Також йому належать великі дослідження терміна і назва «Україна» (1951) [3, с. 56]. У 1949 році емігрував до Канади, де став завідувачем кафедри славістики в університеті Манітоби. Вчений Рудницький був одним із засновників канадського відділення Української Вільної Академії наук, яка знаходиться у Вінніпезі [5, с. 28].

Основу його бібліографії складають праці з українського словотвору («Наростки -ище, -исько, -сько», 1934, 1967; «Суфікс-ера», 1959), акцентології (брошура «Український наголос як функційна проблема», 1946), топоніміки (Бойківщини, 1939, 1962; «Галич у Манітобі», 1953, англійською мовою; «Канадійські місцеві назви українського походження», ч. 2, 1957), проблем канадського діалекту української мови (ст. «Фонологічні нововведення в канадському діалекті української мови», 1961), про ізофони бойк. говірки (1936, 1938), з перекладознавства (ст. «Українська Шекспіріана на Заході», 1977); опис міської говірки Львова («Українська говірка міста Львова», 1943, 1993, нім. мовою). Написав монографію «Українська мова та її говори» (1937, 1965, 1977). Автор праць з культури української мови («Як говорити політературному», 1946) та інші. Під час Другої світової війни він опублікував короткий українсько-німецький словник, який швидко пройшов через чотири видання: 1940, 1941, 1942 і 1943. З часом, у співавторстві, Рудницький розробив набагато більший українсько-німецький словник (1943, перевиданий 1983), який містив в собі більше 100000 слів [7]. За час перебування у Канаді він опублікував багато праць з українсько-канадського фольклору. Колекція джерел під назвою «Українсько-канадський фольклор» і «Діалектологічні тексти» були опубліковані українською мовою в декількох томах, починаючи з 1956 року. Один з яких з'явився, навіть, в англійському перекладі.

Отже, Ярослав-Богдан Рудницький зробив великий внесок не тільки у розвиток української мови загалом, а й зібрав на канадській землі серед українських поселенців матеріали з фольклористики та етнографії і опублікував їх у чотирьох томах. Робив переклади і писав нариси про українських письменників, організовував конференції з нагоди річниць діячів української культури. Перевидавав власним коштом Шевченків

«Кобзар». Досліджував стан українознавчих фондів у книгозбірнях США, першим розробив систему заходів у справі каталогізації, класифікації української книги. Здійснив навколосвітню подорож, під час якої налагоджував наукові зв'язки та співпрацю із українською діаспорою, популяризував українську книгу. Мав пристрасть – шукати по світу українські сліди: Лесі Українки – в Італії, Осипа Федьковича – у Венеції, Марка Вовчка – у Німеччині, Михайла Коцюбинського – на острові Капрі, Юрія Лисянського – на Гавайських островах [6, с. 102]. Завдяки здобуткам відомого українського славіста та фольклориста сучасні лінгвісти мають велику кількість джерел для дослідження та розвитку української мови.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук О.О., Майдан І.Г. Рудницький Ярослав-Богдан. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. : В.А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2012. Т. 9 : Прил. С. 354.
2. Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка ; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя ; Львів ; Київ : Глобус, 1955–2003. С. 157.
3. Зорівчак Р.П. Рудницький Ярослав-Богдан. *Українська мова : енциклопедія*. Київ : Українська енциклопедія, 2000. С. 56.
4. Оттавське відзначення українського вченого. *Український голос*. 10 травня, 1993. С. 6.
5. Rudnyskyj J.V. A bibliography of Writings 1933–1963. Winnipeg, 1964. P. 28.
6. Носко-Оборонів Т. Ярослав Богдан Рудницький. Б.М., 1992. С. 102.
7. Дзира Я. Ярослав Рудницький. *Нар. творчість та етнографія*. 1996. № 2-3.

МОВА І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Несміянова А.С.

студент,

Науковий керівник: Мосійчук А.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

МЕМИ ЯК ЖАНР ІНТЕРНЕТ-ФОЛЬКЛОРУ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ РЕСУРСІВ)

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття розвиток інформаційних технологій сприяв не тільки створенню принципово нових способів зберігання, пошуку та подання інформації, а й виникненню нового культурного та мовного середовища, нової лінгвістичної реальності, яка формується і стрімко розвивається з розширенням сфери дії сучасних засобів комунікації: інтернету, мобільного і супутникового зв'язку.

Сьогодні можна говорити про те, що інтернет несе не стільки інформаційну функцію, скільки комунікативну та культурологічну. Інтернет створює особливу, позачасову і позапросторову віртуальну реальність. Інтернет-простір стає місцем виникнення різних видів комунікації, культурних форм і різновидів творчості, що не існували раніше. Одним із прикладів такої інтернет-одиниці є мему. Цей термін позначає явище, що виникло в першому десятилітті ХХІ століття і характеризує спонтанне розповсюдження певної інформації в інтернет-середовищі усіма можливими способами (електронною поштою, в чатах, на форумах, в блогах та інше).

Мем (англ. *meme*) – це ідея, образ і об'єкт культури (частіше нематеріальної), який переймається багатьма членами спільноти. Вперше поняття «мем» було введено Р. Докінзом, який запропонував концепцію реплікатора в додатку до соціокультурних процесів. За словами Р. Докінза, прикладами мемів є мелодії, ідеї, модні слова та вирази, чи навіть способи виготовлення горщиків або будівництва арок [1, с. 192]. У широкому сенсі мем розглядається як механізм передачі та зберігання культурної інформації, де основна властивість мема – це здатність до реплікації.

Інтернет є важливою складовою для зародження мемів. Тому ті з них, які зароджуються і активно поширюються в цьому середовищі, отримали відповідну назву – інтернет-меми. Інтернет-мем – це одиниця інформації, яка отримує популярність (як правило) спонтанно. Варто зазначити, що до спонтанного безконтрольованого розповсюдження серед інтернет-користувачів схильна не будь-яка інформація, а тільки та, яка якимось чином залишає користувачів небайдужими, пробуджує інтерес багатьох, а також породжує певні асоціації [2].

Місцями зародження мемів є різні інтернет-спільноти, а саме блоги, форуми, чати, групи в соціальних мережах та інше. Першоджерела мемів різноманітні від гарячих новин у ЗМІ до фільмів. Інтернет-мем здебільшого має наступну структуру: вербальний компонент (картинка) і невербальний (текст).

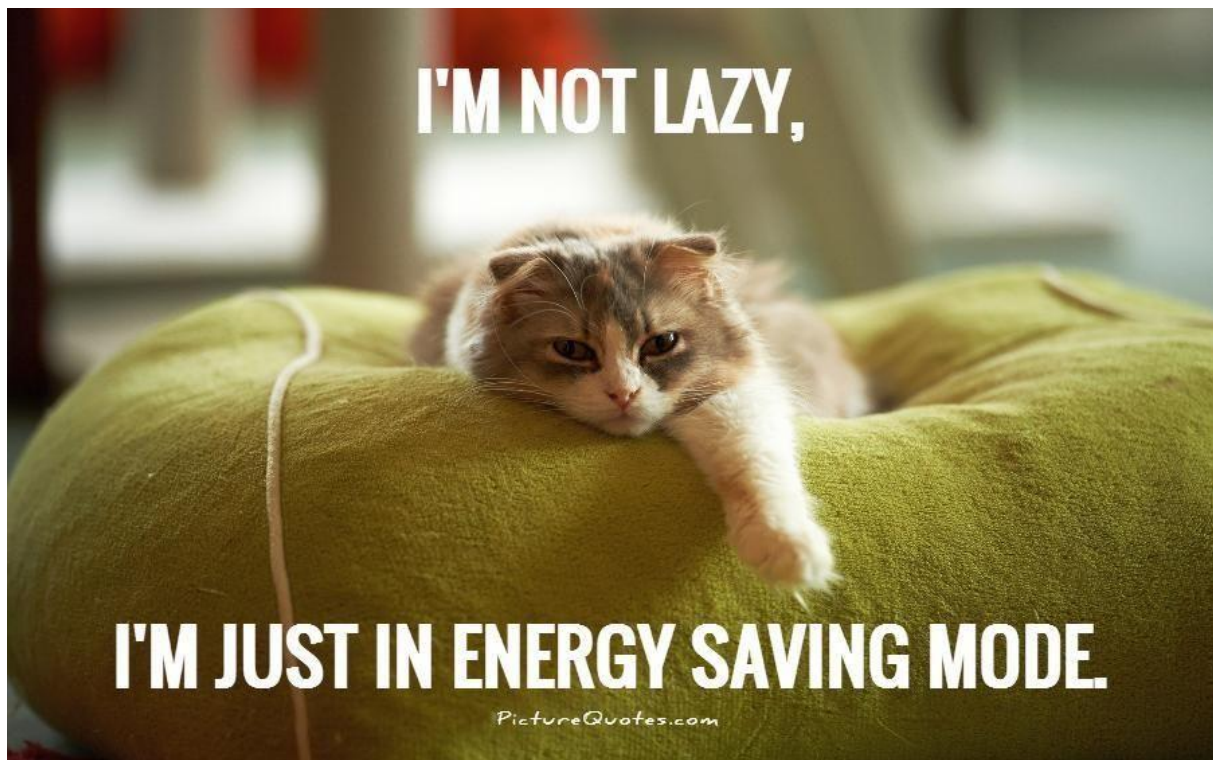

Рис. 1. Мем «лінивий кіт»

Джерело: інтернет

Лексика мемів багата на мовні явища. Доволі часто можна зустріти розмовну лексику, сленг і жаргон; у той час як діалектизми, професіоналізми та терміни зустрічаються рідше. Це пояснюється тим, що цільова аудиторія – це користувачі з різним культурним рівнем. Для того, щоб мем був популярним та цікавим для користувачів, потрібно, щоб він був загальнодоступним і зрозумілим. Саме тому, використання термінів та діалектизмів доволі обмежене.

Рис. 2. Мем «малюк із скептичним поглядом»

Джерело: інтернет

Невербальний компонент, у свою чергу, доповнює текстовий компонент, допомагаючи розкрити ідею, закладену автором. Також особлива увага приділяється шрифтам, кольоровій гамі та фону, щоб досягнути максимального ефекту.

Підсумовуючи, значимо, що інтернет-меми – це особливий вид полімодального дискурсу в інтернет-комунікації, який останнім часом набув надзвичайного поширення. Як правило, вони зароджуються спонтанно і поширюються безконтрольовано. Репрезентуються меми за допомогою лексичних засобів і графічних елементів, що взаємопов’язані між собою і доповнюють одне одного.

Список використаних джерел:

1. Dawkins R. The Selfish Gene / Richard Dawkins. – 385 p.
2. Щурина Ю. Интернет-мемы как феномен интернет-коммуникации [Електронний ресурс] / Ю. Щурина. – 2012. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/internet-memy-kak-fenomen-internet-kommunikatsii>

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Барановська А.М.

студентка,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ОСНОВНІ СПОСОБИ АДЕКВАТНОГО ТА ЕКВІВАЛЕНТНОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЛЕКСИКИ

Будь-яка мова, якою активно спілкуються в суспільстві, постійно розвивається та вдосконалюється. Останнім часом в суспільстві все більше виникають нові назви певних предметів чи явищ, що стають загальновідомими у всьому світі. Таку величезну появу різноманітних новоутворень можна пов'язати з впливом таких екстралінгвальних факторів як бурхливий розвиток науки, техніки та засобів масової інформації. Адже, як зазначив видатний український вчений та філософ К.К. Жоль, «кожний новий етап розвитку суспільного буття супроводжується виробленням нових поглядів на дійсність, вдосконаленням методів її пізнання, а новий тип світорозуміння потребує нових понять і, відповідно, нових номінаційних засобів» [3, с. 107]. Тож, створення лексичних інновацій – свідчення життя мови, його прагнення висловити все багатство людських знань та прогрес цивілізації.

Перетворення англійської мови в мову міжнародного спілкування у сфері інформаційних технологій, бізнесу та політики зумовлює потребу в дослідженні способів перекладу неологізмів різних сфер життя суспільства. Вивченням неологізмів займались чимало вчених, таких як Андрусак І.В., Гармаш О.Л., Єнікєєва С.М., Жлуктенко Ю.О., Заботкіна В.І., Зацний Ю.А., Зорівчак Р.П., Комісаров Н.В., Кубрякова О.С., Селіванова О.О., Сенько О.В. та багато інших. Проте увага лінгвістів до розгляду особливостей перекладу термінів-неологізмів, неологізмів соціально-побутової сфери та неологізмів сфери бізнесу та економіки залишається недостатньо вивченою.

Значення неологізмів неможливо знайти в звичайних двомовних словниках і далеко не завжди можна знайти навіть в новітніх одномовних тлумачних словниках. Чинником, що гальмує реєстрацію

неологізмів, як у двомовних, так і в одномовних тлумачних словниках, є їх тимчасове, швидкоплинне існування в мові. Неологізми народжуються так стрімко, особливо в мові публіцистики, науки і техніки, що, на думку І.Р. Гальперіна, «ніякий словник не може, та і не повинен відразу фіксувати їх появу» [1, с. 114].

Тож, перекладач, вперше зустрічаючи власне неологізм, природно не має й гадки про поняття, яке воно позначає. При перекладі іноді буває важко знайти відповідні слова в іншій мові через те, що соціокультурні та історичні умови життя народу, мовою якого здійснюється переклад, не потребували певного слова. Проте головною метою будь-якого перекладу залишається досягнення його адекватності. На думку Осокіна Б.А., адекватний переклад – це переклад, який забезпечує прагматичні задачі перекладацького акту на максимально можливному для досягнення цієї мети рівні еквівалентності, не дозволяючи порушення норм та узусу мови перекладу, дотримуючись жанрово-стилістичних вимог до текстів даного типу та конвенційній нормі перекладу [6, с. 36].

Однак еквівалентність чи адекватність перекладу неологізмів – це поняття відносні та теоретичні, а, насправді, все залежить від перекладача, його майстерності, обізнаності у сфері, в якій він працює, його сумління. Науковець Т. Данкевич виокремлює два етапи перекладу неологізмів англійської мови на українську:

1. З'ясування значення неологізму (коли перекладач або звертається до останніх видань англійських тлумачних чи енциклопедичних словників, або з'ясовує значення нового слова, зважаючи на його структуру і контекст).

2. Власне переклад (передача) засобами української мови [2, с. 342]. При перекладі неологізмів перший етап має вирішальну роль і є найскладнішим.

Значну проблему при перекладі неологізмів створюють так звані безеквівалентні терміни. Хоча це не означає, що вони зовсім не піддаються перекладу. Вони передаються за допомогою використання інших мовних засобів. В сучасній науковій літературі чимало дослідників таких як Арнольд І.В., Бархударов Л.С., Гак В.Г., Комісаров В.Н., Латишев Л.К., Максимов С.Є., Мин'яр-Белоручев Р.К., Рецкер Я.І., Семенов О.Л., Тер-Мінасова С.Г., Томахін Г.Д., Федоров А.В., Швейцер О.Д. та інші виокремлюють такі способи перекладу безеквівалентної лексики як транскрипція і транслітерація, калькування, описовий спосіб, пряме включення.

Транскрипція і транслітерація – способи перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою букв мови перекладу [4, с. 210]. Проте подібні новоутворення часто бувають незрозумілі читачеві і вимагають додаткових пояснень чи приміток, що можна віднести до недоліків цього прийому. Втім неперекладність цього прийому, насправді, тільки удавана: фактично тут запозичення здійснюється саме заради перекладу, як необхідна передумова для його здійснення. Запозичене слово стає фактом мови перекладу та вже в цій якості виступає як еквівалент зовні ідентичний з ним іншомовного слова. Так, поняття Brexit (вихід Великобританії з Європейського союзу) ввійшло в мову перекладу й закріпилось в ній як еквівалент, ідентичний до іншомовного слова.

Слід зазначити, що оскільки фонетичні і графічні системи мов значно відрізняються одне від одного, передача форми слова вихідної мови мовою перекладу завжди трохи умовна і приблизна, наприклад: *narcissistocracy* – нарцисистократія (егоцентричний уряд), *apitourism* – апітуризм (туризм, зосереджений на діяльності, пов'язаній з бджолами), *climatarians* – кліматаріанці (люди, чия дієта складається в основному з їжі, яка не впливає на зміни в кліматі).

Якщо транслітерація чи транскрипція використовується в основному при перекладі окремих слів-термінів, то переклад термінологічних словосполучень здійснюється більше засобами калькування та описового перекладу. Калькування – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин – морфем чи слів (у випадку стійких словосполучень) лексичними відповідниками мови перекладу [5, с. 138].

Калькування як прийом створення еквівалента схожий на буквальний переклад – еквівалент цілого створюється за допомогою простого складання еквівалентів його складових. Отже калькуванню піддаються тільки неологізми складного слова. Наприклад, вираз *witness tree* складається зі слів *witness* та *tree*, які можна перекласти окремо як «свідок» та «дерево». Тож, при складанні двох слів отримуємо «дерево-свідок», тобто дуже старе дерево, яке пережило декілька важливих історичних подій. Інші приклади калькування неологізмів: *iceberg homes* – домівки-айсберги, *failson* – син-невдаха, *ghost hotel* – готель-привид, *personal protection drone* – дрон особистого захисту.

Перевагою прийому калькування є стислість та простота отриманого за допомогою еквівалента та його однозначна співвіднесеність з вихідним словом, яка доходить до повної оборотності відповідності. Хоча еквіваленти-кальки «страждають» буквалізмом, стислість та

потенційна термінологічність робить їх досить привабливими для використання у газетно-публіцистичних та суспільно-наукових працях.

Іноді в процесі перекладу в певних випадках необхідно використовувати опис. В. Комісаров подає таке визначення описового перекладу: «Це лексико-граматична трансформація, за якої лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, що дає більш чи менш повне пояснення її значення мовою перекладу» [4, с. 253]. Наприклад: cord nevers – ті, хто ніколи не були підключені до кабельного телебачення, rug-rat race – тиск на дітей стосовно їхніх успіхів в навчанні, situationship – відносини, які є більше ніж дружба, проте не є романом, cry-it-outers – ті, хто дозволяють дитині плакати поки вона не засне. Такий спосіб перекладу можна використовувати тоді, коли неможливо передати неологізм із використанням транслітерації, транскрипції та калькування, тобто коли саме поняття відсутнє в мові перекладу.

Останнім часом при передачі неологізмів застосовується також прийом прямого включення, тобто використання оригінального написання англійського слова у тексті, наприклад «White-Fi», утворений словоскладанням від white та WiFi. Використання способу прямого включення може бути виправдано в тих випадках, коли неологізм неможливо передати ні одним з розглянутих способів перекладу у зв'язку зі специфічністю його звучання або написання.

У сучасній англійській мові нерідко доводиться поєднувати описовий переклад з іншими способами передачі неолексики. Наприклад: «хетфішинг» – приховування лисини або «трекехолізм» – моніторинг власного здоров'я за допомогою електронних приладів. Це дає можливість поєднувати стислість та економність засобів вираження, притаманних транскрипції чи транслітерації, або ж калькуванню, з розкриттям семантики даної одиниці, яке досягається шляхом описового перекладу.

Отже, при перекладі неологізмів виникають труднощі при пошуку відповідника для досягнення адекватності висловлювання, оскільки в мові перекладу відсутні певні поняття. І перекладачу необхідно проявити певну майстерність при виборі того чи іншого способу перекладу, який би задовольнив потреби суспільства.

Список використаних джерел:

1. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике / И.Р. Гальперин. – М. : ВШ, 1981. – 140 с.
2. Данкевич Т. Переклад авторських неологізмів в англійській мові / Т. Данкевич // Мова і культура. – 2014. – Вип. 17, т. 3. – С. 341-346.

3. Жоль К.К. Язык как практическое сознание (философский анализ) / К.К. Жоль. – К. : Вища школа, 1990. – 238 с.

4. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В.Н. Комиссаров. – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с.

5. Крупнов В.Н. В творческой лаборатории переводчика / В.Н. Крупнов // Неологизмы, их семантические особенности и перевод. – М.: «Международ. отношения», 1976. – С. 136-146.

6. Осокин Б.А. Введение в теорию и практику перевода. Перевод политологического текста: Теоретические и практические основы перевода с английского языка на русский и с русского на английский / Борис Алексеевич Осокин. – М. : Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД России; российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2008. – 152 с.

Мартиняк О.Р.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

**СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ
«ХРОНІКИ НАРНІЇ: ПРИНЦ КАСПАН»
КЛАЙВА СТЕЙПЛЗА ЛЬЮЇСА (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ)**

Сучасна наука визначає гендер як конвенційний ідеологічний конструкт, який акумулює в собі уявлення про те, що означає бути чоловіком та жінкою у певній культурі.

Визнання соціальної та культурної зумовленості статі постає основним методологічним принципом гендерних досліджень, що дає змогу звернутися до аналізу мови та мовлення з метою виявити в ній способи маніфестації гендеру, його динаміки та культурної специфіки.

Сьогодні вивчаючи проблему взаємозв'язку мови і гендера у перекладах, можна виділити наступні напрями досліджень:

1. Виявлення певних розбіжностей на мовних рівнях: фонетичному, морфологічному, семантичному і синтаксичному.

2. Виявлення розбіжностей у сприйнятті вербальних стереотипів жінками і чоловіками.

3. Виявлення семантичних розбіжностей.

4. Побудова психолінгвістичних теорій, в яких «жіноча» і «чоловіча» мови зводяться до особливостей мовної поведінки жінок і чоловіків.

5. Когнітивне пояснення виявлених показників. У цьому випадку важливим моментом є не лише визначення частоти розбіжностей, але й встановлення зв'язку з різними аспектами картини світу [2, с. 9-10].

Усі лінгвістичні дослідження гендеру в мові взаємозумовлені та взаємодоповнювальні, проте доцільно виокремити декілька основних напрямків дослідження лінгвістичної гендерології: – соціолінгвістичні; – психолінгвістичні – лінгвокультурологічні – комунікативно-дискурсивні.

Творчості Клайва Стейплза Льюїса присвятили праці такі дослідники, як Х. Карпентер, Дж. Гібб, Дж. Л. Грін, Ч. Уолш, Дерек Білхам та багато інших. Критик Дж. Беверслуїс зазначив дидактичну спрямованість прози К.С. Льюїса. Інший дослідник, У. Уайт виділяв такі особливості обдарування автора, як прихильність середньовічної традиції, інтерес до міфів та літературних форм.

Особлива увага в роботах вітчизняних критиків та літературознавців приділяється морально-духовній основі художньої прози К.С. Льюїса, зокрема у статтях Я. Кротова, А. Кураєва, А. Маслюх, Л. Єфімова. Праці Є. Жарінова, Є. Ковтун, Я. Кротова присвячені жанровим особливостям науково-фантастичної і фентезійної прози письменника. Творчості митця присвячено декілька монографій: «Християнський світ К.С. Льюїса» К. Кілбі (1965), «Літературна спадщина К.С. Льюїса» К. Волша (1979), «Розум та уява К.С. Льюїса: вивчення «Допоки ми не маємо облич» П. Шекеля (1984), «Уявлюваний світ К.С. Льюїса: спосіб сприйняття реальності» Х. Мінеко (2000) та ін.

Мета цього дослідження – проаналізувати особливості відтворення гендерної парадигми твору письменника у перекладі українською мовою.

Об'єкт – українські переклади С. Андрухович та І. Ільїна англійськомовного твору «Хроніки Нарнії: Принц Каспіан».

Предмет – відтворення гендерного аспекту в українськомовних перекладах.

Актуальність зумовлено потребою досліджень гендерного впливу на переклад творів. Новизна цього дослідження полягає в тому, що в ньому вперше висвітлено гендерну проблематику двох українських перекладів художнього твору «Хроніки Нарнії: Принц Каспіан» англійською мовою. Суть дослідження полягає в тому, щоб з'ясувати, наскільки відмінності вживання перекладачем та перекладачкою тієї чи тієї мовної одиниці є статистично значущою.

Матеріалом дослідження послуговували роман «Хроніки Нарнії: Принц Каспіан» та два українських переклади, виконані Софією Андрухович та Ігорем Ільїним.

Аналіз матеріалу засвідчив, що переклад може різнитися не лише одним словом чи словосполученням, а й цілими реченнями та абзацами. І. Ільїн у перекладі вживає багато зменшено-пестливих форм слів, що не простежується у перекладі С. Андрухович і що є дуже неоднозначним питанням, адже вживання зменшувальних форм є більш типовим для жінок. Прикладами можуть слугувати такі уривки з перекладів: «...in another book...» – «...у книжечці...» (І. Ільїн) – «...у книзі...» (С. Андрухович); «...the door...» – «...дверцята...» (І. Ільїн) – «...двері...» (С. Андрухович); «...on a seat...» – «...на лавочці...» (І. Ільїн) – «...на лавці...» (С. Андрухович).

Також різняться переклади власних назв, наприклад: Queen Prunaprismia – (С. S. Lewis) – королева Гонорілья (І. Ільїн) – королева Прунапризмія (С. Андрухович); Trumkin (С. S. Lewis) – Тиквік (І. Ільїн) – Трамкін – (С. Андрухович); Telmar (С.S. Lewis) – Заморія (І. Ільїн) – Тельмар (С. Андрухович).

Багато є прикладів, коли один із перекладачів більш конкретно передавав переклад, ніж інший, наприклад I am one of those, only a half Dwarf, and if any of my kindred, the true Dwarfs, are still alive anywhere in the world, doubtless they would despise me and call me a traitor (С.S. Lewis) – Бо я гном лише наполовину. У моїх жилах тече і людська кров, від матері (І. Ільїн) – Я не чистокровний гном (С. Андрухович). Але, не кожен читач зможе у перекладі С.Андрухович зрозуміти про що саме йде мова. У цьому випадку переклад І. Ільїна вважатимемо доцільнішим.

У творі «Хроніки Нарнії: Принц Каспіан» ми можемо побачити як перекладачі по різному інтерпретували відомого персонажа Фавна на українську мову. Для одного з перекладачів Фавн є чоловічого роду, а для іншого – виступає в ролі істоти, тобто середнього роду, наприклад: «He was only a little taller than Lucy...» – (С.S. Lewis) – «Він був всього лише трохи вище, ніж сама Люсі...» (І. Ільїн) – «Це створіння було трішки вищим за Люсі...» – (С. Андрухович).

Беручи до уваги результати дослідження можна зауважити, що гендерний фактор впливає на переклад. Різницю в перекладі простежуємо не лише між окремими словами, а й вживанням різних форм слів, різних перекладів власних назв, а також присвоєння різного роду одному персонажу. Це все свідчить про те, що відмінність між перекладачем-чоловіком та перекладачем-жінкою є разючою та існує потреба у дослідженнях гендерного впливу на переклад творів.

Список використаних джерел:

1. Lewis C.S. The Chronicles of Narnia: Prince Caspian / C.S. Lewis., 1951. – 1955 с. – (Geoffrey Bles).
2. Містрякова О.В. Засоби репрезентації концептів «мужність» і «жіночність» в сучасній англійській мові: дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / О.В. Містрякова. – Самара, 2005. – 229 с.
3. Стейплз Л. Хроніки Нарнії: Принц Каспіан / Льюїс Клайв Стейплз. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2013.
4. Стейплз Л. Хроніки Нарнії: Принц Каспіан / Льюїс Клайв Стейплз. – Дніпропетровськ: Проспект, 2008.

Мелина Н.Б.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ «КОЛГОСП ТВАРИН» ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ)

Розвиток лінгвістичної думки кілька останніх десятиліть характеризується антропоцентричною спрямованістю наукових пошуків, у ядрі яких є мовна особистість зі своїм індивідуальним світосприйняттям та особливістю його відтворення, унікальністю та специфікою мислення. Одним з основних напрямків дослідження є гендерний. Дослідження гендеру в лінгвістиці передбачає вивчення особливостей мовленнєвої поведінки жінки та чоловіка.

А. Кириліна трактує поняття «гендер», як «елемент сучасної наукової моделі людини, що відображає соціокультурні аспекти статі, які фіксуються мовою» [2, с. 6].

До вивчення проблеми взаємозв'язку мови і гендеру й до пошуку особливостей чоловічої та жіночої вербальної поведінки на даному етапі розвитку гендерної лінгвістики можна виокремити три основних підходи:

– суто гендерний, що зводиться до трактування виключно соціальної природи мови жінок і чоловіків. Спрямований на виявлення мовленнєвих відмінностей між ними;

– соціо-психолінгвістичний, який редукує *жіноче* і *чоловіче* мовлення до особливостей мовної поведінки жінки і чоловіка. За цього підходу статистичні показники становлять базу для розробки лінгвістичних теорій;

– когнітивний підхід до виокремлення й узагальнення відмінностей фемінного та маскулінного мовлення [3, с. 17-18].

Питання полягає в тому, яким чином гендер перекладача впливає на вибір мовного матеріалу, засобів впливу на читача в процесі перекладу, який вплив він здійснює на остаточний результат діяльності перекладача і наскільки доцільним є використання сучасного поняття «гендерна обумовленість перекладу».

А. Кириліна та М. Томська переконані, що гендерний напрям стосується двох груп проблем: по-перше, мова і відображення в ній статі (досліджуються в першу чергу номінативна система, лексикон, синтаксис, категорія роду і т.д.; оцінки, які приписуються чоловікам і жінкам і в яких семантичних сферах вони найчіткіше виражені); по-друге, мовна і в цілому комунікативна поведінка чоловіків і жінок (іншими словами, особливості мовлення чоловіків і жінок) [2, с. 7].

Першими почали досліджувати гендер та його вплив на мовленнєву діяльність особистості британські та американські лінгвісти: С. Беннет, Дж. Мілліс, Л. Паттерсон, Дж. Уїлліамс та ін. Вивченню гендерного напрямку в мовознавстві присвячено ряд досліджень відомих вітчизняних і зарубіжних мовознавців. Це, насамперед, В. Агєєва, О. Антинескул, О. Бондаренко, Н. Борисенко, О. Горошко, М. Дмитрієва, А. Кириліна, О. Козачишина, А. Мартинюк, С. Охотнікова, Л. Ставицька, О. Кісь, Г. Улюра та ін. Аналіз вищеперерахованих джерел дає змогу констатувати, що в зазначених наукових працях гендерні особливості перекладу художнього тексту розкриті не в повній мірі й потребують подальшого дослідження.

Актуальність дослідження зумовлена відсутністю у вітчизняних наукових працях з художнього перекладу гендерної проблематики, що визначає необхідність вироблення методологічного підходу до аналізу прозового перекладу як гендерно забарвленого, а також потребою у визначенні засобів конструювання гендерної ідентичності в прозовому дискурсі та її реконструювання в перекладі.

Мета роботи – обґрунтувати та розкрити гендерні особливості перекладу художнього тексту та здійснити пошук шляхів верифікації отриманих результатів із залученням наявних сьогодні можливостей корпусного аналізу досліджуваного матеріалу.

Предмет дослідження – гендерний аспект при художньому перекладі.

Об'єкт дослідження – англomовний художній текст та тексти перекладів його українською мовою.

У результаті аналізу оригіналу твору англійською мовою «Колгосп Тварин» Джорджа Орвелла та двох його перекладів на українську мову Ірини Дибко та Івана Чернятинського, спостережено, що жінка-перекладач частіше використовує у процесі перекладу емоційно-оцінну, експресивну та зменшувально-пестливу лексику, в той час як, перекладач-чоловік тяжіє до точної відповідності тексту оригіналу, стислості, лаконічності. Ірина Дибко неодноразово вживає слова *овечки, нічогісінько, товстенький*, тоді як Іван Чернятинський уникає пестливих форм і пропонує варіант *вівці, нічого, товстий*. Чоловік-перекладач часто використовує прості двоскладні речення як відповідник складносурядним чи складнопідрядним, тим самим полегшує сприйняття тексту. Джордж Орвелл пише: *Let us face it: our lives are miserable, laborious, and short*. Ірина Дибко перекладає складним реченням: *Пригляньмося, товариші: життя наше коротке, нужденне, перевантажене тяжкою працею*. А Іван Чернятинський перекладає двома окремими простими реченнями: *Гляньмо йому ввічі. Життя наше нужденне, повне виснажного труду та коротке*.

Досить важко розмежувати за гендерним параметром такі експресиви, як вигуки. І хоча вчені говорять про те, що вживання вигуків більш притаманне жіночому мовленню, наше дослідження виявляє низьку частотність їх використання і у перекладах чоловіка і у перекладах жінки.

Отже, на цьому етапі дослідження можна стверджувати, що гендер перекладача має певний вплив на переклад, оскільки, наприклад, уживання зменшувально-пестливої лексики, за даними інших дослідників, властиве мовленню жінок.

Список використаних джерел:

1. Orwell G. *Animal Farm: A Fairy Story* / George Orwell. – London: Secker and Warburg, 1945. – 112 p.
2. Кириліна А.В. Гендер: лінгвістичні аспекти [Електронний ресурс] / Алла Вікторівна Кириліна. – 2005. – Режим доступу: <http://www.feminist.org.ua/library/gender/lingvistic.php>
3. Нурсеитова Х.Х. Введение в гендерную лингвистику / Халида Харисовна Нурсеитова. – Павлоград: ПГУ, 2008. – 70 с.
4. Орвелл Дж. Колгосп тварин / Джордж Орвелл; пер. з англ. Дибко І. – Торонто: V. Symonenko Smoloskyp Publishers, Smoloskyp, Inc., 1984. – 120 с.
5. Орвелл Дж. Колгосп тварин / Джордж Орвелл; пер. з англ. Чернятинський І. – Буча: Видавництво Жупанського, 2015. – 120 с.

Саміло І.П.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ ІНСТРУКЦІЙ ДО МЕДИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ

Актуальність теми зумовлена необхідністю створити структурно-семантичну класифікацію інструкцій до медичних препаратів, а також проаналізувати фармацевтичні тексти, з'ясувати спільні риси, які об'єднують тексти інструкцій до медичних препаратів в одну групу. Мета цієї праці – зіставно проаналізувати та створити структурну класифікацію україномовних та англійськомовних інструкцій до медичних препаратів.

Об'єктом дослідження є структурні елементи в інструкціях до медичних препаратів. Предметом дослідження є визначення структурних особливостей та особливостей перекладу в інструкціях до медичних препаратів. Матеріалом цього дослідження послуговували тексти інструкцій до медичних препаратів (загалом 20 інструкцій, по 10 кожною із досліджуваних мов).

Обов'язковими супровідниками до будь-яких медичних препаратів є фармацевтичні тексти-інструкції. Вони часом значно відрізняються за своїм оформленням та за обсягом поданої інформації. Проте медичні тексти не є поширеним об'єктом наукового аналізу і до сьогоднішнього часу вони залишаються недостатньо дослідженими.

Увагу лінгвістів вже багато років привертають дослідження текстів різного призначення. Предметом вивчення однієї з перших праць у галузі медичних текстів були структурно-семантичні та композиційно-змістовні особливості резюме наукових медичних статей з англійськомовного журналу «The Lancet» [3]. Ця праця розкривала лінгвістичні традиції, у межах яких розглядали текст на межі 70-80 років минулого століття.

Такий сучасний дослідник фахових текстів, як К. Макеев, виокремлюючи жанри фармацевтичних текстів, які найбільше перекладають в Україні, окрім нормативного документу, сертифікату для експортних цілей, заяви про відповідність, сертифікату про підтвердження, називає ще й інструкцію для застосування лікарських засобів [1, с. 10]. Згаданий дослідник зазначає, що функція інструкції до медичного препарату – інформативна, приховано експресивна, оскільки інструкція має заспокоювати пацієнта, давати йому відчуття комфорту й упевненості [2].

Медичні препарати мають при собі супровідні аркуші – інструкції до правильного вживання. У лінгвістиці інструкцію визначають як текст, що є певним видом дискурсу, а тому і має його основні властивості. Інструкція включає певні макроструктури, які визначають її тематичний зміст.

Не зважаючи на те, що тексти інструкцій описують зовсім різні медичні препарати, вони мають спільні риси структурної організації. Можна простежити чітке структурне членування кожної інструкції на окремі ділянки. Таке розмежування здійснюється за допомогою системи заголовків та підзаголовків. Це значно полегшує аналіз фармацевтичного дискурсу, адже немає необхідності здійснювати додатковий поділ [4].

Порівнюючи тексти інструкцій в англійській та українській мовах, спостерігаємо, що кількість сегментів в обох мовах майже не відрізняється: в англійській мові їх в середньому 20, а в українській – 22. Проте в інструкціях обох мов трапляються і такі інструкції, які містять меншу, рідше більшу, кількість сегментів.

Заголовки в англійських інструкціях до медичних препаратів зазвичай написані запитальними реченнями, а той час як в українських інструкціях їх перекладають зазвичай одним словом або словосполученням. Основними сегментами в англійських інструкціях є:

- «*Generic name*» (100%), «*Brand name*» (100%) – в досліджуваних українських інструкціях таких відповідників не знайдено;
- «*What is (назва препарату)?*» (100%) – в українській мові такий сегмент перекладають відповідником «*Показання*» (в 100% досліджуваних українських інструкцій знайдено такий сегмент);
- «*Important information*» (90%) – відповідних «*Протипоказання*» (100%);
- «*Before taking this medicine*» (100%) – відповідник «*Особливості застосування*» (100%);
- «*How should I take (назва препарату)*» (100%) – відповідник «*Спосіб застосування*» (100%);
- «*What happens if I miss a dose?*» (90%) – в досліджуваних українських інструкціях таких відповідників не знайдено;
- «*What happens if I overdose?*» (90%) – відповідник «*Передозування*» (100%);
- «*What should I avoid while taking*» (100%) – частково відповідниками може бути «*Особливості застосування*» та «*Протипоказання*»;
- «*Side effect*» (100%) – відповідник «*Побічні реакції*» (100%);

- «*What other drug will effect* (назва препарату)» (90%) – «*Особливості застосування*»;
- «*Further information*» (70%) – частково відповідником може бути сегмент «*Умови зберігання*» (100%);
- «*Side effect*»(100%), «*For the consumer*» (90%), «*For Healthcare professionals*» (100%), «*Warning*» (70%)— відповідник «*Побічні реакції*» (100%);
- «*Dosage*» (100%) – відповідник «*Спосіб застосування і дози*» (100%);
- «*Drug interactions*» (90%) – відповідник «*Взаємодія з іншими лікарськими засобами*» (100%);
- «*Pregnancy warnings*» (90%), «*Breastfeeding warnings*» (90%) – відповідник «*Застосування у період вагітності або годування груддю*» (100%).

Спостерігаємо, що деякі структурні частини в англійських інструкціях поділені на декілька частин, в той час як в українських інструкціях всю інформацію подано в одній частині (наприклад, для українського сегмента «*Особливості застосування*» в англійських інструкціях є три відповідники: «*What other drug will effect* (назва препарату)», «*Before taking this medicine*», «*What should I avoid while taking*»). Тому можна зробити висновок, що структура українських інструкцій є більш стислою, ніж структура англійських інструкцій.

Також цікавою особливістю є те, що англійські інструкції до медичних препаратів містять структурний елемент «*Side effect*» («*Побічні реакції*») два рази. Один з них описує побічні реакції загально і стисло, зрозуміло для звичайного пацієнта-немедика, а другий елемент «*Side effect*» є набагато більшим за обсягом і детально описує побічні реакції з боку кожної системи організму людини.

Можемо спостерігати, що до деяких сегментів в англійських інструкціях немає відповідника в українських інструкціях. Проте і в українських інструкціях є сегменти яких немає в англійських, а саме: «*Склад*» (в 100% досліджуваних українських інструкцій є такий сегмент) і відповідно «*Діюча речовина*» і «*Допоміжні речовини*», «*Фармакологічні властивості*» (100%), «*Фармакотерапевтична група*» (100%), «*Здатність впливати на швидкість реакції при керуванні автотранспортом або іншими механізмами*» (80%), «*Діти*» (100%). Також особливістю українських інструкцій до медичних препаратів є те, що в тексті самої інструкції безпосередньо міститься інформація про: «*Термін придатності*» (100%), «*Умови зберігання*» (100%), «*Упаковка*»

(90%), «Категорія відпуску» (90%), «Виробник» (90%), «Місцезнаходження виробника» (80%).

Англомовні тексти інструкцій до медичних препаратів також містять особливий сегмент – «*Professionals*», в якому дуже детально описано дозування для кожної вікової та вагової групи пацієнтів, взаємодія з іншими медичними препаратами, застереження, вживання під час вагітності. Цей сегмент є набагато об'ємнішим, ніж всі інші сегменти разом. Проте в досліджених україномовних інструкціях такого розділу не було взагалі.

Отже, дослідження текстів медичних препаратів дасть змогу не тільки виявити особливості термінотворення в українській та англійській мовах, але сприятиме розумінню відмінностей між культурами даних мов. Завдяки можливостям сучасних комунікаційних технологій та постійному збільшенні кількості закордонних медичних препаратів на ринку, існує необхідність таких досліджень на матеріалі й інших мов.

Список використаних джерел:

1. Макеев К.С. Жанрові особливості фармацевтичних текстів у німецько-українському перекладі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2010. – 18 с.
2. Перхач Р.-Ю.Т. Термінологія в інструкціях до медичних препаратів: лінгвокогнітивний та лінгвокультурний аспекти (на матеріалі української, польської, німецької мов): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.15 / Нац. ун-т. «Львівська політехніка». – Львів, 2017. – 225 с.
3. Рябоконт Т.А. Структурно-семантические и композиционно-содержательные особенности резюме (на материале резюме научных медицинских статей на английском языке): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – К., 1983. – 197 с.
4. Станівчук В.В. Структурно-семантичні особливості фармацевтичних текстів-інструкцій. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Сер. 10: Проблеми граматики і лексикографії української мови. 2011. Вип. 7. С. 230-234.

Стецюк Ю.А.

студентка,

Науковий керівник: Юшак В.М.

кандидат філологічних наук, старший викладач,

Східноєвропейський національний університет

імені Лесі Українки

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОДЯЧНИХ ПРОМОВ ПЕРЕМОЖЦІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ КІНОПРЕМІЇ «ОСКАР»

Кожного січня представники галузі мистецтв та індустрії розваг, а також шанувальники кіно в усьому світі звертають свою увагу на Премію Американської академії кінематографічних мистецтв і наук, відому з 1940-х років під ім'ям «Оскар». Інтерес і передчуття не згасають аж до трансляції кінопремії у лютому, коли сотні мільйонів любителів кіно займають місце біля телеекранів, щоб дізнатися, хто отримає найпрестижнішу нагороду кінематографа. Однак варто зауважити, що глядачі з нетерпінням чекають не тільки вручення нагород. Жарти ведучих, вбрання зірок, атмосфера, а також подячні промови знаменитостей викликають надзвичайний інтерес у публіки.

Актуальність роботи визначається необхідністю комплексного вивчення лінгвальних особливостей подячних промов переможців американської кінопремії «Оскар». Висловлювання подяки, як своєрідна одиниця комунікації, певним чином лексично та граматично маркована. Їм властиві такі граматичні категорії, як синтаксична модальність, синтаксичний час та синтаксична особа. Необхідна умова реалізації подяки як одиниці мовленнєвого етикету – направленість від першої особи до другої (експліцитно чи імпліцитно) [1, с. 11].

Об'єктом дослідження є подячні промови переможців американської кінопремії «Оскар».

Предмет дослідження – семантико-стилістичні особливості промов переможців американської кінопремії «Оскар».

Кожен раз весь світ чекає, щоб дізнатися, хто стане володарем заповітної статуетки. Зал завмирає, і в цей момент оголошують ім'я людини, яка отримає нагороду. І, хоча деякі актори обмежуються лише кількома фразами, велика частина кіноакторів намагається укласти свою промову в 45 секунд. Зазвичай, більшість промов такого формату починаються з подяки людям, які так чи інакше вплинули на формування особистості актора.

Також варто відзначити, що у своїх промовах багато діячів мистецтва не тільки висловлюють подяку за допомогу та підтримку друзів, рідних і колег, але й висвітлюють свою думку щодо питань, актуальних для сучасного суспільства. Так, у своїй промові на 88-ій церемонії вручення «Оскар» відомий актор Леонардо ДіКапріо порушує проблему екології. Наголошуючи на важливості даного питання, актор вжив короткий, але, тим не менш, яскравий вираз – *«Climate change is real. It is happening right now»*. З метою наголосити, що зміни клімату відбуваються саме зараз, на даний момент, переможець премії використовує теперішній тривалий час. Для підсилення ефекту актор додає лексему *right*, яка містить значення «на даний час». Тема екології порушена актором не без підстав, так як він згадує, що картина «Легенда Г'ю Гласса», яка принесла йому заповітну нагороду, розповідає саме про зв'язок людини з природою. На завершення промови актор використовує ще одну яскраву, стилістично марковану фразу. З метою підсилити ефект та додати більшої образності, він застосував один із стилістичних прийомів – епіфору: *«Let us not take this planet for granted. I do not take tonight for granted»*.

Леонардо ДіКапріо, отримавши довгоочікувану статуетку під час церемонії Оскар 2016 року, висловив вдячність, використовуючи такі конструкції: *«It was the product of tireless efforts»*; *«I have to thank everyone from the very onset of my career»*. У наведеному прикладі актор використовує модальне дієслово *have to*, щоб висловити свою подяку до кожного, хто був з самого початку його кар'єри. ДіКапріо намагається прикрасити свою промову яскравими виразами, що запам'ятовуються, де слово *«onset»* – самий початок шляху, світанок. Автор вважав за краще застосувати метафору, ніж стилістично нейтральні лексеми *«beginning»* або *«start»*, і цим зробив свою промову більш привабливою.

У мовленні актора простежуються також паралельні конструкції, що дозволяють акцентувати увагу глядачів на найважливіших ідеях у промові та додавати текстам подяк певного ритму. При цьому паралельні конструкції часто містять лексичні повтори, їхній ефект на реципієнта є досить сильним, оскільки паралельні конструкції поєднують логічні, ритмічні, емотивні та експресивні аспекти. Прикладом використання паралельних конструкцій є наступне висловлення: *«We collectively felt»*, *«We need to work collectively together»*. Для створення ефекту залученості аудиторії у ситуацію актор використовує особовий займенник «ми» замість особового займенника «я». Окрім того, для підсилення смислового та емоційно-експресивного значення він використовує висхідну градацію: *«collectively together»*.

Подібні висловлювання характерні для подячних промов під час вручення премій 20-го століття, проте у 21 столітті публічні виголошення вдячності відзначаються власними диференційними ознаками [2]. Аналіз текстів виступів засвідчив, що для мови сучасних подячних промов характерними є емоційно забарвлена лексика та більший набір стилістичних. Як приклад, проілюструємо цитату з тексту подяки американської акторки Меріл Стріп, виголошену у 2012 році на врученні премії під час 84-ї церемонії «Оскар»: «*When they called my name I had this feeling I could hear half of America going*». *O no! Oh, c'mon why? Her? Again? You know? But, whatever*». У пропонованій промові американська кіноакторка використовує метонімію «*America going*», замінюючи «*the citizens of America*» на «*America*». Текст промови містить чимало вигуків, якими Меріл Стріп вербалізує здивування та радість. У наведеному висловленні акторка застосовує висхідну градацію. У промові зафіксовано зміну перспективи, де акторка розповідає про себе від до третьої особи: «*Her?*». Еліптичні речення свідчать про те, що володарка Оскара не очікувала знову отримати премію.

Іншим прийомом, характерним для сучасних англомовних подячних промов, є зміна послідовності викладу інформації, а саме перенесення подій у майбутнє (flashforward) або у минуле (flashback). Так, американський актор Мет'ю Макконахі під час вручення премії Оскар у 2014 році актор подякував собі через 10 років (*himself in ten years' time*). З метою виразити своє ставлення до близьких, автор промови використовує такі вирази: «*Gratitude reciprocates*»; «*He's graced my life with opportunities*».

Отже, аналіз лінгвальних особливостей подячних промов переможців американської кіно премії «Оскар» засвідчив, що кінопремії стали невід'ємною частиною культурного життя багатьох людей, які щороку чекають такий великий захід, як вручення «Оскара» за найкращий фільм. Подібні церемонії і шоу викликають великий інтерес і користуються популярністю у світовій аудиторії, особливо дослідження лінгвальних особливостей подячних промов переможців. Корпус зібраних текстів промов кіноакторів-переможців демонструє, що типовими для публічних виголошень вдячності є спогади про початок кінокар'єри, подяка членам сім'ї, друзям, колегам, деякі знаменитості вважають за краще посилатися до своїх юних років, дякувати членам сім'ї, друзям, колегам. У подячних промовах, як правило, використовується *topic words* – група спеціально відібраних слів, яка домінує у певній частині, а отже, вказує на його головну ідею. Серед стилістичних засобів, які є найпоширенішими у подячних промовах

переможців американської кінопремії «Оскар», зафіксовано еліптичні конструкції, висхідну градацію, паралельні конструкції, повтори, метафору, метонімію тощо.

Список використаних джерел:

1. Беляева Е.И. Принцип вежливости в речевом общении // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 2. – С. 11-15.
2. Мансурова Ш.И., Снытина А.А. Особенности организации благодарственных речей во время церемонии награждения // Студенческий электрон. научн. журн. – 2019. – № 31(75). URL: <https://sibac.info/journal/student/75/153841>
3. Actor in a leading role / Leonardo DiCaprio. URL: <http://www.oscars.org/press/88th-oscarsonstage-speech-transcript-actor-leading-role>
4. Oscars onstage speech transcript. URL: <https://www.oscars.org/oscars/ceremonies>

Судук Н.Р.

студентка,

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕКЛАДУ ФРАНЦУЗЬКОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню використання лексичних трансформацій як засобу перекладу одиниць французького розмовного мовлення засобами української мови.

Мета роботи полягає у вивченні перекладацьких трансформацій лексичного характеру для відтворення французьких розмовних елементів під час перекладу художнього тексту.

Об'єктом дослідження є французька розмовна лексика, а предметом – її відтворення прийомами лексичних трансформацій.

Переклад розмовного мовлення завжди є складним завданням для перекладача. Лексика розмовного мовлення представлена великою кількістю експресивних та емоційно-забарвлених елементів, для яких важливо підібрати адекватний відповідник який би не нівелював їхнього значення. Тому, під час перекладу художнього тексту виникає необхідність застосування лексичних перекладацьких трансформацій, які є «прийомами логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо

значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому відповідник, який не співпадає зі словниковим» [3, с. 45].

Дослідженню лексичних перекладацьких трансформацій присвячені окремі аспекти робіт таких перекладознавців, як В. Комісарова [2], Я. Рецкера [3], А. Федорова [4] та ін.

А. Федоров визначає такі причини використання лексичних трансформацій: відсутність у мові перекладу словникового відповідника тому чи іншому слову оригіналу; наявність відповідника, який лише частково передає значення слова мови – джерела; наявність різних відповідників багатозначному слову оригіналу у мові перекладу [4, с. 182-183].

Проблемою класифікації лексичних трансформацій займалися чимало перекладознавців. В. Комісаров виділяє такі лексичні трансформації: транскрибування та транслітерація, калькування, лексико-семантичні заміни: генералізація, конкретизація, модуляція, експлікація, адаптація, компенсація, ампліфікація, антонімічний переклад.

Зауважимо, що дані класифікації є схожими, тому детальніше розглянемо прийоми на прикладі класифікації Я. Рецкера. Перекладознавець виділяє 7 лексичних трансформацій: конкретизація значення, генералізація, значеннєвий розвиток, антонімічний переклад, цілісне перетворення, компенсація [3, с. 45].

Конкретизація полягає у заміні слова з ширшим значенням на слово з вузким значенням. Поширеність прийомів диференціації і конкретизації при перекладі з французької мови на українську пояснюється тим, що у французькій мові є велика кількість слів із широкою семантикою, для яких немає прямих відповідників в українській мові. Наприклад, дієслова *avoir* і *être* у залежності від контексту вимагають використання перекладацького відповідника більш конкретної семантики: «*Vous n'auriez pas dû, il était sans ouvrir l'œil*» [5, с. 373]. – «Ви **не зобов'язані**, – сказав він, не розплющуючи очей» [1, с. 397].

Генералізацією називається прийом заміни одиниці вихідної мови, що має вузке значення одиницею мови перекладу з ширшим значенням. Генералізація є зворотнім прийомом до конкретизації: «*À chaque voisin qu'on croisait, il annonçait la bonne nouvelle avec autant de joie que si j'avais été reçu à Polytechnique*» [5, с. 60]. – «**Першому-ліпшому знайомому** він урочисто оголошував новину, та ще й з такою радістю, начебто я закінчив Політехнічну школу» [1, с. 68].

Прийом значеннєвого розвитку полягає у «заміні словникового відповідника при перекладі контекстуальним, логічно пов'язаним з ним» [3, с. 51]. Я. Рецкер поділяє частини мови на три категорії: предмети, процеси і ознаки. Під час перекладу відбуваються заміни як усередині кожної категорії, так і між різними категоріями. Таким чином, предмет може бути замінений його ознакою, процес – предметом, ознака – предметом чи процесом. Наведемо приклад: «Grand-mère Jeanne était **fatiguée** et devait reposer» [5, с. 83]. – «...бабуся Жанна занедужала і їй був потрібен відпочинок» [1, с. 93]. У перекладі прикметник *fatiguée* – втомлена передається дієсловом занедужала.

Антонімічний переклад є заміною будь-якого поняття, протилежним поняттям у мові перекладу з відповідною перебудовою всього сказаного для збереження змісту оригіналу: «Ma mère ne voulait laisser à personne d'autre le soin de me serrer la vie» [5, с. 53]. – «Мама твердо **вирішила докрутити всі гайки самотійно**» [1, с. 34]. В перекладі даного уривка тексту маємо заміну заперечної конструкції стверджувальною.

Цілісне перетворення виступає прийомом, який використовується тоді, коли у перекладі словосполучення, смислової групи чи речення неможливо використати словниковий відповідник, а необхідно зрозуміти смислове значення усього цілого та перефразувати його. Прийом цілісного перетворення слугує універсальним засобом перекладу фразеологізмів: «Il a éclaté de rire et, avec lui, les Marini. **Ça n'a pas contribué à détendre l'atmosphère**» [5, с. 24]. – «Він розсміявся, а разом й усі Маріні. **На жаль, загального градусу це не понизило**» [1, с. 24]. «Décidément, rien ne me sera épargné» [5, с. 109]. «Воістину, цей світ безжальний до мене» [1, с. 121].

Компенсація – «заміна непереданого елемента оригіналу елементом іншого порядку у відповідності до загального ідейно-художнього характеру оригіналу» [3, с. 64]. «Moi, je me suis tape cinq ans de **stalag** et aujourd'hui, on est amis avec les Allemands» [5, с. 110]. – «Я ось п'ять років провів у **констаборі**, а сьогодні ми з Німеччиною друзі» [1, с. 121].

Отже, у перекладі тексту художнього стилю виникає необхідність застосування перекладацьких лексичних трансформацій. Проаналізувавши фактичний матеріал можемо зробити висновок, що для передачі елементів розмовного мовлення українського перекладу роману Ж.М. Генассія (переклад А. Шведик) застосовуються такі лексичні трансформації, як конкретизація значення, генералізація, значеннєвий розвиток, антонімічний переклад, цілісне перетворення та компенсація. Використання цих лексичних трансформацій зумовлене головним чином

розбіжностями в лексико-граматичних системах французької та української мов, відмінностями їхніх стилістичних норм.

Список використаних джерел:

1. Генассія Ж.М. Клуб невинуваних оптимістів: роман / переклад з фр. Анастасії Шведик. – Харків : Видавництво Віват, 2017. – 640 с.
2. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – Москва: Высшая школа, 1990. – 253 с.
3. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Дополнения и комментарии Д.И. Ермоловича / Я.И. Рецкер. – М.: Р. Валент, 2007. – 244 с.
4. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков / А.В. Федоров. – М.: «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. – 416 с.
5. Guenassia J.M. Le Club des Incorrigibles Optimistes. Paris: Albin Michel, 2009. – 768 p.

Тригуб К.О.

студент,

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ ІМЕН НА МАТЕРІАЛІ САГИ ДЖОАН РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР»

Одним з найцікавіших та найменш досліджених аспектів у теорії перекладу художньої літератури є проблема перекладу дитячої літератури. Не в останню чергу це пов'язано з тим, що література, яка створювалася спеціально для дитячої аудиторії, стала явищем масової культури лише у XVIII столітті.

Специфіка дитячої літератури полягає в орієнтованості на вік читачів, наслідком чого стає особлива манера викладу, особлива стилістика, своя система героїв та образів. Крім того, дитяча література поєднує в собі дидактичну та естетичну функції, вона покликана як розважати, так і виховувати [1, с. 28]. Твори дитячої літератури, написані в тій чи іншій країні, несуть у собі відбиток культури цієї країни, в них змальовані психологічні портрети, притаманні їй жителям, зашифрована система цінностей, властива для даної країни.

Одним із основних напрямків розвитку сучасного перекладознавства є розробка питань, пов'язаних з проблемами

перекладу художньої дитячої літератури, і зокрема, передачі імен власних. Виконання цього завдання передбачає високі вимоги до якості перекладу, оскільки перекладач виступає у першу чергу як інтерпретатор і несе відповідальність за правильне трактування авторського задуму. Крім того, перекладач, орієнтуючись на вікові особливості аудиторії, стикається з проблемою відповідного добору мовних засобів, які б дозволили реалізувати у перекладі естетичну функцію оригінального тексту, а це означає ретельний аналіз авторського стилю, визначення його домінант та подальше відтворення їх у близькій та зрозумілій дітям формі.

Проблема перекладу імен власних, вжитих в романах Дж.К. Ролінг з англійської українською мовою окремо ще не досліджувалась. Вирішення деяких питань відтворення онімної лексики запропоновано у працях Д.І. Єрмоловича, В.С. Виноградова, С. Влахова і С. Флоріна, Н.К. Гарбовського, А.Г. Гудманяна, В.І. Карабана, Т.Р. Кияка, І.В. Корунця, Ю.А. Рилова та ін.

Стилістичний ономастикон, як сфера інтерпретації і творчих перекладацьких рішень завжди привертає увагу перекладознавців.

Ономастика – розділ мовознавства, який вивчає будь-які власні імена, історію їх виникнення, розвитку та функціонування.

Формування ономастики як самостійної наукової дисципліни про власні імена активізувалося у другій половині ХХ століття. Були встановлені основні закономірності історії розвитку і функціонування власних імен, обґрунтовані принципи їх класифікації [2].

Власні назви в творах художньої літератури часто грають специфічну роль, допомагаючи авторам найефективніше змалювати дійсність в їх ідейно-естетичних позиціях.

Однією з основних передумов реалістичності художнього твору є відповідність використаних йому власних імен закономірностям національної ономастичної системи. Тому не дивно, що багато великих письменників вели спостереження над іменами людей, ретельно працювали над ономастичним матеріалом.

Авторські омоніми входять до складу чинників, які формують ідіостиль письменника, розкривають сутність персонажа, виступають базою для формування системи імпліцитних та експліцитних зв'язків між персонажами. В літературному творі імена власні виконують важливу роль в утворенні семантичної композиції художнього тексту поряд з іншими стилістичними засобами.

Добір прізвища й імені для свого персонажа у багатьох письменників є стилістичним засобом для глибшого розкриття змісту

твору [3, с. 256]. Коли власне ім'я номінує героя, воно одразу ж отримує призначення не лише вказувати на позначуваний об'єкт, а й надавати йому той зміст і ті характеристики, які надає автор, і таким чином онім визначає якості персонажа. Прикладом таких процесів можуть слугувати власні імена творів письменниці Дж. Роулінг про Гаррі Поттера.

Так, одним з героїв першого плану романів про Гаррі Поттера є професор, викладач настійок і захисту від темних мистецтв Severus Snape / Северус Снейп / Северус Снегг. Його ім'я містить для англомовного читача додаткову інформацію, оскільки Severus – очевидна конотація до слів severe «суворий», «жорстокий», і serious «суворий», «серйозний». Англійське дієслово snare означає «критикувати, звинувачувати, гудити». Ім'я і прізвище цього персонажа в англійській версії яскраво свідчить про його нестерпний жорстокий характер. В романах Северус Снейп – це вчитель з масним чорним волоссям, гачкуватим носом і пожовклою шкірою. Він викладає «Зілля і настійки». Неймовірно багато знає про темні мистецтва. Походжає у довгій чорній мантиї і всіх критикує. А учнів своїх називає зграєю бовдурів [4].

Розглянемо докладніше прізвище найближчих родичів Гаррі Поттера, в сім'ї яких він і виховується. В англійському тексті це прізвище Dursley, в українському перекладі читаємо Дурслі, в російському – Дурсль. Які асоціації має викликати таке прізвище у англо-, україно- та російськомовного читача? І україномовних, і в російськомовних читачів прізвище Дурслі / Дурсль асоціюється зі словом «дурний» у значенні «поганий» або «нерозумний» (особливо в контексті подій і вчинків персонажів, які мають це прізвище) [4].

У третьому романі серії зустрічаються оніми, що складаються лише з одного елементу – прізвиська: Messrs. Moony, Wormtail, Padfoot, and Prongs. Усі вони є промовистими, однак їхня семантика розкривається лише наприкінці роману, коли авторка пояснює, яким чином ці прізвиська співвідносяться з їхніми носіями (Moony – «лунатик» – прізвисько чарівника, який при повному місяці перетворювався на вовка-перевертня; Wormtail – «черв'ячий хвіст» – прізвисько чарівника, який перетворювався на щура; Padfoot – «м'яка лапа» – прізвисько чарівника, який перетворювався на собаку; Prongs – «роги» – прізвисько чарівника, який перетворювався на оленя). У перекладі В. Морозова перше прізвисько транскрибоване, три інших відтворено шляхом переосмислення: панове Муні, Червохвіст, Гультай, Золоторіг [5].

У романах зустрічаємо магічний засіб пересування для чарівників у скрутних становищах – чаклунський автобус The Knight Bus / «Лицарський автобус» / «Ночной рыцарь». В англійському тексті назва

цього дивовижного засобу пересування сприймається як каламбур, оскільки слово Knight за звучанням співпадає зі словом night, а отже на слух назву можна сприймати одночасно як «лицарський» та «нічний» автобус [5].

Працівниками автобуса є дві особи – водій, якого звати Ernie Prang / Ерні Пренг / Эрни Прэнг та кондуктор Stanley Shunpike / Стен Шанпайк / Стэнли Шанпайк. У перекладі з англійської мови Prang означає «зіткнення», «аварія», «катастрофа» і є характеристичним ім'ям, оскільки «Ерні не зовсім вправно володів кермом». Щодо прізвища Shunpike, то воно в англійській мові означає «другорядна дорога», «бічна дорога, яку обирають, щоб уникнути головного шляху» і також є характеристичним, оскільки «Лицарським автобусом» часто пересуваються ті чарівники, які мають проблеми із законом та міністерством магії [5].

Отже, твори фентезійного циклу Дж.К. Ролінг про пригоди хлопчика-чарівника насичені іменами власними. Імена власні в художньому тексті є частиною авторських стилістичних художніх засобів. Вони виконують різноманітні функції в тексті мови оригіналу в залежності від авторського бачення персонажу і тексту.

Імена власні в циклі фентезійних романів Дж.К. Ролінг «Гаррі Поттер» є перекладацькою проблемою, оскільки виступають і в характеристичній, і в номінативній функції.

Список використаних джерел:

1. Рогачев В.А. Текст детского писателя и детский контекст / В.А. Рогачев // Проблемы детской литературы : сб. науч. трудов. – Петрозаводск: ПГУ, 1992. – С. 26-33.
2. Восточноукраинский сборник. Сборник научных трудов / Отв. ред. Е.С. Отин. – Вып. 10. – Донецк: ТОВ «Юго-Восток», 2006. – 512 с.
3. Лесин В.М., Полинець О.С. Словник літературознавчих термінів. – К.: Радянська школа, 1965. – 431 с.
4. Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone / J.K. Rowling. – London: Bloomsbury, 1997. – 223 p.
5. Rowling J.K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban / J.K. Rowling. – London: Bloomsbury, 1999. – 317 p.

Харитонюк Ж.О.

студент,

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Після впровадження медичної реформи в Україні та необхідності використання міжнародних протоколів щодо надання медичної допомоги спостерігається стрімке зростання інтересу до документів медичного спрямування іноземними мовами та перекладу медичної термінології, що призводить до необхідності дослідження способів їх перекладу.

Питанням термінології присвячені праці таких учених, як А.В. Боцман, Л.Ю. Зубова, Т.Р. Кияк, Г. Краковецька, В. Німчук, В. Передрієнко, О.Б. Петрова, Д.В. Самойлова, М. Терехова, W. Labov та ін.

Термінологія – одна з найбільш динамічних лексичних мовних систем, тому для її вивчення потрібно опиратись на історичне підґрунтя. Актуальність дослідження полягає в тому, що медична термінологічна система є однією з найбагатших. Вчені виокремлюють близько 200 галузей медицини, кожна з яких має свою систему термінів. Близько 89% усіх медичних термінів є інтернаціональними [2, с. 24]. Мета дослідження: розглянути методи та складності перекладу англійської медичної термінології на українську мову.

Серед проблем перекладу медичної термінології варто виділити такі: постійне поповнення і розгалуження термінологічного запасу, неоднозначність та відсутність прямих відповідників, національна варіативність, повсюдне використання аббревіатур та скорочень, велика кількість синонімів, вузька специфіка термінів і визначень [3, с. 18].

При перекладі медичних термінів використовуються такі основні методи: еквівалент, транслітерування, транскрибування, калькування, контекстуальна заміна, конкретизація, генералізація, описовий переклад, метод лексичних додавань [4, с. 167].

Еквівалент – слова чи словосполучення, які мають повну відповідність у мові перекладу [4, с. 127]. Приклад: *eyelid* – повіка. Транслітерування – прийом перекладу, при якому за допомогою літер мови перекладу передаються літери, що складають слово вихідної мови. Наприклад: *endoscopy* – ендоскопія. Транскрибування – це передача звукової, а не орфографічної форми слова вихідної мови літерами мови перекладу. Наприклад: *neuron* – нейрон. Калькування – це переклад

складових частин слова чи словосполучення мови оригіналу їхніми відповідниками в мові перекладу з наступним додаванням перекладених частин без будь-яких змін [1, с. 248]. Наприклад: *digestive system* – травна система. У разі контекстуальної заміни словниковий відповідник при перекладі замінюється контекстуальним, логічно з ним пов'язаним. Наприклад, *interstitial* – міжвузловий. Описовий переклад полягає в передачі значення іноземного слова за допомогою більш-менш поширеного пояснення, використовується у випадку відсутності аналогів чи еквівалентів у мові перекладу [1, с. 253]. Наприклад: *semiconductor-based micro-biosensors* – мікробіосенсори на основі напівпровідників. Метод лексичних додавань – використання додаткових лексичних одиниць в перекладі для повної передачі значення оригіналу [5, с.49]. Наприклад: *medical garden* – сад для вирощування лікарських рослин. Генералізація полягає в узагальненій передачі при перекладі конкретного, специфічного чи видового поняття. Наприклад: *You should come every weekend* – приходьте щотижня. Конкретизація – заміна лексичної одиниці з ширшим значенням у тексті оригіналу на вужчу у перекладеному тексті. Наприклад: *pool* – кількість.

Медичний переклад є одним з різновидів науково-технічного перекладу, якому притаманне використання великої кількості термінів. Основною його вимогою є надзвичайна точність, адже неякісний переклад може суттєво вплинути на здоров'я і життя людини. Наслідки неправильного чи некомпетентного перекладу історій хвороб, медичних довідок, інструкцій до лікарських засобів чи інших медичних документів можуть бути непередбачуваними. Тому вивчення медичної термінології має стати головною складовою при підготовці професійних фахівців у галузі перекладу медичного тексту.

Список використаних джерел:

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка / И.В. Арнольд. – М. : Высш. шк., 2003. – 302 с.
2. Гринчишина Д. Англо-український словник / Д. Гринчишина. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 1700 с.
3. Зубова Л.Ю. К вопросу об особенностях и трудностях перевода английских медицинских сокращений / Л.Ю. Зубова // Вестник ВГУ. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация». – 2005. – С. 113–116.
4. Латышев Л.К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения / Л.К. Латышев. – М., 2001. – 300 с.
5. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу / Л.М. Черноватий. – Вінниця : Нова книга, 2013. – 376 с.

Чех Ю.А.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ У ГЕНДЕРНОМУ АСПЕКТІ

Поняття «стать» припинили визначати як суто біологічне явище вже у другій половині ХХ ст. У цей час увагу було звернено на дослідження статі як радше певного соціокультурного феномену, який потребує подальшого вивчення. Аналіз особливостей перекладу художніх творів у гендерному аспекті потребує більшого дослідження через виникнення великої кількості перекладів, що призводить до потреби належного аналізу їхньої якості у різних аспектах, зокрема гендерному, адже недооцінка гендерного складника може призвести до прагматичних помилок. Крім того, нині все ще можемо спостерігати невелику кількість праць такого типу досліджень на матеріалі українськомовних перекладів. Варто зазначити, що корпусна лінгвістика та лінгвостатистика можуть відкрити нові перспективи для здійснення гендерних досліджень у сфері перекладацької діяльності, оскільки існує потреба глибшого вивчення, удосконалення та застосування технічних розробок, котрі могли б зіграти важливу роль у збереженні та відтворенні ідіостилю автора чи авторки при перекладі, надати важливі лінгвостатистичні дані. Усе це представляє актуальність цього дослідження.

Дослідження питання гендеру та гендерних відмінностей чоловічого та жіночого мовлення завжди викликало велике зацікавлення серед науковців. І. Гоффман у своїй праці «The Arrangement Between The Sexes» стверджував, що «стать є основою фундаментального коду, за допомогою якого відбуваються різноманітні соціальні взаємодії та який сприяє виникненню соціальних структур.» Тобто саме цей код встановлює концепти, у рамках яких ми бачимо власну людську природу [1, с. 301]. Тим часом автор ставить під сумнів, що наша форма соціальної організації має набір певних чітких та необхідних рис. Так, можна розуміти, що немає ознак суто мужності чи жіночності. «Виглядає так, що у кожній спільноті вибудовується власна концепція того, що є суттєвим та характерним для обох статевих класів, така концепція охоплює водночас схвальні та несхвальні характеристики» [1, с. 303]. Ми не можемо узагальнювати та надати абсолютно вичерпний перелік ознак, котрі притаманні лише жінкам чи чоловікам, оскільки це може

змінюватись в залежності від того, в якому середовищі, часі, культурі та оточенні проживає певна особа.

О. Комов досліджував гендерний аспект перекладу і стверджував, що «гендерна ідентичність перекладача неминуче виявляється в її/його індивідуальній стилістиці, – виборі граматичних форм, лексичних уподобаннях, емоційній забарвленості мови і т.д.» [2, с. 412]. Тож для адекватності перекладу важливо, аби перекладач залишався гендерно неупередженим, аби не допустити гендерної інтерференції зі сторони перекладача та зберегти своєрідність авторської мови. Згідно з О. Комовим, завданням дослідників гендерних аспектів перекладу, насамперед постає «необхідність у виробленні відповідних методів дослідження функціонування категорії гендеру в перекладі як однієї з організуючих категорій ідентичності суб'єкта перекладацького процесу» [2, с. 416].

На думку В. Коваль, дослідження мови та мовлення саме в аспекті гендерної лінгвістики становить високу цінність, адже це «дозволяє отримати інформацію про те, яку роль відіграє гендер (соціокультурна стать) в тій чи іншій культурі; які норми поведінки, властиві чоловікам і жінкам, фіксують тексти різного типу; як змінюється уявлення про гендерні норми, про мужність і жіночність у часі; які стильові особливості можуть бути віднесені до переважно жіночих або переважно чоловічих; як осмислюється мужність і жіночність у різних мовах і культурах» [3, с. 6]. Таким чином усе вище згадане вказує на спектр можливих здобутків у процесі подальших досліджень взаємозв'язку гендеру та лінгвістики.

М. Пономаренко також звернула увагу на перекладацькі особливості художньої літератури в гендерному аспекті. З точки зору вивчення гендерних розбіжностей «чоловічого та жіночого мовлення велике зацікавлення останнім часом викликають статистично значущі відмінності між частотністю конкретних мовних одиниць – лексем, граматичних категорій або їх поєднань, а також конкретних словоформ» [4, с. 46]. Так, саме статистичний аналіз мовних корпусів надає можливість одержати таку інформацію.

Беззаперечною є важливість належного відтворення при перекладі своєрідного стилю (ідіостилію) автора та тих текстуальних ознак, котрі вказують на його чи її гендерну особистість. Л. Ставицька у своїй праці «Про термін ідіолект» виводить зрозуміле визначення поняття «ідіостиль письменника», стверджуючи, що він включає в себе ідіолект, та «виявляється у мовній і комунікативній компетенції, усвідомленому виборі засобів спілкування, мовному чутті й смаку» [5, с. 10]. Тож, під

час перекладацької діяльності необхідно звертати особливу увагу на особливості авторської мови, серед яких і гендерний аспект, аби якнайкраще передати її красу та неповторність читачеві. Аби зберегти гендерну ідентичність суб'єкта в перекладі доцільним є «віднайдення не формальних, а функціональних відповідників текстуально виражених гендерних позицій автора, а також уникнення гендерної інтерференції з боку перекладача» [6, с. 7]. Отже, важливо докласти усіх зусиль, аби зберегти у перекладі гендерні ознаки вихідної культури, але і не забувати адаптувати до гендерних моделей приймаючої культури.

Головною метою цієї роботи є дослідити специфіку українських перекладів роману-казки Дж. Р. Р. Толкіна «The Hobbit, or There and Back Again» у гендерному аспекті. Об'єктом цього дослідження є українськомовні переклади «The Hobbit, or There and Back Again». Предметом є ступінь збереження ідіостилю автора в перекладах його твору українською мовою. Джерелом фактичного матеріалу слугують роман Дж. Р. Р. Толкіна «The Hobbit, or There and Back Again» та його переклади, здійснені О. Мокровольським (далі – О. М.) «Гобіт, або Мандрівка за Імлисті гори» та О. О'Лір «Гобіт, або Туди і Звідти» (далі – О. О'Лір).

На основі аналізу досліджуваного матеріалу виявлено наступне:

- Схильність жінки-перекладача відтворювати оригінальний текст з більшою точністю. Наприклад:

1. The Hobbit, or There and Back Again – Гобіт, або Туди і звідти (О.О'Лір) – Гобіт, або Мандрівка За Імлисті Гори (О. М.).

2. The mother of our particular hobbit – what is a hobbit? – Матуся оцього нашого гобіта... – до речі, а хто такий гобіт? (О. О'Лір) – Мати нашого гобіта... Стривайте, а чи знаєте ви взагалі, хто такі гобіти? Ні? (О. М.);

- О. Мокровольський надає перевагу перекладати одне оригінальне речення кількома, на відміну від Олени О'Лір, яка схильна вживати довші речення, що наближено до оригіналу. Наприклад:

«I don't pretend to understand what you are talking about, or your reference to burglars, but I think I am right in believing» (this is what he called being on his dignity) «that you think I am no good. – Не буду вдавати, що збагнув суть сказаного, а надто вашу заувагу про зломщика, проте мені здається, що я маю рацію, гадаючи (це він називав «триматися з гідністю»), ніби ви вважаєте мене ні на що не здатним. (О. О'Лір) – Не осмілюся стверджувати, ніби я втямив, про що ви говорите чи чому натякаєте на Викрадачів, та не помилюся, коли скажу, що ви маєте мене за нікчему. (Отакі звороти – це було те, що він називав «захищати свою гідність».) (О. М.).

• Обидва автори перекладів часом перекладають один оригінальний абзац двома чи навіть трьома, що було виявлено під час розмітки тексту у перспективі створення паралельного корпусу. Наприклад:

1. «Of course!» said Bilbo, and sat down in a hurry. He missed the stool and sat in the fender, knocking over the poker and shovel with a crash.

– Звісно! – зітхнув Більбо і похапцем сів.

Але його ослінчик кудись подівся й він опустився просто на камінну решітку, з гуркотом зваливши лопатку та коцюбу (О. О'Лір)

– Авжеж! – погодився Більбо й сів. Та спрожогу не потрапив на стілець, а на ґратки каміна й наробив брязкоту, зваливши совок і кочергу (О. М.).

2. They had not been riding very long, when up came Gandalf very splendid on a white horse. He had brought a lot of pocket-handkerchiefs, and Bilbo's pipe and tobacco. So after that the party went along very merrily, and they told stories or sang songs as they rode forward all day, except of course when they stopped for meals. These didn't come quite as often as Bilbo would have liked them, but still he began to feel that adventures were not so bad after all.

Вони від'їхали не дуже далеко, коли їх наздогнав Гандальф, який виглядав розкішно верхи на білому коні. Він привіз купу носовичків, а також люльку і тютюн для Більбо. Потім мандрівники попрямував далі в дуже веселому настрої та цілісінький день розповідали різні історії, ще й виспівували пісень, – замовкаючи, зрозуміло, тільки тоді, коли зупинялися перекусити. Це траплялося далеко не так часто, як хотів би Більбо, але йому все одно почало здаватися, що пригоди це, врешті-решт, не так уже й погано (О. О'Лір).

Вони не встигли заїхати далеко, як хвацьким молодцем на білому коні наздогнав їх Гандальф. З собою він прихопив чимало гобітових носовичків і його люльку з тютюном. Відтак усім їм помандрувалося дуже весело: цілий день, їдучи, розповідали всякі історії або співали пісень.

Зупинялися, звісно, лише для того, щоб попоїсти, їли, до речі, не так часто, як би хотілося Злоткінсові, та все одно пригоди вже починали йому подобатися – не такі вони, зрештою, були й погані (О. М.).

• Спостережено також відмінності у відтворенні власних назв. Наприклад:

1. Bag-End – Золотий куток (О. М.) – Торбинів Кут (О. О'Лір).

2. O Smaug – О, Смаугу (О. М.) – О, Сможе (О. О'Лір).

3. The Running River – Бистра (О. М.) – Бистриця (О. О'Лір).

4. The Arkenstone – Гори-камінь (О. М.) – Дорог-камінь (О. О'Лір).

5. The Front Gate – передня брама (О. М.) – Головна Брама (О. О'Лір).

Результати проведеного дослідження дали зрозуміти, що переклад одного і того ж тексту, здійснений двома перекладачами, може суттєво відрізнятись не лише змістом чи кількістю речень, а й наявністю чи відсутністю, об'єднанням цілих абзаців. Багато розбіжностей можна помітити у своєрідному відтворенні власних назв та гендерно маркованих одиниць. Ця сфера залишає чимало простору для подальших досліджень, особливо на тлі зростання важливості питання гендеру нині та специфіки перекладів у гендерному аспекті задля збереження ідіостилю автора та покращення якості перекладів. Важливо розробити ефективний спосіб автоматизації розмітки та пошуку гендерних розбіжностей у оригіналі та текстах перекладу. Подальше вивчення гендеру допоможе краще зрозуміти вплив гендера автора та перекладача у процесі написання та перекладу художніх творів.

Список використаних джерел:

1. Goffman E. The Arrangement Between Sexes. *Theory and Society*. 1977. Vol. 4. № 3. P. 301–331.
2. Комов О.В. Гендерний аспект перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2011. № 24. Ч. 1. С. 409–417.
3. Коваль В.І. Язык и текст в аспекте гендерной лингвистики: монографія. Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2007. 217 с.
4. Пономаренко М.М. Відтворення гендерної парадигми оригіналу у художньому перекладі: дис. ... канд. філолог. Наук. / Olomouc, 2018. 176 с.
5. Ставицька Л.О. Про термін ідіолект. *Українська мова*. Київ, 2009. № 4. С. 3–17.
6. Сизова О.Ф. Особливості відтворення в перекладі гендерної ідентичності суб'єкта жіночого поетичного дискурсу: автореф. дис. на здобуття канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2007. 20 с.

НОТАТКИ

Наукове видання

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Контактна інформація організаційного комітету:
73005, Україна, м. Херсон, а/с 20,
Науковий журнал «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 06.11.2019. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 5,81. Тираж 100. Замовлення № 1119/35.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.